

◆◆ PEKLO ◆◆

DE život náš je v půli se svou pouť,
mně bylo procházet tak tenným lesem,
že nemohl jsem cestu uhodnouti.

*Bloudění
temným lesem
hříchu a
nevědomosti.*

Ach, trudno líčit ona místa, kde jsem
probloudil ten hvozď divý, pustý, tmavý,
že dosud na to vzpomínám jen s děsem.
Ani snad smrt tak hořce neotraví.

Však dospěl jsem tam k všeho dobra středu
a proto vypovím vše bez obavy.

Jak jsem tam vešel, říci nedovedu,

neboť mi sen v těch místech oči sklížil,

až pravá cesta zmizela mi vpředu.

K úpatí pahorku jsem se tu blížil,

který až na konci je toho dolu,

kde úděs ten mi do srdce se vplížil.

I vzhlédl jsem a uzřel na vrcholu

Slunce.

už září oběžnice, jejíž síla

ty ostatní svou cestou vede spolu.

Tím bázeň má se trochu umírnila,

která mi v srdci zůstávala tkvítí

té noci, jež tak úzkostná mi byla.

A jako teď, jenž z bouře vlnobití

se na břeh spasil, zachráněn však zase

zpět do vln hledě novou hrůzu cítí:

tak duch můj, stále chvátající k spáse,

přec ohlížel se do průsmyku zpátky,

jímž nikdo živý dosud nedostal se.

Když jsem si potom popřál oddech krátký,

*Obtížná cesta
vzhůru.*

zas vydal jsem se vzhůru pustým srázem

a pevný krok vždy níž měl postoj vratký.

Hle, pardála vtom uviděl jsem rázem
kropenatého, který u pat straně
hbitý a mrštný přikrčen byl na zem.
S očí mě nespouštěl, ba odhodlaně
mně zabraňoval vkročit na tu stezku,
že kolikrát už vracel jsem se maně.
To bylo časně zrána za rozbřesku
a slunce vyšlo s těmi souhvězdími,
jež byla s ním už v den, kdy jejích lesku
Bůh dráhu stanovil a pohnul jimi,
což novou naději mi dalo zase,
že ujdu šelmě s boky žíhanými
v té jitrní chvíli a v tom jarním čase.
Však přece sevřela mě hrůza prucká
ze lva, jenž se mi zjevil v plné kráse.
Jak pospíchal by, ať se se mnou utká,
nes' hlavu vzhůru, zuřil hladovostí,
až vzduch se třás', jak když jej bázeň nutká.
Pak zase vlčici na kůži, kosti
vyhublou spatřil jsem, ač žravá byla
a mnohé zkrušila už ve své zlosti.
Ůdy mi ztuhly, jak mě vyděsila,
až pozbýval jsem při pohledu na ni
víry, že k výstupu mi stačí síla.
A jako ten, jenž lakotí a shání,
když přijde doba ztrát a prodělává,
dává se do náрку a bédování,
tak já, když zděsila mne šelma žravá,
na ústup před ní jsem se dáti musil
až na místa, kde slunce umlkává.
Když jsem svým pádem mnoho hrůzy zkusil,
uzřel jsem muže jako v světě jiném,
jenž asi dlouhým mlčením se dusil.
Užřev ho na tom místě nehostinném,
já zvolal: „Ochraňuj mě před vši zlobou,
ať člověkem jsi nebo pouhým stínem!“

... lev - pýcha...

... a vlčice -
lakota.

Rek' on: „Já člověkem jsem byl svou dobou,
mí rodiče se Lombardány zvali,
Mantua byla domovem jich obou.
Sub *Julio* mi pozdě život dali,
a žít mi bylo v Římě za Augusta,
kdy klamně bůžky lidé uctivali.

Básníkem byl jsem. Zpívala má ústa
o Anchisovci, který prchl z vlasti,
když z hrdé Troje zbyla troska pustá...
Leč ty, proč ty se vracíš do těch strastí?
Proč nejdeš na vrch skvostný, na ta místa,
jež počátkem i původem jsou slasti?“
„Tys tedy Vergil, studnice ta čistá,
z níž proudem sladká mluva řinula se?“
já odpověděl zmaten dozajista.

Apostrofa
uctívaného a
milovaného
básníka.

„Básníků ostatních ty cti a jase,
kež láska veliká a stálá pílě,
s níž čtu tvou knihu, pomůže mi k spáse!
Mně mistrem jsi a vzorem ve své síle,
to ty jsi, z něhož čerpal jsem sloh sladký,
který si zjednal tolik cti v mém díle.

Hle šelma, před níž obracím se zpátky.
Jí zbav mne, mudrci, je ona vinna,
že ve všech žilách trne mi tep krátký!“
„Tvá cesta teď být musí zcela jiná,“
mně odpověděl, slzeti mě vida,
„když opustit chceš místa nehostinná,
neb šelma ta, z níž pochází tvá bída,
nikomu projít nedá cestou tady
a s odhodláním vražedným ji hlídá.

Šelma - vlčice,
tedy lakota.

Tak zlá je povahou a plná zrady;
ji ukojit se nikdy nepodaří
a syta ještě více zuří hlady.
Je mnoho zvířat, s kterými se páří,
a bude, dokud Chrt se neobjeví,
který ji usmrtí a zlobu zmaří!

Ten o statcích a o penězích neví,
jsa z těch, jež láska, ctnost a moudrost kuly,
a mezi dvěma Feltry se nám zjeví.

105

Povznese Itálii spásnou vůlí,
tu, pro níž zemřela Camilla panna,
Euryal, Turnus, Nissus zahynuli.
Od něho bude všemi městy štována,
až do pekla ji svrhne, kde jí v spěchu
závistí kdysi otevřena brána.

108

111

I myslím, že ti bude ku prospěchu,
půjdeš-li za mnou: průvodcem chci býti,
jenž povede tě místy věčných vzdechů.

114

Uslýšíš skřeky zoufalců tam zníti,
uvidíš dávné duchy v utrpení
smrt druhou vzývati a bolně vříti.

117

Pak uzříš ty, jimž oheň trýzní není,
nebo směji doufati a víru míti,
že buď kdy buď přec dojdou vykoupení.

120

Však chceš-li sídla všeho blaha zřítí,

123

tu svěř se duši hodnější, než má je,
s níž nechám tě, až budu musit jíti,
nebo onen císař, jenž je vládce ráje,
že vzdorně jsem se vzepřel jeho řádu,
nechce, bych koho uved' v jeho kraje.

126

On tam je králem, ač má všude vládu,
tam Jeho město, Jeho trůn tam stojí:
Ó blažen, koho zvolí ve svou radu!

129

A já mu dím: „Slyš, pěvče, prosbu moji
při Bohu, jež jsi neznal, neosiavil:

132

Abych zde ušel horšímu snad boji,
mne zaveď v místa, kam jsi právě pravil,
bych bránu Petra shléd' i ty, jimž ve tmě
ani svit naděje Pán nezůstavil!“

135

Tu vykročil. Já za ním šel, kam ved' mě.

Den odcházel, vzduch, jenž se temným stával,
dal odpočívát tvorům této země
z únavy jejích; já jen vytrvával
v svém odhodlání, neb jsem tušil temně,
jak těžkou zkouškou soucitu jsou boje
takové cesty, na jakou duch zve mě.

3

6

Ó genie, s Musami při mně stoje,
až bude duch psát, co zřel podivného,
dej, aby jevil vzácné ctnosti tvoje!

9

Já pravil: „Pěvče, v němž mám vůdce svého,
hled' na mé srdce, zda je dosti směle
k vzněšené cestě podle přání tvého.

12

Tys řek', že otec Sylviiův už v těle
smrtném vkročil do nesmrtelnosti
a pobýval tam v bytosti své celé.

15

Ale odpurce zla a nepravosti
jej přijal zajisté jen vzhledem k cíli
a k tomu též, jak uznáme, že dosti

18

*Vzývání genia
poesie a Mus.*

*Aeneas - podle
Vergílie
sestoupil do
podsvětí.*

*První zmínka
o Beatrice.*

příznivé znaky pro ten úkol byly:

Za otce Říma i vši jeho říše
v nejvyšším nebi zvolen byl v té chvíli.
Neb z města toho (či jak zvát to spíše)
měl se stát chrám, v němž pro zdar světa stálý
svatého Petra dědic vlády by s výše.

On touto cestou, již tvá píseň chválí,
pochopil vše, čím nabyt v cti a kráse
sám vítězství, plášt papežský pak chvály.
Nádoba vyvolení šla tam zase,
by vrátila se plna víry domů,

víry, jež východiskem cesty k spáse.
Však proč bych já tam šel? Kdo svolil k tomu?
Nejsem Aeneas, nejsem Pavel ani -
když sobě ne, což hoden zdám se komu?
Nebylo by to bludné počínání,

kdybych se na tu cestu přece vydal?

Tys moudrý, rač a zkrat mě přemítání.“

A jako ten, kdo nápady by střídal
a každým novým měnil odhodlání,
až neví nakonec, kam by se přidal,
tak též jsem váhal na setmělé stráni,
až pevnost počáteční rozhodnosti
mi podrylo to dlouhé kolísání.

„Tvým slovům rozumím-li správně dosti,
stín odpověděl šlechtného reka,
„je zchváčena tvá duše zbabělostí,
jež mnohokráté padne na člověka
a zbaví ho vši rozvahy a kázně,
že je jak zvíře, které přelud léká.

Však povím, abych zprostil tě té bázně,
proč přišel jsem a co mě k tomu mělo,
že po prvé jsem všiml si tvé strážně.
Stál jsem, kde čekajícími se tmělo,
když volala mě paní ctná a milá,
že oddané jsem před ní sklonil čelo.

Beatrice

Jas hvězdy záře jejích očí byla,
a ona, tichá, sladká, odevzdaná,
andělským hlasem ke mně promluvila:
„O duše vzníceného Mantuana,

o níž jde země dosud plno zvěstí
i půjde dál, co světu lhůta dána,
hle, tam můj přítel, ne však přítel štěstí,
na pusté stráni upad' v nebezpečí,
až hrůzou obrací se na zlé scestí.

Mám strach, by nekles' v bídu ještě větší,
že s pomocí jsem příliš otálela,
když o něm v nebi slyšela jsem řeči.

Běž slovem krásným, které divy dělá,
i všim, čím přispět můžeš k zdatu díla,
mu na pomoc, klid abych zase měla.

Mne, Beatrici, vedla lásky síla

sem s míst, kam duch můj hned se zase vrátí,
a láska nutká mě, bych promluvila.

Až před svým Pánem zase budu státi,
s pochvalou často připomenu tebe!‘

Zmlkla a já se začal vyptávat:

„Ó, paní, jež svou ctností sama v sebe
shrnulas vše, čím lidstvo překonává
veškeren obsah menších kruhů nebe,
mně přání tvé hned rozkazem se stává
a splnění už opožděním zdá se.

Nuž vyjev mi, co je tvá vůle pravá,
a pověz důvod, proč jsi spustila se
k tomuto středu z oné jasné výše,

z míst prostorných, kam nazpět toužíš zase?‘

„Když naléhavě ptáš se, byť jen tiše,
povím ti stručně,‘ odpověď mi dala,
,proč nebojím se vkročit v tyto říše:

Je třeba, bych se jen těch skutků bála,
jimiž zlo druhým způsobiti mohu,
však jiných jsem se nikdy nelekala.

*Řím - sídlo
svatého Otce.*

*Pochybnosti
Dantovy.*

*Feragius
vyslán za
ochránce
Dantovi.*

Tak umístěna jsem - dík za to Bohu -
že nedolehnou ke mně vaše žaly
a plamen tento nepálí mou nohu.

Je v nebi vzácná paní, která z dále
nesnáze toho, ježž máš chránit, zřela.

Ta zmírnila soud příliš okázalý
a Lucii hned o něm pověděla:

V žalu je věrný tvůj - jen pohled dolů!

Prosím tě, abys v ochraně ho měla!

A Lucie, jež nepřítel je bolu,

hned na místo si za mnou pospíšila,
kde s Rachel dávnou seděly jsme spolu,

díc: „Beatrice, chválo Bohu milá,

toho, jenž tak tě ctil, že mrzké davy
pro tebe zanechal, jsi opustila?“

Což neslyšíš tu nářek jeho lkavý

a nevidíš, že ve vírech, jichž síly

i moře předčí, na smrt v boj se staví?“

Na světě nikdo není snad tak čilý,

když ztrát se stráží hledaje zisk vyšší,
jak já, když to mi řekl hlas ten milý:

S blažených křesel spěchám v tuto říši
svěřujíc všechno tvého slova kráse,
ježž tebe ctí i všechny, kdo tě slyší!

Když to mi pověděla s bázní v hlase,
slízící oči odvrátila paní

a mne tím přiměla jen k spěchu zase.

I přicházím, jak bylo její přání,

a zaplašil jsem šelmu plnou zrady,
ježž bránila ti v přímé cestě strání.

Co nyní? Proč jen zastavil ses tady?

Což ve strachu tvé srdce neustane?

Proč nechopíš se s odvahou mé rady?

Vždyť o tvůj zdar tři ženy požehnané
v nebeských dvorech velkou starost mají,
a sliby moje také nejsou plané!“

*Panna Maria,
útočiště
hříšníků.*

93

96

99

102

105

108

111

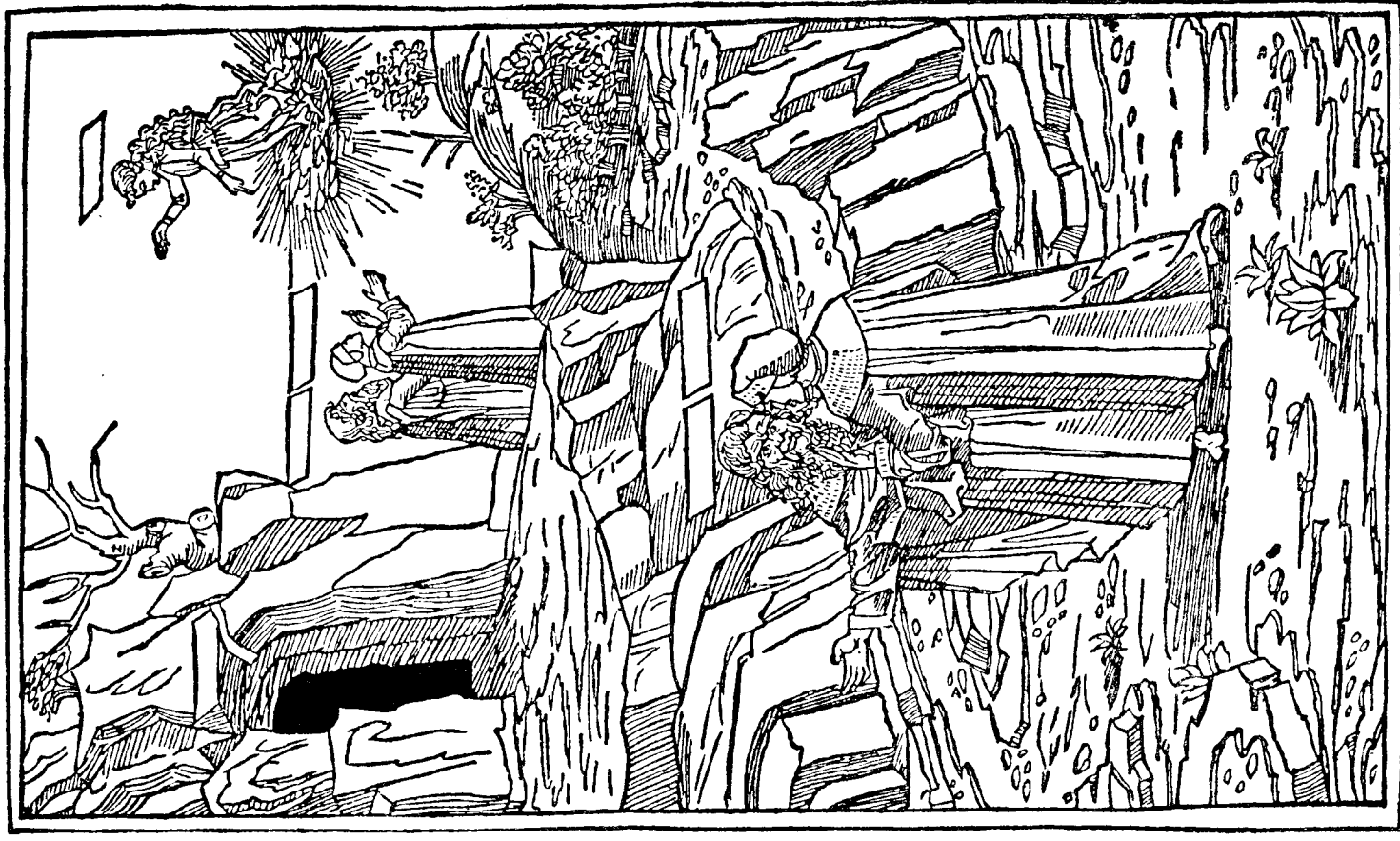
114

117

120

123

126

*Pouzbuzen
starostí, jakou
o něho má Bea-
trice, Dante se
vzmužl.*

Jako se květy nočním mrazem v máji
do sebe choulí, když však Slunce září,
hned svěže na stoncích se otvírají,
tak se i mému nitru náhle daří:
Srdcem se rozproudila nová síla,
že promluvil jsem s odhodláním v tváři:
„Ó ty, jež přízeň jsi mi projevila,
ty laskavý, jenž přišel jsi tak záhy
splniti úkol, jímž tě pověřila!
Tys do srdce mi vložil tolik snahy
a touhy po cestě a jejím boji,
že první úmysl zas je mi drahý.
Nuž pojď, nás oba stejná vůle pojí -
mým vůdcem ty jsi, pane můj a mistře!“
Tak řek' jsem. Vykročil, a na pout' svoji
já strmou cestou s ním se vydal bystře.

*Další cesta
k uchůdu do
pekla.*

129

132

135

138

141

ZPĚV TŘETÍ

*Nápis na bráně
pekelné.*

MNOU PŘICHÁZÍ SE K SÍDLU VYHOŠTĚNCŮ,
MNOU PŘICHÁZÍ SE DO VĚČNÉHO BOLU,
MNOU PŘICHÁZÍ SE V ŘÍŠI ZATRACENCŮ.
PÁN SPRAVEDLNOST DAL MI DO ÚKOLU.

3

JSEM DÍLO, KTERÉ CHTĚLY K SVĚTA SPÁSE
MOC BOŽÍ, MOUDROST S PRVNÍ LÁSKOU SPOLU.
NEBYLO PŘED MÝM VZNIKEM VĚCÍ V ČASE,
JEN VĚCI VĚČNÉ. JÁ TAK VĚČNÁ PRÁVĚ:
NADĚJE ZANECH, KDO MNOU UBÍRÁ SE!

6

9

Ta hrozná slova nadepsaná tmavě
jsem uviděl tam na průčelí brány
a řek': „To těžko srovnávám si v hlavě!“

12

On, jemuž mnohé vědomosti dány,

pravil: „Zde zbavit je se lstí i zmatků,
umrtvit strach svůj a být odhodlaný!

15

Jsme tam, kam řekl jsem, že půjdem vkrátku,
bys uzřel zavrženců velkou muku,
jímž rozum vzat byl, nejvyšší všech statků.“

18

A pak svou rukou stisknuv moji ruku,
a radost na tváři mně pro potěchu,
do jícnu ved' mě tajemství a hluku.
Bylo tam nářku, výkřiků a vzdechů,
jež nesly se do bezhvězdného vzduchu,
až v slzách sotva popadal jsem dechu.
Jazyky divné, řeči hrozně sluchu,
divoké skřeky, rozružené řvání,
výskot a tleskot všech těch bédných duchů
hřmot působily, který bez ustání
vzduchem, jenž bez barvy a času, krouží
jak písku smršť, již víchr žene plání.
Mě také zchvátíl děs, jenž se tam plouží,
a řek' jsem: „Mistře, jaké jsou to davy?
Jaký to lid se tady mukou souží?“
Tu pravil on: „Tak žalostně tu tráví
věčný trest bédné duše smutných tvorů,
kteří si žili bez hany a slávy.
Jsou přidružení k zbabělému sboru
andělů, kteří jenom sebe ctili,
ne věrní Bohu, aniž plní vzdoru.
Nebe je svrhlo, by je netřísnilo,
a peklo nevzalo je za své učně,
by hříšníci se jimi nepyšili.“
A já: „O Mistře, co to, že tak hlučně
ti tady bědují a nařikají?“
On odpověděl: „Povím ti to stručně.
To tím, že smrti marně vyčkávají,
však žití jejich slepé je, že stále
v závisťi osud jiných tvorů mají.
Jim spravedlnost s láskou není k chvále,
na světě po nich nezůstalo slechu.
Nemluvmě o nich! Hled, a pojďme dále!“
I hleděl jsem a uviděl jsem v spěchu
korouhev, jež tak rychle vpřed se hnala
a točila se vzduchem bez oddechu,

Kroužící korouhev - vodítko těch, kteří se na světě točili, jak vítr váh.

Lidé polovičatí, nesloužili Bohu ani ďáblu.

Andělé obojetní.

a za ní vřava taková se brala,
že bych byl nevěřil, že tolik synů
lidských smrt na světě už posbírala.
Mnohého znal jsem v zástupu těch stínů,
však zvláště jednoho jsem rozeznával:
Ten pro zbabělost vzdal se slavných činů.
Tu poznal jsem, že vřava ta je nával,
těch tvorů nával hnusný, přeošklivý,
jež Bůh ni ďábel za své neuznával.
Nebyli, bédní, nikdy zcela živi,
však nyní bodal je a drásal nahé
roj vos a střechů rozdrážděním divý.
S tváří jim tekly proudy krve vlahé
a se slzami k nohám se jim lily,
kde hlcal hnusný hmyz ty kapky drahé.
Když kupředu jsem pohlédl v té chvíli,
u velké řeky shléd' jsem lidí řady
a pravil jsem: „O poshově, mistře milý,
neb rád bych věděl, co ti lidé všady,
již na převoz tu čekají v tom shonu,
jak rozeznávám i v tom šeru tady.“
On odpověděl: „Poznáš i věc onu,
jen posečekej, až nohy naše vkročí
na smutné břehy řeky Acheronu!“
A já hned zahanbeně sklopil oči,
neb jsem se bál, že cestou k řece maně
má řeč mu zase do myšlenek skočí.
Vtom hle, k nám po hladině vodní pláně
člunem se plaví stařec bělovlasý
a volá: „Duše, odsouzené k haně,
vy nedoufajte spatřit rajské krásy!
Na druhý břeh vás dopravit mně sluší,
kde tma a žár a mráz na věčné časy.
Však ty, jenž tady jsi svou živou duší,
ty mrtvé nech a odstup neprodleně!“
Když jsem však zůstal, jak bych neměl uší,

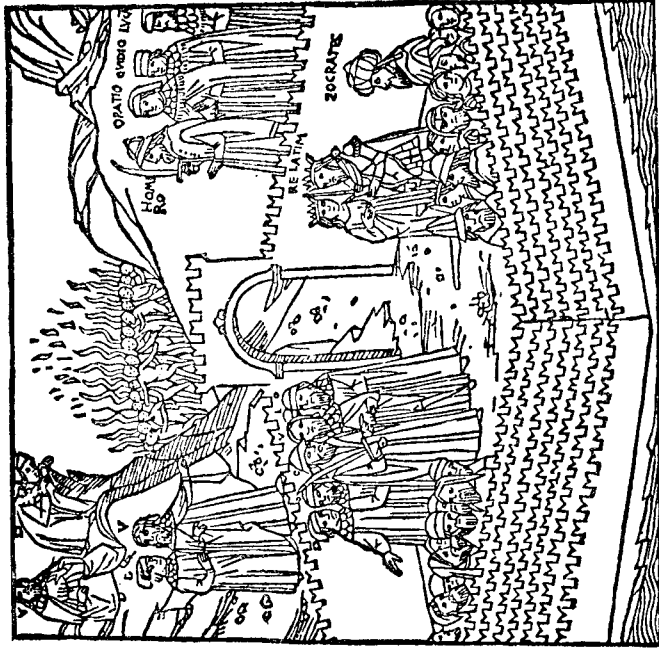
Duše čekající na převoz přes řeku Acheron.

Převozník Charon.

dál hřímá svou: „Při této řeky jméně
obrat se jímam ve svém putování
a hledej člun, jenž zatížen je méně!“
„Charonte,“ pravil průvodce, „nech lání:
Tak chtějí tam, kde není zhola
nic nemožného. Neptej se už ani!“
Skloní tvář vousatou a vztek svůj zdolá
převozník z řeky, co tu tekla žlutá,
jenž kolem očí z plamenů má kola.
A nahá duše každá zaleknuta
zbledla a prudce zuby zajektala,
když uslyšela jeho slova krutá,
Bohu i rodičům svým každá lála
a lidstvo, dobu, místo svého zrodu
i sémě, z něhož vzešla, proklínala.
Pak všechny s nářkem hrmuly se k brodu
a k řece, přes níž vede plavba těžká
toho, kdo s Bohem neuzavřel shodu.
Běs Charon, s žářem v očích, kyne ztěžka,
do bárky všechny přijímá a volá
a toho veslem udeří, kdo mešká.
A jako na podzim strom neodolá
a upouští list za listem, až země
má jeho ozdobu, však sněť je holá,
tak se i hříšné Adamovo plémě
k onomu břehu trousilo, jak ptáky
když píseň na číhadlo vábí jemně.
A potom pluli tmavým proudem taky,
však než se v dálce ztratily ty davy,
už nových zas tu byly celé mraky.
„Můj synu,“ řekl Mistr přelaskavý,
„kdo v hněvu Božím zemřou zatvrzení,
sem přijdou, ze všech zemí všechny stavy,
a nemohou se dočkat převezení,
neb spravedlnost Boží tak je žene,
že jejích strach se v touhu vřelou mění.“

Sem nejdou duše dobrem zachráněné,
a proto, když ti Charon takto laje,
víš, jaký význam v řeči rozezlené.“
Když domluvil, tu ony temné kraje
se zachvěly, že při vzpomínce na to
i dnes tvář moje potem zalita je,
a zem, jež pláčem proměněna v bláto,
vydala víchr a v něm blesk tak děsný,
že jasné cítění mi bylo vzato
a klesl jsem jak ten, kdo padá ve sny.

Dante usblá.

*Náhle
probuzení.*

Hluboký spánek v hlavě rána děsná
mi přetrhla, že procitl jsem skokem
jak ten, kdo mocí vyburcován ze sna.

I rozhléd' jsem se odpočatým okem,
bych poznal hned a nedával se mástí,
kde jsem se octl v spánku přehlubokém.

A pravda je, že stál jsem nad propastí
údolí toho, jež tak plno bolu,
že jako hrom jím znějí nářky strastí.

Když pak jsem pohled upřel ke dnu dolů,
byla tam tma a mlha bez rozhledu,
že tvary věci splývaly v ní spolu.
„Do světa slepého tě nyní vedu,“
pravil mi básník celý zesinalý,
„ty kráčeš za mnou, jak já půjdu vpředu.“

*Oba poutníci
nad propastí
jíenu pekelného.*

*Pochybnoští
Dantovy.*

Když vidím, jak se jemu pohled kalí,
pravím: „Když tebe duch můj blednout vidí,
jak sám bych klidný zůstat moh' já malý?“

On na to zas: „To s úzkostí těch lidí
tam dole soucit je, co mě tak mění,
ne bázeň snad, za niž se každý stydí.
Však pojďte už a nechme otálení!“

I vykročil a do prvního kruhu,
jenž spíná propast, ved' mne bez prodlení.
V sluch nevníkal mi ani mému druhu

*Ustápují do
prvního kruhu
pekla, do Limbu.*

jediný nářek, jenom tiché steny
brázdily věčný vzduch těch temných luhů.

Tam trápily se, ale netrýzněny,
velké davy v smutném prodlévání
a mezi nimi muži, děti, ženy.

*Sídlo těch, kteří
zemřeli bez
hříchu, ale
nepokřtěni.*

Rek' dobrý Mistr: „Neptáš se mne ani,
kdo duchové jsou, jichž tu vidíš dosti?

Však věz, než níže půjdeme tou strání,
že nezhřešili, avšak jejich ctnosti
jim nestačí, neboť křest nepřijali,
jenž ve tvé víře slib je blaženosti.

Před Kristem ještě životem se brali
a Boha nectili tak, jak se sluší.

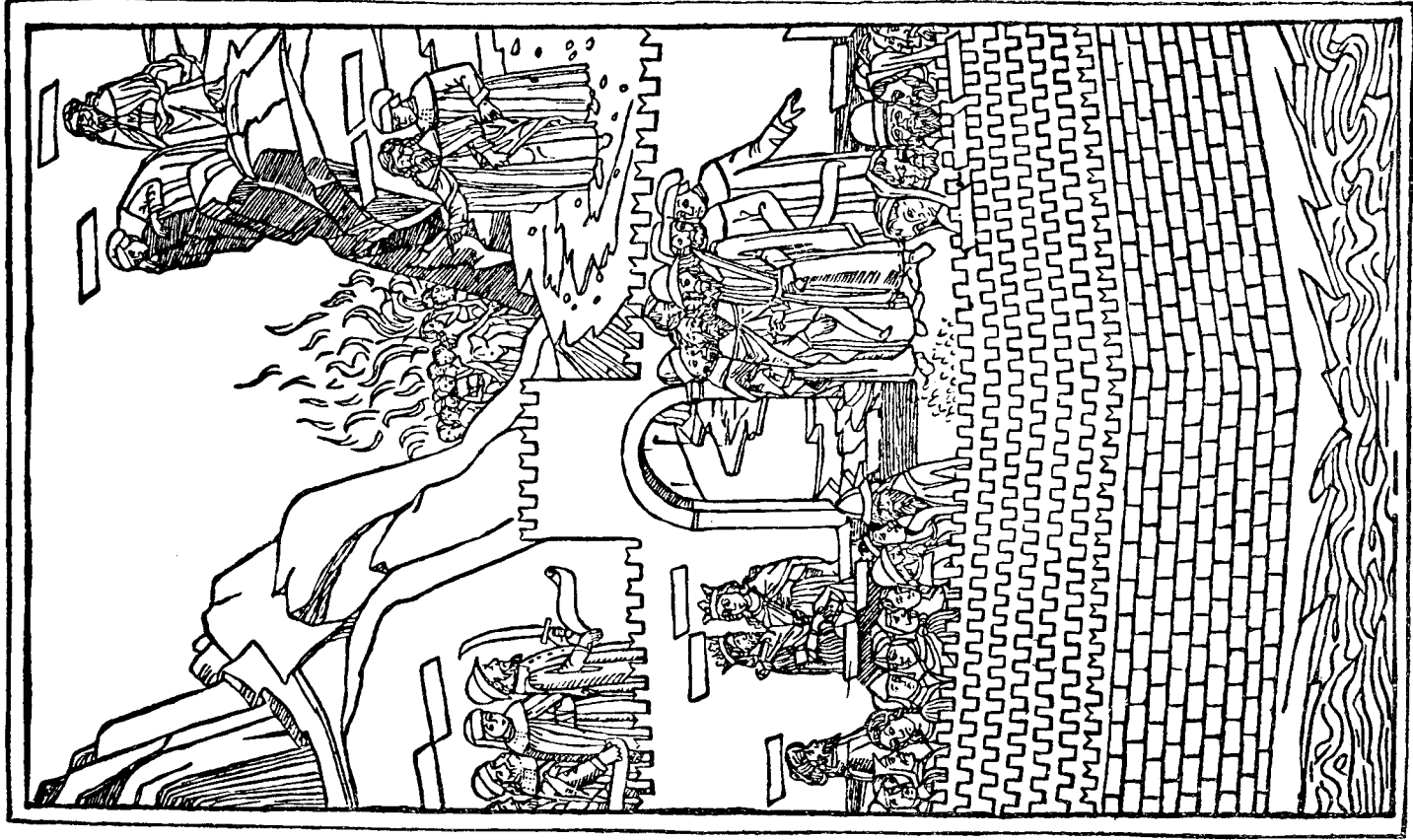
Jsem jeden z nich, znám všechny jejich žaly.
Pro vadu tu a ne snad pro hřích duší

jsme ztraceni a bez vůle a síly,
však s touhou po spáse, již každý tuší.“

Mne sklíčilo, co slyšel jsem v tu chvíli,
neb lidi s velkou úctou jmenované
jsem poznával, že v předpeklí tom byli.

„Pověz mi, drahý mistře můj a pane,“
já začal, jist si býti vírou chtěje,
jež překonává všechny bludy plané,
„zda někdo došel z této beznaděje
vlastní či cizí zásluhou kdy spásy?“

On skrytý smysl znal, jenž v řeči mé je,

a řekl: „Já dlouho nebyl tu v ty časy,
kdy sestoupil muž mocný, plný slávy,
jenž korunu měl vítězství a krásy.

Vzal praotcův stín s sebou z této věavy,
s ním Abel, Noe šli a Mojžíš dále,
jenž dal i zachovával zákon pravý;
vzal Abrahama, Davida vzal krále,
Jakuba s otcem, rodinou i syny
a s Rachel, pro niž pracoval tak dbale,
vzal mnohé z těch, kdo nepoznali viny,
aby se blaženými v ráji stali.

Před nimi nebyl spasen nikdo jiný.“

Mý za té řeči v cestě neustali,
však rychleji jsme pokročili spíše
lesem, v němž duchové jak stromy stáli.

Takto jsme kousek cesty sešli s výše,
když oheň spatřil jsem, před jehož září
v půlkruhu ustoupila temnot říše.

Ač zpovzdálí jsem hleděl jako šlaři,
přec jasně dost jsem spatřil při pohledu,
že jsou tam lidé úctyhodných tvářů.

„O ty, v němž ctím i umění i vědu,
kdo oni jsou, jimž dopřáno je práva,
že žijí zvlášť, ne v druhých duši středu?“

A on: „Že dosud pochvala a sláva

ve světě tvém se jejich dílu splácí,
proto i zde se výsada jim dává.“

Vtom slyším hlas, jenž mocně zaburácí:

„Čest nejvyššímu básníku buď vzdána!
Stín jeho zaniklý se opět vrací.“

Když slova zmlkla, tichem překonána,
šly čtyři stíny blížce, krásné hlavy.

Strast ani slast jim není v tvářích psána.

Tu dobrotivý Mistr můj mi praví:

„Viz toho, který meč tu drží v pěsti
jda před druhými jako velmož pravý:

Praotec - Adam.

*Poutníci kráčeji
dále mezi
duchy...*

*...a přicházejí
ke skupině
básníků starotěku.*

*Poeta básníků
Vergilioví.*

To Homér, pěvec svrchovaný jesti,
 satirik Horác kráčí druhý za ním,
 jím Ovid, Lukan dávají se věsti.
 Spojení se mnou jménem, povoláním,
 jak hlas ti zjevil, cítí mě všichni spolu
 a pravdu mají se svým uctíváním.“
 I zřel jsem pohromadě krásnou školu
 těch mistrů písní, zpěvu mocné síly,
 jenž se jak orl vznáší u vrcholů.
 Když rozmlouvali mezi sebou chvíli,
 mně pokynuli s vlídnou laskavostí.
 Tu na mne usmál se můj Mistr milý.
 Pak poct mi prokázali ještě dosti,
 čímž přijali mě do kruhu svých duší,
 že šestý byl jsem v jejich společnosti.
 V souladu šli jsme, ježž nic neporuší,
 a za hovorů, jež tak krásně zněly,
 tak jako zde se o nich mlčet sluší.
 Přišli jsme na místo, kde zámek skvělý
 sedmkrát obehnaný mocným zdívem
 a s říčkou dokola jsme uviděli.
 Přes tu jak po suchu jsme přešli divem,
 a sedmi branami jsem vešel s nimi,
 až na luhu jsme byli svěžím, snivém.
 Byli tam lidé s mravy vážně ctnými,
 s pohledem plným laskavosti dbalé,
 mluvící zřídka, hlasy lahodnými.
 S mudrci pak jsme pokročili dále
 k místu, jež na výšině jasné leží,
 kde všechny pozorovat moh' jsem stále.
 Předě mnou dole na zeleni svěží
 veliké duchy uviděl jsem v kruhu,
 že nadšení své zdržel jsem jen stěží.
 Tam na Elektru v řadě jejích druhů
 a na Aenea s Hektorem jsem hleděl;
 Caesar stál s orlím zrakem na tom luhu.

*Báňníci také
 Dantovi proka-
 záři účtu...*

*... a přibírají
 ho jako šestého
 do svého sboru.*

*Starší lidé a
 hadinové
 starou čtu.*

Penthesilea, Cammilla, já věděl,
 byly tam též, a u nich Lavinia,
 s níž král Latinus, otec její seděl.
 Bruta jsem zřel, jenž zahnal Tarquinia,
 a stranou o samotě Saladina,
 pak Martia, Julia, Cornelia!
 A když jsem pohlédl zas v místa jiná,
 spatřil jsem Mistra vědců všech a pána
 ve sboru těch, jež vede moudrost činná,
 kde pocta všech mu bývá zjevována.
 Tam Sokrates a Platon čestná místa
 po jeho boku mají ponechána.
 Demokrit, jemuž náhoda vše čistá,
 Anaxagoras, Diogen a Zeno,
 Thales a Seneca s ním moralista,
 Dioskurid má místo vyhrazeno.
 Zřím Tullia i Empedokla tváře
 i pěvce, jemuž Orfeus je jméno.
 Na Ptolemaia hledím, na hvězdáře,
 na Lina, Avicennu, na Galena
 i Averroa, tvůrce komentáře.
 Nemohu vypsat všechna jejich jména,
 neb dál mne pudí látka mého díla
 a slova najít nedopřává změna.
 Z družiny šesti dvojice pak prodlení
 Tu jinou cestou Vůdce bez prodlení
 mne z ticha vyved' tam, kde bouře vyla,
 a do míst přišel jsem, kde světla není.

*... i slechetný
 moslemín,
 egyptský sultán
 Saladin.
 Mistr všech
 vědců -
 Aristoteles.*

*Virgilius a
 Dante přicházejí
 do vlastního
 pečíla.*

„Ó ty, jenž vcházíš do míst muk a strastí,“
křik spustil Minos, když mne spatřil z dáli,
a chvíli přestal míru trestu klásti,

„jen ať tě šířka vchodu neošálí -
rozvaž si cestu, než se vydáš na ni!“

„Proč bouříš tak?“ řek' Vůdce na křik stálý.
„Nic v cestě určené mu nezabrání.

Tak chtějí tomu tam, kde vše se zmůže,
cokoli chtějí. Neptej se už ani!“

Ty bolné zvuky, jak když už a úže
hrdlo se stahuje, mi k sluchu zněly
tak naléhavě, jak jen nářek může.

V těch místech den i světlo oněměly,
však vzduch jak moře v děsné bouři ječí,
jak vichry protivné by sraz tu měly.

Smršť pekelná, jež vztekem všechno předčí,
ty duchy unáší a do muk vhánil,
že bolem svíjejí se jako v křeči.

A když jsou takto nad sráz v zkázu štvání,
pláč jejich, křik a lkání znějí strašně,
i proti Bohu rouhání a lkání.

I zvěděl jsem, že ti, kdo prostopázně
hřešili tělem, pykat musí tady,

ti, u nichž rozum překonaly vášně.

A jako špačci, když se začínou chlady,
se slétají a v hejně táhnou spolu,
tak také těchto bédných duchů řady

se ve větru hned nahoru, hned dolů
zmitají vědouce, že nedosáhnou
úlevy ani ulehčení v bolu.

Jak jeřáby, když zpívajíce táhnou
a dlouhou čmouhu po obloze tvoří,

tak stíny viděl jsem už chvíli drahnou,
jež temná smršť do hrozných vírů noří,

a řek' jsem: „Mistře, kdo jsou ti v tom davu,
ti duchové, jež černý vzduch tak moří?“

*Sestup do
druhého kruhu.*

*Minos, soudce
podsvětí.*

*Způsob, jakým
pronáší
rozsudek.*

Z prvního kruhu tak jsem sešel dolů
do druhého, jenž menší prostor svírá,
však je v něm více strádání a bolu.

Tam Minos zuby ceně hrozně zírá:
při vstupu každého sám zkoumá viny
a soudí, jak by chvost byl trestu míra.

Když totiž duše bédná pro své činy
sem přijde, vyzpovídá se mu zcela,
a on, jenž hříchy zná jak nikdo jiný,
ví hned, kam v pekle dostat by se měla:

o kolik stupňů níž jí místo sluší,
tolikrát stočí ohon kolem těla.

U něho stále stojí mnoho duší,
jež vyslechnuvše ortel, do propasti
pak sestupují dolů v kruhy užší.

*Místo, kde se
trestá chlipnost.*

„Ta první, o níž přeješ si mít zprávu,“
mi odpověděl, „panovnicí byla,
již mnohé kmeny měly za svou hlavu.
Ta v zhýralosti neřestné tak žila,
že zastřít chtějíc vlastní hanbu svoji,
zákonem všechno smilstvo povolila.

Toť Semiramis, o níž psáno stojí,
že zdědila trůn svého chotě Nina
v zemích, jichž nyní sultán dobyl v boji.
Tu druhou usmrtila láska jiná,
když rušila slib Sicheovi daný,
třetí je Kleopatra, chťíči vinná.“

I Helenu zřím, pro niž vyvolány
tak bědné doby, Achilla, jenž stále
bojoval pro lásku, až zhyнул z rány.

Zde Paris, Tristan... Na tisíce dále
stínů mi ukázal i vyjmenoval,
z nichž každý život skončil v lásky žale.

Tu při těch vzpomínkách, jež mistr choval
na reky dávných dob a krásné ženy,
smutek a soucit jakýsi mě oval,

a řek' jsem: „Rád bych, pěvče vyvolený,
poznal ty stíny dva, jež, prosty tíže,
jdou spolu jako větrem unášeny!“

A on: „Jen posečkej, až budou blíže:
ochotně odpovědí na cokoli,
když oslovíš je láskou, jež je víže.“

A když je vítr snes' k nám do okolí,
já pravil jim: „Nám, duše zarmoucené,
povězte o sobě, když jiný svolí.“

Jak holubi, jež roztoužení žene,
že k hnízdu svému, ač jim víchr brání,
slétají na peruti rozprážené,

tak od davu, v němž Dido byla paní,
se odtrhli a hned k nám přiletěli,
tak mocně volalo je moje přání.

54

57

60

63

66

69

72

75

78

81

84

87

*Dido, milenkou
Aeneova.*

*Francesca da Rimini
a její
milence Paolo
Malatesta.*

„Ó tvore soucitný a v dobru bdělý,
jenž tmou jsi přišel na svém putování
k nám, kteří svět jsme krví pokrápěli,
Pán světů kdyby slyšel naše lkání,
my pokoj bychom vyprosili tobě,
že s naší bídou cítíš slitování.
Když slyšet chceš nás, porozprávět sobě,
my zůstanem, což jindy lze jen stěží,
neb víchř právě ustal ve své zlobě.
Má rodná země leží na pobřeží,
k němuž si řeka Pád svou cestu volí
hledajíc klid i s vodou, jež v ní běží.
Láska, jež plachá srdce rychle školí,
v mém druhu prudce vzplanula k mé kráse,
jež tak mi vzata, že to dosud bolí;
láska, jež láskou jenom ztíšit dá se,
s ním spoutala mne touhou mocné síly,
která, jak vidíš, nezaniká v čas;
láska nás vedla k smrti v téže chvíli -
však Kaina čeká na našeho vraha!“
Těmito slovy ke mně promluvíli.
Uslyšev o žalu, jenž vzešel z blaha,
já hlavu klonil, slzy tajil v oku,
až zeptal se mne Básník: „Co tě zmáhá?“
„Ó běda,“ řek' jsem druhu po svém boku,
„jak vroucí stesk, jak sladké rozhodnutí
je přivedlo k tak bolestnému kroku!“
Pak pravil jsem jim zase v žalném hnutí:
„Francesco, tvoje velké utrpení
mne k smutku dojírná a k slzám nutí!
Však pověz mi: v čas milostného chvění
jak v lásce počínali jste si spolu
a jak jste poznali své roztočení?“
Tu ona na to: „Není větších bolů,
než v době bídy vzpomínati blaha -
to zná tvůj Mistr, v němž jsi měl svou školu.“

*Historie jejich
lásky.*

Mac lásky.

*Kaina - místo
v nejhlabším
kráhu pekla, kde
se trestají
bratrovrazi.*

*Dantův soucit
s Francescou.*

Však chceš-li vědět, kam až kořen sahá
té naší lásky, pro niž jsme ti milí,
promluvíím řečí, jež jen pro pláč váhá.
My jednou čtli pro pouhou kratochvíli
o Lancelottu, jak ho láska jala.
Sami a bez úmyslů zlých jsme byli.
Ta čtba chvílemi nám vzhlédnout dala,
chvílemi zas nám při ní bledla líce -
na jednom místě však nám rozum vzala:
Když čtli jsme, jak úsměv milostnice
s úst sladkých slíbal ve vášnivém chvění,
on, jenž se ode mne teď nehne více,
rty políbil mi v němém rozechvění.
Kniha i básník byli Galeotto.
A toho dne už nechali jsme čtení...“
Zatím co jeden duch mi říkal toto,
druhý tak zabědoval, s ním se nesa,
že bych byl umřel ze soucitu pro to.
I klesl jsem, jak mrtvé tělo klesá.

*Dante soucitem
omílévá.*

*Dante proctine
z mlčeb.*

Když mysl se mi vrátila zpět zase,
již nad dvojicí přibuzných jsem ztratil,
k nimž soucitem má duše trápila se,
bol nový nových trpitelů hatil
mi všecken klid, ať kankoli jsem dále
šel, pohlížel, či pohled poodvrátil.

*Třetí kruh:
studěný déšť.*

Toť třetí kruh, kde déšť neurvalé
padají těžké, chmurné, věčné, zrádné
a stejně prudké, stejně husté stále.
Lijavec kalný, krupobití chladné
a sněh se spouští temným vzduchem víře,
a všude tam, kam dopadne, zem smrádné.
Cerberus, vřtkavé a kruté zvíře,
se třemi tlamami psím skřekem štěká
na každého, kdo octne se v té díře.

Cerberus.

Má oči rudé, vousem hlen mu stéká,
má velký bachor, na tlapách však drápy,
jimiž rve duchy, když se na ně vzteká.

Ti jak psi vyjí v dešti, jenž je trápí,
a jedním bokem druhý před ním chrání,
když chudáky je utýrané skrání.

Plaz Cerberus své zuby znenadáni
vycenil, uzřev mne a mého Vůdce,
a vzeplal každý úd, jímž hrůzu vháni.

V tom okamžení pán můj roztáh' ruce,
potom hned hlíny nabral plné dlaně
a do tlam lačných vrhl mu ji prudce.

Jak psisko, jež se sápe rozvztekaně,
však ztíší se, když drží pod tlapami
sousto a hltavě se vrhá na ně,

tak ztichly také Cerberovy tlamy,
jež na duše tak štěkají a hlučí,
že ohluchnouti přály by si samy.

*Hltavci a ne-
střední trestání
neustálým
deštěm.*

My kráčeli jsme po stínech, jež mučí
a sráží déšť, a soucitič jsme lkali
nad jejich prázdnnem, jež jak tělo skučí.

Po zemi každý bezmocně se válí,
jen jeden sed' a zdvíhal oči chtivě,
když jsme se rychle kolem ubírali.

„Ó ty, jež vedou sem v to peklo divé,
mne poznej,“ pravil, „můžeš-li a chceš-li,
vždyť než jsem sešel, na svět přišels dřive.“
Však já mu řek': „Jsi úzkostí tak sešlý,

že ve své paměti mám za nejisto,
zda jsme se dřive snad už někde sešli.

Nuž, kdo jsi ty, jenž na tak hrozná místo
bys uvržen k tak ohavnému trestu?

Jsou větší, trpčích není však, toť jisto!
On řek': „I já jsem patřil tvému městu,
v tom závisť vši překypělem luně

*Florence
závisťivá.*

života svého promarnil jsem cestu.

Vy měštané mně přezděli jste Čuně,
a pro hřích ohavné mé hltavosti,
jak vidíš, v ljavci má duše stůně.
Já bédný nejsem sám v té zoufalosti:

Trest stejný surh' nás všechny do propasti
za stejný hřích. " A tím už řek' mi dosti.

Já odpověděl: „Čuně, ty svou strastí
mě dojmáš, jsem sklíčen pro tvou bídu.
Však pověz, víš-li, co se má v mé vlasti
stát s měšťany v tom rozdvojeném lidu?

Jest spravedliv tam kdo? A proč je stále
zbavuje rozbroj bezpečí a klidu?“

A on mi řekl: „Svár potrvá i dále,
až do krve, však potom divá strana
zapudí druhou z města nenadále
a na tři roky moc jí bude dána,

až tím, jenž dosud váhá při nich obou,
jí z druhé bude zasazena rána.

Ta zase pyšnit bude se svou dobou
a přemožené bude krutou paní,
ať odpovídá nářkem nebo zlobou.

Jsou spravedliví dva, však neslyšáni:

Lakomství, pýcha, závist - jiskry žhavé
jsou tři, jež v srdcích vznítily to plání.“

Tím ukončil své vyprávění lkavé.

A na to já: „Toť věru pravda svatá.

Však rci, co toho příčiny jsou pravé?

A co Tegghiaio čestný, Farinata,

Arrigo, Mosca, Jakub Rusticucci

a ostatní, jichž mysl k dobru vznatá,

pověz, kde jsou, ať duch můj tím se učí

a zví, zda správně jejich sudbu tuší:

Blaží je ráj, či peklo je tu mučí?“

A on: „Jsou u těch nejčernějších duší,

jež všechny ke dnu tlačí různé viny -

spatříš je, sejdeš-li v ty kruhy užší.

Však až zas vyjdeš do své domoviny,
ostatním připomeň mně, o to prosím.
Víc neřeknu už, ani zde kdo jiný.“

Obrátil ke mně pohledem tak kosým
zkroucené oči hrůzou potrhané
a klesl k ostatním těm slepcům bosým.

A Vůdce řekl: „Tcn dříve nepovstane,
dokud zvuk polnice ho nevyprostí.

Při výzvě té anděly zvěstované
svůj hrob si každý najde, svoje kosti
a podobu, by vyslechl, co ho zděsí!

Rozsudek, jenž ho volá do věčnosti.“

Tak kráčejíce ohavnou tou směsí

stínů a deště zvolna, zamýšlení,

o příštím žití vyprávěli jsme si.

Řekl jsem: „Mistře, zda to utrpení

po velkém výroku snad ještě vzroste,

či snad se zmenší, či se nepozmění?“

„Jen přidrž se své vědomosti prosté,

jež dí: Čím k dokonalosti kdo výše,

tím radost cítí víc i bolu osten.

Ač zatracenci této smutné říše

dokonalosti nikdy nedosáhnou,

než tady, tam by chtěli býti spíše.“

Tak cestou v kruhu šli jsme dobu drahnou,

víc mluvíce, než opakovat mohu,

až k místu, kde se stupně dolů táhnou.

Tam k Plutonu jsme přišli, k neznabož.

*Rozhovor
o podmínkách
zatracenců po
soudném dnu.*

*Pronevřelí o bu-
doucím vývoji
politického
životu ve
Firenci.*

*Pluto, hlídáče
čtvrtého kruhu,
a jeho podivný
pokřik.*

„Pape Satan, pape Satan aleppe,“

tak začal Pluto drsným hlasem řváti,
však Mistr vědy ctné a velkolepé
mne upokojil: „Nemusíš se bát!

On mocí žádnou nezabrání tobě
po této skále dál se dolů brátí!“

Pak tlamě, jež se nadýmala v zlobě,

zas pravil: „Zmlkni, vlku, marná jest ta
tvá zběsilost, ty sám se šířej v sobě!
Ne bez důvodů sem nás vede cesta:

Tak chtějí tomu tam, kde Michaela
vyslali, ať sám přecín smilstva ztrestá!“

A jako plachta větrem nabubřelá
hned splaskne sama, když se stěžen zhroutí,

tak k zemi sklesla krutá šelma bdělá,
a my jsme sestoupili na své pouť
ve čtvrtý jícen, v němž vše mukou úpí,
jenž má zlo světa šmahem obsáhnouti.

Ó Boží spravedlnosti, kdo kupí,
co jsem tam uzřel: tresty jen a strasti?
Proč k hříchu náchýlný je duch náš tupý?

Jak na Charybde proud se nad propastí
o druhý roztrští, když s ním se stráží,
tak lidi jsem tam zřel se rvát a másti.
Byly jich houfy pod tou přísnou stráží,
a v hlučné vřavě hrudí proti sobě
valili břímě, které mnoho váží.

Sřetali se a obraceli v zlobě
a navzájem si lali s velkým řevem:
„Proč lakotíš?“ - „Proč mrháš, říkám tobě?“

Tak vlevo v konci pravém, vpravo v levém
kroužili oním bludným tmavým kruhem,
na sebe řvouce nevraživým hněvem
a neustále v zápolení tuhém

zas v nový turnaj štváli zápasící.

Sklíčeně ohlédnuv se za svým druhem,
já pravil: „Mistrě, rač mi vlídně říci:

Bývali kněží ti, již trpí strašně
zde po levici s ostříhanou kšticí?“

A on: „To byli zaslepeni vášně
a žili sobě v pozemském svém čase
lakomě jedni, druzí prostopásně.

To jasně říká štekot v jejích hlase,
když toho bodu v kruhu dojdou stěží,
kde vina opačná je děli zase.

Ti holohlavci tady byli kněží,
bývali papeži a kardinály,
však lakota v nich vládla bez oteží.“

Já zas: „Můj Mistrě, zdaž by nepoznaly
mé zraky v davu tom a v jeho vření
někoho z těch, kdo tomu zlu se vzdali?“

On řekl však: „Ne, ani pomyšlení,
neboť ta neřest, jež je znetvořila,
i zde je ještě k nepoznání mění.

V boj ten je věčně štve jakási síla.
Ti vstanou z hrobu se zařatou dlaní
a oni s kšticí vyškubanou z týla.

Chamtění hříšné, hříšné rozmrhání
nároků zbavily je na svět krásy -
trest jejich líčit nemusím už ani.

Sám, synu drahý, poznávaš tu asi,
jak fraškovitě Štěstěna si vede
s dary, jichž lidský rod tak žádává si,
neb pod měsícem všechno zlato blede
jedinou duši ani z nepokoje
a z utrpení k míru nevyvede!“

„Můj Mistře,“ řek’ jsem, „vysvětlí mi, kdo je
ta Štěstěna, již jmenoval jsi právě,
že drží v moci světských statků zdroje?“

„Tvorové bláhoví,“ řek’ přemítavě,

„vám nevědomost všecken rozhled maří!

Nuž poslouchej a ulož si to v hlavě:

On, jehož moudrost se všim hospodaří,

on nebe stvořil i ty, již je řídí,

že každou stranu osvítl svou září,

a světla nebes rozdílil a třídlí:

Tak určil také vůdkyni a paní,

jež rozvrhuje lesk i v říši lidí,

by statky občas v náhlém vystřídání

přenesla s rodu na rod k nové správě,

ať jakkoli se tomu člověk brání.

Ten národ úpí, druhý vládne v slávě,

vše podle vůle té, jak tuší mnozí,

jež ztajena je jako zmuje v travě.

Váš rozum jejích plánů neohrozí,

neb soudí, kuje pikle své a vládne

svou říši sama jako jiní boží.

Ji v díle nezdrží rozvahy žádné,

vždy nutností je k spěchu dále štvána

a dojde proto rychle k změně zrádné.

Toť ona, jež je často křížována

tím, jenž ji kárá chváliti ji maje:

Od něho nejspíše ji stihne hana.

Však ona nedbá nic, neb blažena je

s prvými ostatními tvory spolu

a bezstarostně s koulí svou si hraje.

Však sestupujme v kraje věčných bolů:

Zapadá hvězda, která vzešla v čase,

kdy vyšel jsem, nač váhat v cestě dolů!“

Přesedě v kruhu na druhý břeh zase,

přišli jsme k studni, jež se dme a pění

a teče strouhou, jež z ní vylévá se.

První tvorové -
andělé.

Sestup do
pátého kruhu.
Je po půlnoci.

Ta voda potom v temný nach se mění
a ve vln jejích tmavém doprovodu
jsme drsnou cestou sešli bez prodlení.
Styx je pak jméno bahnitého brodu,
jejž tok ten dole na dně strže tvoří,
když s šedých strání přivede svou vodu.
A když jsem stanul dole na podhoří,
já uzřel v bahně lidí v divém shluku:
nazí se rvali ve hněvu a v hoři
nevztahující na sebe jen ruku,
však drásali se nohou, hrudí, hlavou,
a kousáním si působili muku.
A mistr řek': „Vidíš tu havěť dravou?
To duše těch, v nichž vládly hněvu vášně.
Však chci, bys poznal náplň trestu pravou:
I pod vodou tu duše trpí strašně,
jak bubliny ti prozrazují na ní,
duše, jež hřešily tak prostopášně.
Stlačeny v bláto říkají: „Ze ani
ve vzduchu sladkém nebyly jsme rády,
neb nitrem šlo nám ostrých dýmů vání,
teď v černém kalu smutně hynem tady!“
Tak bublavě se jim to z hrdel valí,
co nepovědí slovem prostým vady.“
Tu dál jsme z bahna těžkého se brali
stezkou, jež mezi ním a břehem běží,
a k tonoucím jsme zraky upírali,
až konečně jsme přišli k velké věži.

*Pokračování
v cestě.*

Já zase pokračuji takto píše,
že dřív než dole pod věží jsme stáli,
bezděky oči pozdvihli jsme výše,
kde plaménky dva na ní plápolaly
a jiný zas jim odpovídal hoře
před námi kdesi v nedozírné dáli.
Tu jsemu, jenž je moudrosti vši moře,
jsem řek': „Co je ten oheň? Co mu hlásí
ten druhý? Kdo je nítí na té hoře?“
A on: „Tam na vlnách, jež kalně kvasí,
už můžeš spatřit, na co čeká se tu,
ač mlha v rozhledu ti brání asi.“
Nikdy šíp lukem vymrštěný k letu
do vzduchu klidného tak rychlý není,
jak člunek mířit od protějších světů

*Pokračování
dále z předešlého
zpěvu.*

k nám vodou spatřil jsem pln rozrušení.

Byl svěřen jedinému převozníku, jenž lá! : „Už přišels, synu zatracení?“ „Flegie, Flegie, nech toho křiku,“

řek' pán můj, „déle nezůstanem tady, než bahno přebrojíme v okamžiku!“ Jak někdo, kdo si není vědom zrady, však ošálen se cítí znenadála,

tak Flegias řval hněvem nad úklady.

Přijala vůdce ona bárka malá, však až když já jsem za ním vkročil druhý, pak teprve se zatíženou zdála.

A jen co v ní jsme byli, hlubší pruhy brázdila stará bárka těžkou pénou, nežli když jindy plula těmi kruhy.

Pluli jsme mrtvou vodou rozbahněnou, když zdvih' se kdosi z těch, jež bláto smáčí: „Kdo jde sem před hodinou přísouzenou?“

A já: „Jsem ten, jenž tudy pouze kráčí. Leč kdo jsi ty, jenž pošpiněn jsi kalem?“

Tu na to on: „Vidíš, jsem ten, jenž pláči.“ Já zase: „Vrať se nazpět se svým žalem,

kam, zatračenče, odsouzen jsi v muce - znám tě, ač bahnem celý skryt jsi málem!“ Tu ruce vztáhl k lodici, však Vůdce můj odstrčil ho v zlosti, jež v něm plála.

„Pryč se psy ostatními!“ řekl prudce, pak objal, políbil mě znenadála

a pravil: „Duše hněvná! Požehnána buď ona, která tebou obtěžkala!

Ta duše byla pýchou znamenána, ctnost nížádná jí nepomohla k spáse, a proto teď je takto vztekem štvána.

Tak mnohý za slavného krále má se, však na zemi jen pohrdání získá a tady bude pokálen jak prase!“

Pouhíci vstupují do žlutu.

Vergilius schvaluje Dantův spravedlivý hnět.

A já: „Můj Mistře, rád bych do bahníka jej tady spatřil dříve ponořena, než opustíme tato bláta slizká!“

On kýv': „Dřív nežli objeví se stěna pobřežní, jak si přčeješ, tak se stane - ta touha nesm' zůstat nesplněna.“

Hned nato ústrky zřím neslýchané i vše, co od zbahněnců se mu dělo, že dosud za to chválím tě, ó Pane!

„Bij Filippa Argentiho!“ tam znělo, a florentský duch v divné posedlosti zatínal zuby ve své vlastní tělo.

Tam jsme ho nechali - už o něm dost! Do uší náhle nářky se mi vryly,

že oči vpřed jsem upřel v dychtivosti.

Rekl můj dobrý Mistr: „Synu milý, přichází město, jež je sídlem Dita, a vážní měšťané v něm v houfech šli.“

Já pravil: „Mistře, věru, už mi svítá.

V údolí vidím rudých mešit řady - každá se, jak by z ohně vzrostla, kmitá.“

„Žár věčný,“ řek', „ty věže a ty hrady svou září z nitra rudým ohněm halí,

jak vidíš to v tom spodním pekle tady.“

Pak připřeli jsme před vysoké valy, jež obklopují město beznaděje,

a jejích hradby z ocele se zdály.

Ne bez oklik, jak při plavbě se děje,

došli jsme tam, kde lodník ochraptěle

zakřičel na nás: „Vystupte, vchod zde je!“

Tam u brány jsem spatřil davy celé těch, co jak déšť kdys padli s nebes výše.

Ti reptali: „Kdo před svou smrtí v těle se odvažuje v mrtvých lidí říše?“

Tu Mistr pokynul jim na znamení, že s nimi sám by promluvit chtěl tiše.

Pekelníci brání Dantovi se vstupem, ale Vergilius s nimi vyjednává.

I přitlumili trochu zlostné věnění

řkoucc: „Ty pojď, však onen ať se vrátí,
jenž troufal si, kam dovolen vstup není.

Ať nazpět cestu šílenou si krátí

jak doveče, však ty tu zůstaň zatím,
který s ním chtěl ses říší temnot brátí!“

Čtenáři, věz, že zachvěl jsem se nad tím,
co skuhrali v své řeči jedovaté,

strachem, že na svět se už nenavrástím.

„Můj drahý Vůdce, jenž jsi sedmkráté,
ba častěji, mne vyved' z nebezpečí,
jež v cestu se mi kladlo vichovaté,
ani zde, prosím, neber mi svou péči!

Však ve svých stopách navratme se spolu,
když v cestě dál nám brání hrozba něčí!“

Leč pán, jenž vedl mne tou říší bolů,

mi řek': „Strach neměj, že nám v další pouťi
kdo zabráni: nám určeno jít dolů!

Zde posečkej, a duch tvůj, jenž se hroutí,
ať dobrou nadějí se zatím kojí.

Vždyť nedám ti tu přece zahynouti!“

Tak šel a zanechal mne v nepokoji

můj sladký otec, neb v mé bédné hlavě

„Ano“ a „Ne“ se potýká a rojí.

Nezaslechl jsem, co jim řekl právě,

však nepostál tam příliš dlouho s nimi,

když všichni dovnitř prchli v hrozně vřavě.

Zapadly brány za odpůrci mými,

my venku s Mistrem zůstali jsme sami,

jenž ke mně přistoup' kroky pomalými,

zrak sklopen k zemi, jaksi s obavami,

a vraště čelo povzdechl si stranou:

„Kdo vchod v ty domy žalu zavírá mi?“

A mně pak pravil: „Tvář mou pohněvanou

mi neměj za zlé - zvítězím v tom sporu,

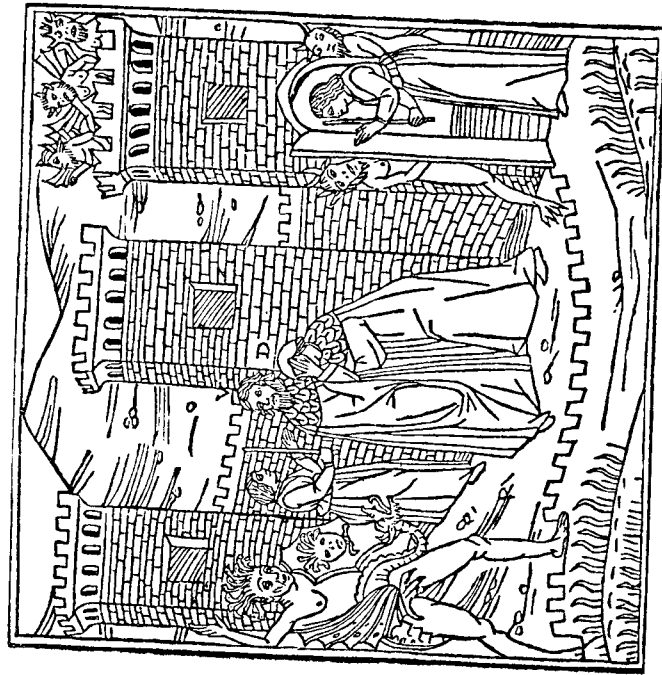
ať ti tam vztekem sebevětším planou!

To není první případ jejich vzdoru:

Tak jednali u méně tajné brány,
jež od těch dob už není na závoru
a na níž četls nápis nadepsaný.

Od ní už dolů k nám se strání nese
a bez průvodu spěchá sem v ty strany

ten, jemuž město jistě otevře se!“

*Dante opět
nabývá důvěry.*

Bledost, jež z bázně na mé tváři byla,
když Vůdce obrátil se znenadání,
že ztajil novou bázeň, způsobila.

I zastavil se jako v naslouchání,
poznáv, že zrakem pouhým nerozdvojí
vzduch temný ani husté mlhy vání.
„My zvítězit přec máme v tomto boji,“
promluvil, „ne?... Což nedodrží slova?
Proč otálí a k nám se nepřipojí?“

Já poznával, když takto začal znova,
že zastřít chce, co napovéděl temně,
řeci, jež jiný smysl nyní chová.

Úzkost přec zvýšila ta slova ve mně,
neb tužil jsem, že v řeči přerušené
se ještě horší význam tají němě.

„Škeble“
- peklo, užíci se
ke dnu jako
závitkovitá
testura.

„Nesejde nikdo,“ strach se ptát mě žene,
„z prvního stupně, z těch, kdož bez naděje
žít za trest mají v říši zavřezené,
až na dno škeble?“ A on: „Zřídka děje

se to, že kráčet někomu z nás přáno
tou cestou, po níž kráčet nyní mně je.

Už jednou byl jsem tady dole, ano:
když krutá Erichtho mě zaklínala,

jíž stíny k tělům volat zpět je dáno.
Má duše krátko stranou těla stála,

když pro duši mi jít za hradbu vnější
do kruhu Jidášova prikázala.

„Kruh Jidášův“
- trestají se
v něm zrádci.

To kout je nejnižší a nejtajnější
a od nebe též nejvzdálenější je.

Znám dobře cestu - strach svůj ukonejší!
Bahnisko, jež se rozkládá a hníje,
zde obepíná toto město bolů,

kam proniknouti úkol věru zlý je.“

Co ještě řekl, když jsme stáli spolu,
už nevím, neboť oči moje tkvěly

na věži, jež má římsy na vrcholu,
kde v ohni napřiměny vzhůru čněly

tři furie, krvavé družky ďasů,
se ženským chováním, ženskými těly.

Zelené hydry měly kolem pasů,
na zlobných hlavách zmije zlé a chtivé
nad čely ježily se místo vlasů.

A potom on, jenž dobře znal už dříve
královny věčných nárků služebnice,
mi řekl: „Hle, to jsou Erinye divé,
Megeru tady vidíš u levice,

Alekto ona je, jež vpravo vzlyká,
uprostřed Tisifona.“ Neřek' více.

Rvou nehty prsy své, až krev z nich stříká,
vřeští a pěstiti bijí se tak prudce,
že jsem se strachem skrýval za básníka.

18

21

24

27

30

33

36

39

42

45

48

51

„Přijď, Meduso, ať zkamení tu v muce!“
 křičely na mne shlížejíce v zlobě,
 „Thesea špatně ztrestaly jsme, svůdce!“
 „Ty odvrát se a zastří oči obě:
 Přijde-li Gorgona a utkvíš na ní,
 veta už bude po návratu tobě!“
 Tak Mistr řekl, a nevěřil mi ani,
 že vlastní rukou provedu to šťastně,
 sám obrátím mě, zrak mi zakryl dlaní.
 Ó vy, kdož zdravě myslíte a jasně,
 vnímejte poučení, které skryto
 je pod závojem veršů divné básně!
 Vtom nad prudkými vlnami už zní to,
 jak rachot děsný bouře rozvichřené,
 jímž zachvěly se oba břehy tyto.
 To bylo, jako když se vítr žene,
 jenž z proměň teplot zdvíhá se a padá
 a na straně se vrhá zalesněné,
 větve i květy rve a sílu skládá,
 by rozvířil pak velké mračno prachu,
 a rozháněl i pastevece i stáda.
 Tu oči pustil mi: „Už beze strachu
 nerv zraku upří k oné staré pění,
 kde dým je nejostřejší, plný pachů!“
 Jak žáby ve vodě se ustrašeně
 rozprchají, když had je v klidu ruší,
 a do bahna se skryjí příkrčeně,
 tak uviděl jsem na tisíce duší
 před jedním prchat, jenž tu suchou nohou
 Styx přecházel a dým, jenž byl tam tužší,
 rozháněl zvolna levicí svou strohou,
 aby měl jasno kolem obličje,
 a to jen činilo mu obtíž mnohou.
 Já všiml si, že s nebe na cestě je,
 a k Mistru ohled' jsem se. Ten mi kynul,
 bych vzdával čest poslu se ukláněje.

*Ža rachotu
 bouře přezně se
 Medusa.*

Přichází anděl...

Ach, jaký hněv se s tváře jeho linul!
 Příkročí, prutem bránu otevře sí,
 jako by kolem všechen odpor minul.
 „Ó rode svržený a štvaný běsy,
 promluvil na tom prahu muky, „máte
 k zpučnosti důvod, že tak troufáte si?
 Proč proti této vůli povstáváte,
 jež nikdy neumenší svého cíle
 a zvěšila vám žal už mnohokráté?
 Nač osudu se vzpírat zarputile?
 Jen vzpomeňte, že Cerberus váš chlupy
 až podnes nemá na bradě a v týle.“
 Pak blátem zpět šel, středem jejich tlupy,
 a slova neřek' nám; šel v nepokoji
 jak muž, v němž jiné starosti se kupí
 než ta, že někdo se tu čehos bojí.
 Na cestu jsme se do té říše dali,
 jisti si svatým slovem, v němž nám stojí.
 Teď bez překážky jsme se dovnitř brali,
 a já, jenž dychtil poznat žití celé,
 jež obepínaly ty pevné valy,
 když jsem byl uvnitř, rozhlédnu se směle:
 Po stranách vidím širý kraj, jenž zlý je
 a plný bolesti a muky zatvrzelé.
 Jak v Arles, kde se Rhóna v močál lije,
 a v městě Pulji na březích Quarnera,
 jenž omývá tam konec Italie,
 nerovnou půdu činí hrobka sterá,
 tak také tady všude byly hroby,
 však měla více hořkosti ta sféra,
 neb ohně šlehaly jim do útroby
 a uvnitř žár tak krutý působily,
 že samo železo v něm roztálo by.
 Příklopy jejich odsunuty byly
 a znělo z nich tak kruté bédování,
 jak by tam v mukách odsouzenci vyli.

*... proutkem
 otvírá bránu...*

*... a domlouvá
 dáblům.*

*Poutníci
 ucházejí branou.*

*Plán plná hrobů,
 v nichž hoří
 ohně.*

Já řek': „O Mistře, kdo jsou pochováni
v truchlivých truhlách u dna v každém hrobě,
že vyrážejí žalostné to lkání?“
„To kacíři jsou, zatvřelí v zlobě,
i s přivrženci sekty své či strany,
a je jich mnohem víc, než zdá se tobě.
Vždy rovný s rovným v hrobkách pochovaný,
jež víc či méně rozžhaveny, leží.“
Pak vpravo obrátil se zadumaný,
a šli jsme mezi mukami a věží.

*Trestání tam
přivodí
bludných nauk.*

126

129

132

ZPĚV DESÁTÝ

Teď tajnou stezkou krácel Mistr dále,
vždy mezi těmi mukami a zdívem,
a já se těsně za ním držel stále.

„Nejvyšší ctnosti, jež mě jako divem
vedeš jak libo ti kol těchto věží,

teď vyhov mi v mém přání vědychtivém:
Zda možno lid, jenž v těchto hrobech leží,
kdy uvidět? Jsou víka nazdvižena,
však nikoho tu není, kdo je stráží.“

On pravil: „Všechna budou uzavřena,
až z Josafatu navrátí se s těly,
jež zanechali v zemi uložena.

Po této straně tady hřbitov skvělý

má Epikur i jeho učedníci,
již s těla smrtí i smrt duše chtěli.

Však na otázku tvoji zvidající,

již vyřkl, odpověď ti mohu slíbit,
i na druhou, již otálels mi říci.“

„Můj dobrý Vůdce, že se ti chci lbit,
užívám málo řeči naší daru

a stručný jsem, jak jsi mne k tomu vybíd.“

„O Toskánče, jenž tímto městem žáru

živ procházíš s tak vážnou výmluvností,
kež postát smíš zde na tom suchopáru,

neb řeč tvá prozrazuje jasně dosti,
že synem jsi té ušlechtilé vlasti,

již já jsem býval k přílišné snad zlosti.“

Tak náhle, jak by mě to mělo zmásti,
hrob vydal hlas. Já s básní Vůdce svého
se přichytil a začal jsem se trásti.

3

6

9

12

15

18

21

24

27

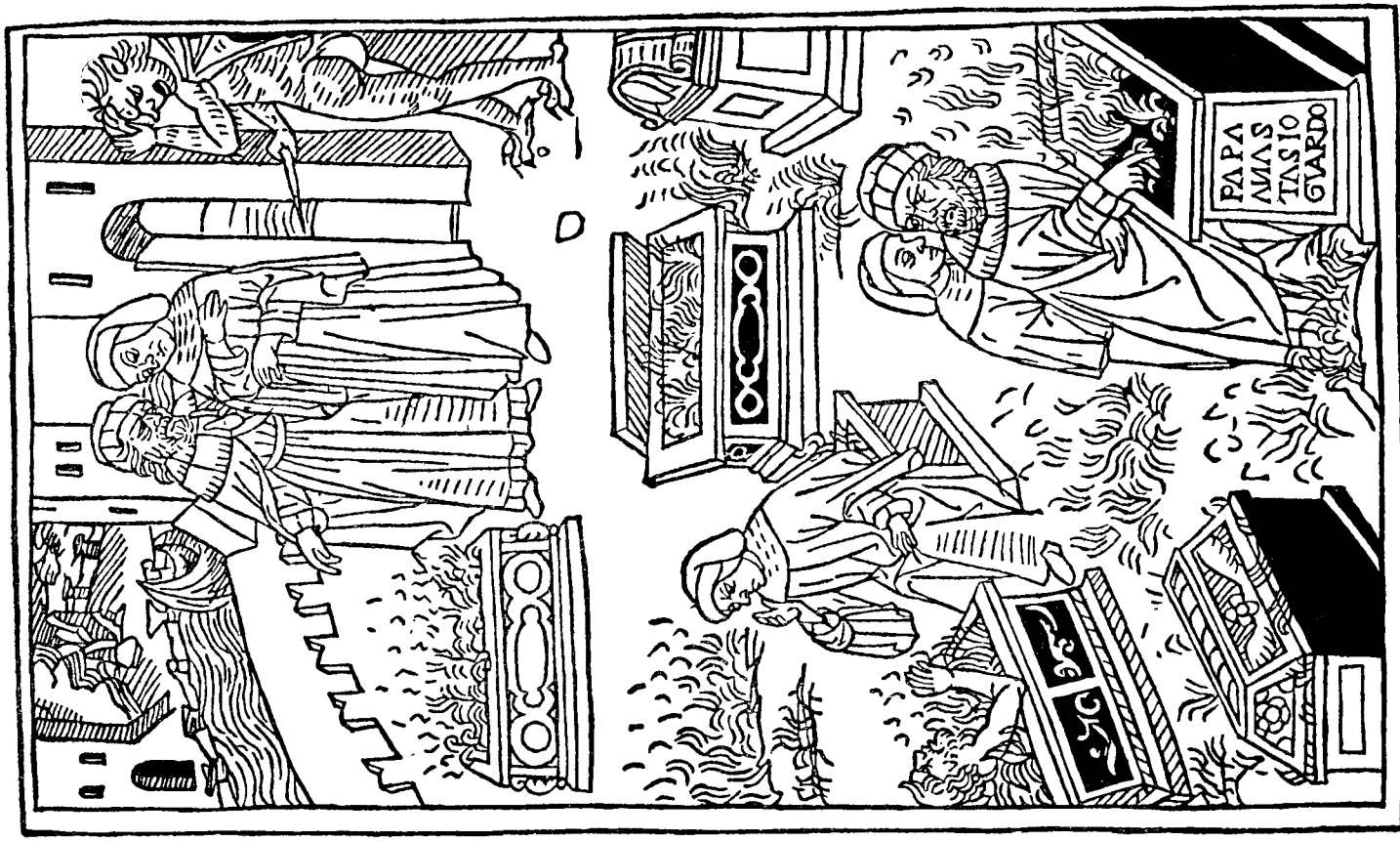
30

*Noví
obrození
Vergilia.*

*V náhli Josafat
se bude konat
poslední soud.*

Však on mi pravil: „Bát se není čeho!
 To Farinatu z hrobu, jenž ho chrání,
 od pasu vzhůru vidíš vzpřímeného!“
 Zřím jeho tvář, upírám pohled na ni:
 on zdvíhá poprsí i čelo prudce,
 jako by k pecku měl jen pohrdání.
 Tu Mistra mého pohotové ruce
 mne mezi hroby k němu postrčily.
 „Bud' jasná tvoje řeč!“ mi řekl Vůdce.
 A když jsem u hrobu pak stál, v té chvíli
 pohlédl na mne a pak pohrdavě
 se otázel: „Kdo předkové tví byli?“
 Tu já, jenž uposlechnout toužil právě,
 nic netajil a všechny dal mu znáti.
 On obočí pozdvíhl pronikavě
 a pravil: „Mně to byli zlostní kati,
 mým rodičům i celé naší chase,
 a z města dvakrát musil jsem je hnáti.“
 „Ač vyhnanci, vždy vrátili se zase,
 já odvčtil, „však umění to snadné
 tvá rodina znát špatně věru zdá se!“
 Tu pohled můj zas na jiný hrob padne,
 kde po bradu stín vynořil se dlouhý,
 jak by byl na kolena klekl na dně.
 Zpytavě na mne pohlédl jak z touhy,
 zda se mnou tu i někdo druhý není.
 Ale když přesvědčil ho pohled pouhý,
 že není zde, řekl: „Když tě do vězení
 slepého vede ctného ducha přání,
 kde je můj syn a proč tu s tebou není?“
 Díím jemu: „Sám bych nedošel sem ani.
 Ten, jenž tam čeká, vzal mě na tu cestu,
 jež snad váš Guido choval v pohrdání.“
 Uhodnout daly řeč i způsob trestu,
 o jakou duši tady jde a o či,
 a proto naplno jsem vyřkl zvěst tu.

*Cavalcante
 Cavalcanti.*

33

36

39

42

45

48

51

54

57

60

63

66

On vztyčí se a do řeči mi skočí:

„Co říkáš: Choval?... Což on živ už není?

Už sladké světlo nevidí ty oči?“

A uvědomiv si mé otálení,

s jakým jsem váhal odpověď mu dáti,
kles' nazpět do hrobu jak v zapomnění.

Však onen pyšný, pro něhož jsem státi
tam zůstal, nepohnul se vzdorem,
posunkem nedal vzrušení své znáti,
leč pokračoval zase rozhovorem:

„Že umění to neovládli zcela,
mě mučí víc než toto lože skorem.

Však dřív, než padesátkrát nebem zbělá
tvář paní té, jež vládne podsvětím,
zvíš, jakou těžkost umění to dělá.

Chčeš-li se ještě octnout mezi svými,
proč ten lid takto proti mému vstává
v zákoně každém, prosím, vysvětlí mi!“

Já dím: „Rež ona, která do krvava
v Arbii tenkrát zabarvila vodu,
znít v našem chrámě modlitbám těm dává.“

Vzdychaje potřás' hlavou: „Bez důvodu
a sám jsem netáh' na vás, bez příčiny
jsem s druhy nešel působit vám škodu.

Ale já sám, když chtěl to každý jiný,
jsem Florencii bránil přímý, smělý,
by nestrhli ji ze msty v rozvaliny.“

„Ach, dojít míru sémě vaše chce-li,
já prosil, „uzel rozvažte mi zase,
jimž svázán teď je úsudek můj celý:

Vidíte, co se sběhne v příštím čase
a co z nás živých netuší teď žádny,
však s tím, co je, to u vás jinak má se.“

„Vidíme jako ten, kdo zrak má vadný,
pravil, „a jen to vzdálenější vidí -
tolik nám přeje Tvůrce světovládny.“

„Tvůrce světo-
vládný“ - Bůh
úsmoloucí.

Však po přítomném marně zrak náš slídí,
a není-li nám jinak zpráva dána,
nezvíme vůbec, jaký stav vás lidí.

I pochopíš, že zcela vyčerpána
navždy nám paměť bude od hodiny,
kdy uzavře se budoucnosti brána.“

Tu pravím, náhle vědom si své viny:
„Rekněte tomu, který padl k zemi,
že jeho syn je živ jak každý jiný.

Jen proto na dotaz jsem zůstal němý,
mu povězte, že zaujat až k mdlobě
já tím byl, co teď rozluštili jste mi.“

Tu Mistr můj už zas mě volá k sobě.

I ptám se ducha, vída, jak čas běží,
aby mi řekl, kdo s ním je ještě v hrobě.
On pravil: „Na tisíc nás tady leží.

Bedřicha Druhého hrob onen chová,
ten Kardinála. Všech bych vzpomněl stěží.“

Pak skryl se zas. Tu obrátil jsem znova
své kroky k básníkovi, mysle stále
na ona zřejmě nepřátelská slova.

On šel. A když tak kráčeli jsme dále,
ptal se mne: „Jaká tě to svírá tíha?“

Já mu pak všechno zjevil nenadále.

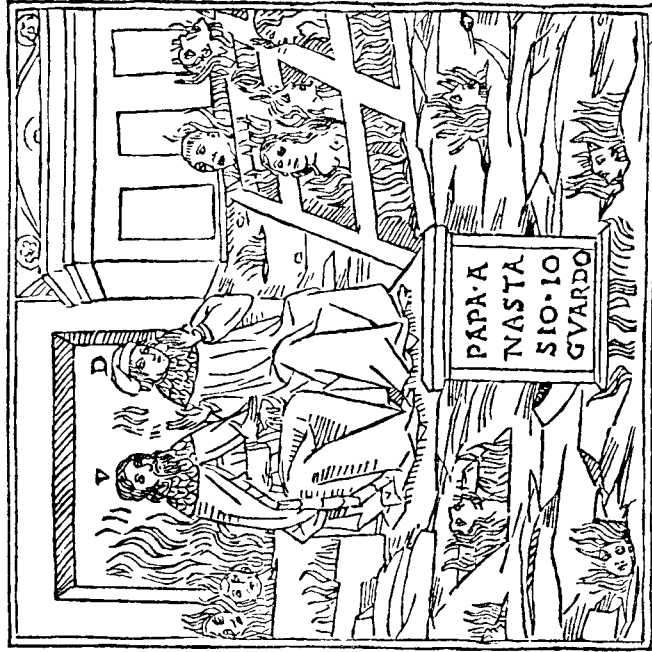
„Ať mysl od toho ti neodbíhá,
co slyšels proti sobě promlouvati,
mně Mudřec řek' a k výstraze prst zdvihá.

„A v sladkém paprsku až budeš státi
té, jejímž vše vidoucimu oku
nic neujde, tvou cestu poznat dá ti!“

Pak vlevo zase obrátil směr kroků.

Z hradeb jsme vyšli a tu ved' nás náhlý
svah stezkou k údolí, kol jehož boků
až vzhůru pachy odporné se táhly.

„V sladkém
paprsku“ - před
Beatricí.

Nad stázem, po němž se přichází do sedmého kruhu.

Na vrchu útesu, jenž strměl vzhůru,
utvářen kruhem z roztržštěné skály,
jsme přišli k horších trpitelů kůru.

A tam, kde z hlubin oné rokle vály
výš podél svahů puchy přechoavné,
za víkem hrobky veliké jsme stáli,
jež v čele nápis měla z doby dávné:

*Papeže v sobě chováám Anastáze,
jenž Phoínem byl sveden s cesty správné.*

„Jen zvolna sestupovat smíme s hráze,
aby čich nezvyklý si přivyk' spíše
hroznému puchu a jej snášel snáze.“

Tak Mistr řek'. Já připomněl mu tíše:

„Dbej, ať nám čas tak marně neubíhá!“
„Nuž povím o povaze této říše:

Vergilius vykládá Dantovi rozdělení tří kruhů pod nimi. Tres-tají se v nich...

Synu, tam za skalou, jež se tu zdvíhá,
z tří kruhů utváří se v kalném vzduchu,
tak jako výše, stupňovitá rýha.
Je všechna plna zlořečených duchů.

Aby ten pohled nepřekvapil tebe,
slyš, jak a proč jsou sevřeni v tom puchu.
Cíl zloby vši, již nenávidí nebe,
je bezpráví, a jím se každý řídí,
kdo lstí nebo silou druhým vnutí sebe.

... ti, kdož násilím páčkali kříždu...

Však ježto klam je vlastní vinou lidí,
Bůh nejmíň podvodníkům pykat velí,
co hříšníkům, jež nejmíň nenávidí.
Kruh prvý násilníkům určen celý.
Leč násilí že trojí bývá v zlobě,

kruh onen v menší pásma tři se dělí.
Lze proti Bohu, bližnímu neb sobě
násilí páchat, na těle neb jmění,
jak vysvětlím to ještě blíže tobě.
Úkladná vražda, těžká ublížení,
hřích na člověku; na majetku jeho

pak žhářství, loupež, zhoubné pustošení.
Vrahy i ty, kdož dopustí se zlého,
loupi a ničí, trestá v zvláštním shluku
to prvé pásmo kruhu pekelného.

Vztáhne-li člověk proti sobě ruku
či statku svému, v druhém pásmu pyká
a bez ustání trpí hroznou muku,
že samovolně života se zříká,

rozmrhav hříšně svěřenou mu vlohu,
a tam, kde měl by radovat se, vzlyká.
Pak násilí se činí proti Bohu,
když v srdci rouhám se až do prokletí

a zhrdám tím, co z tvorstva míti mohu.
Nejmění pásmo proto pod pečeti
i Sodomu i Cahors uzavírá,
kde tvůrce popíraly jeho děti.

... a ti, kdož se rouhali Bohu.

48

3

6

9

12

15

Lsti, která hryže svědomí a týrá,
se na tom dopouštíš, kdo je ti druhem,
či na tom, s nímž tě nespojuje víra.
I zdá se mi, že v způsobu tom druhém
se vraždí každá přirozená láska,
a proto trestá se tu druhým kruhem
klam, pokrytectví, faleš, lstivá sázka,
hřích svatokupectví a šalba jiná -
zloději, kuplíři a taká cháska.
A oním způsobem se zapomíná
vrozená láska s tou, jež se s ní spřádá
a kterou důvěra se započiná.
V nejužším kruhu, v němž je pekla vláda,
Dis ve středisku všehomíru trůní,
kde na věky se trestá každá zrada.“
A já: „Reč jasná to, a já si vážím u ní,
můj Mistře, že mi dobře svět ten líčí
i lid, jenž hříchy pyká v této tůni.
Však pověz: ti, jež vlny bahna ničí,
děšť šlehá, víchr žene jako páru,
a ti, kdo tak si spílají a křičí,
proč nejsou uvnitř v tomto městě žáru,
když Bůh je na ně rozhněván? A ne-li,
proč vydání jsou takovému zmaru?“
On odpověděl: „Proč duch tvůj, jinak bdělý,
padá v jakási poblouznění nová?
Kam myšlenky tvé pustit by se chtěly?
Což nevzpomínáš si už na ta slova,
jež v *Ethice* tvé krásně vystihují
tři sklony, k jakým nebe odpor chová?
Nemírnost, zloba a zvířecnost slují.
A nemírnost že Boha nejmně raní,
též tresty nejmenší ji postihují.
Tu pravdu uvaž, správně myslí na ni
a v duchu vzpomínej, kdo oni byli,
co nahoře jsou k hříchu odpykání.“

*V druhém, tedy
osmém kruhu
trestání ti, kteří
hřeší lstí...*

*... v třetím, tedy
devátém, ti, kteří
se dopustili
zrady.*

*Ethika
Aristotelova.*

Poznáš, čím od těch zde se odlišili,
a proč, ač dokonali vinu svoji,
buší v ně Boží pomsta menší síly.“
„Slunce, jímž zakalený zrak se hojí,
tak rád vždy slyším tvoje vysvětlení,
že pochybnost i vědu uspokojí.
Tam vrať se na jediné okamžení,
kde nazvalš lichvu Božím potupením,
já pravil mu, „a dej mi rozuzlení.“
„Filosofie správným pochopením
tě poučí, a ne až naposledy,
že příroda vychází se vším děním
z Božího rozumu a jeho vědy.
Kdo vážně do tvé *Fysiky* se vloží,
poznává hned, že věda vaše tedy
jde za přírodou, jí se ve všem drží
jako žák mistra, takže jasné je ti,
že věda vaše vnučkou vědy Boží.
A toto dvojí, máš-li na paměti
co říká Genese, člověka živí
a pomáhá mu rod svůj udržeti.
Že jinak lichvář jde, víc neudíví,
když přírodou i vědou, jež z ní těží,
pohrdá ve všem, jiných věcí chtivý. -
Však pojďme dál, je třeba jít, čas běží:
Už Ryby kmitají se nad obzory
a nad Caurem Vůz nebeský už leží.
My musíme slézt po svaahu té hory.“

*Fysika
Aristotelova.*

*Dvojí: příroda a
umění lidské.*

54

57

60

63

66

69

72

75

78

81

84

87

*Kruh sedmý,
pásmo první.*

Místa, kde sejit měli jsme s té stráně,
i s tím, co v nich, tak hrůzuplně čněla,
že závrať jala při pohledu na ně.
Jak onou troskou, která bokem sjela
poblíže Tridentu až do Adiže
buď sesutím, či že se země chvěla,
když s vrchu řítila se její tíže
i s tříští skal až po břeh podemletý,
že po stráni pak vznikla cesta níže:
tak stezkou, po níž skály rozesety,
nám bylo slézat v onen jícen dravý,
nad jehož vrchem leží hanba Kréty,
počatá kdysi z nastrojené krávy.
Když spatřila nás, hryzat začala se
jak někdo, kdo se uvnitř hněvem tráví.
Tu mudřec na ni křikl: „Myslíš zase,
že je to kníže z athénského města,
jenž na světě tě zabil v dávném čase?“

Kniže: Thevus.

Pryč, stvůro! Toho nevede sem cesta,
že navedla ho sestra tvá, však jde sem,
aby shléd' spravedlnost, jež vás trestá.“
A jako býk, jenž utrhne se děsem,
když zasažen už smrticí byl ranou,
nemoha jít, jen zmítá sebou běsem,
takovou netvor skýtal podívanou.

Tu Mistr křikl: „Spěchej bez průtahů!
Dokud on zuří, snaž se sléztí stranou!“
I pustili jsme se zas po tom svahu,
kde kámen mnohý v náhlém uvolnění
se svezl pro mé nohy novou váhu.

Já přemítal. On řek' mi: „V zamýšlení
as uvažuješ o strži, již střezí
ten netvor tam, jenž k utišení není.
Nuž věz, když do hlubin, kde peklo leží,
já sestupoval po prvé, ta skála
tu ještě čněla podobna jsouc věži.

A takto ještě před příchodem stála
toho, jenž sestoupil sem pro zajaté
hořejších kruhů. Tehdy znenadála
pukaly rokle žalem vrchovaté,
až zdálo se, že vesmír od základu
pocítil lásku, jež už častokráté
prý v chaos proměnila světa vládu.

A tehdy také tíha této skály
tady i jinde zřítula se v pádu.

Však pohled do údolí! Tam se valí
proud krve, v němž se vaří všichni oni,
kdož na svých bližních křivd se napáchali.“

O slepá chtivost, jež nás šve a honí
a v žití krátkém dává hříšnou vzpruhu,
však takovou zde lázeň chystá po mí!

Tu příkop široký jsem uzřel v kruhu,
jenž obepínal obvod celé pláně,
jak zvěděl jsem, když naslouchal jsem druhu,

21

24

27

30

33

36

39

42

45

48

51

54

a mezi ním a patou skalní stráně
Kentauři homili se ve své zbroji,
jak světem nosili kdys k lovu zbraně.
Když uzřeli nás, stáli v nepokojí,
však tři k nám vystoupili z toho shluku
s šípy, jež z toulců vyňali jak k bojí,
a jeden z dálky zvolal: „V jakou muku
se srázu strmého sem přicházíte?
Hned povězte - a ne-li, střelím z lukul!“
Můj mistr odpověděl mu: „To zvíte,
až Chironovi dole povíme to -
vždy ukvapen byls ve své vůli lité.“
Pak mne se dotknuv řekl: „Nessus je to,
jenž láskou k Dejaníře mřel pln síly,
však sebou sám se pomstil paní této.
Ten uprostřed, jenž hlavu k hrudi chýlí,
je Chiron, jenž Achilla vychovával,
třetí je Pholus, zlý a potměšilý.
Kol příkopu jich na tisíce stává,
střílejí po duších, jež z krve více
se vynoří, než trest jim právo dává.“
Tu spatřili jsme k zvěři kráčejíce,
jak Chiron zdvihl šíp a vrubem hustý
vous odhrnul si s čelisti a líce
a odkrytými velikými ústy
své druhy upozornil: „Vidíte-li,
že vzadu ten vším hne, nač nohy spustí?
Toho by údy mrtvých neuměly!“
A Vůdce, jenž mu na hruď sáhl čile,
kde v jedno splývá svými dvěma těly,
mu odvětil: „Je živ a v plné síle.
Mám ukázat mu dol váš, kde se strmívá -
nutnost ho vede sem, ne kratochvíle.
Tamodtud, kde se Aleluja zpívá,
ta přišla, jež ten úrad svěřila mi.
On není vrah a já ne duše lživá.“

Ta: Beatrice.

Moc: Buh.

Však pro tu moc, jež tudy necestami
mé kroky vede, někoho k té pouti
nám svěť, ať jako průvodce jde s námi
a ukáže, kde brodem proniknouti,
a toho zde ať na svých zádech nese,
neb není duch, by mohl vzduchem plouti.“
Tu Chiron, obrátiv se vpravo, hne se
a praví Nessovi: „Jdi, veď a chraň je,
až s jiným houfem někde srazíte se!“
V tom doprovodu šli jsme odhodlaně
pobřežím toho krvavého vření,
kde řvali paření, jak žár šel na ně.
Jedni až po brvy tam ponořeni,
a velký Kentaur řekl: „To tyranové,
již světem prolévají krev a plení;
prokleti trpí muky stále nové.
Zde Alexandr, Dionysos dravý,
s nímž Sicilii nastali zlí dnové.
To čelo tamhle, jež má vlas tak tmavý,
je Ezzelin, to druhé, plavovlasé,
Obizzo d'Este je, jež, chtiv jsa slávy,
syn jeho zrůdný ubil v dávném čase.“
Tu k básníku jsem pohlédl, jenž pravil:
„On první tobě buď, já druhý zase!“
Kus cesty dál se Kentaur pozastavil
u lidu, který jenom po kraj chřtánu
ve víru kvasícím tom trest svůj trávil,
a na stín jeden ukázal v tu stranu:
„Ten v lůně Božím do srdce, jež stále
nad Temží ctí se, smrtelnou bod' ránu.“
Pak z řeky lidi jsem zas viděl dále
hlavou a ještě trupem vycínivati.
Z nich mnohého jsem poznal nenadále.
Vždy v proudu mělčím viděl jsem je státi,
už krví jenom nohy oblévány.
A přes příkop tam se nám bylo bráti.

*Tyrané a
náčelníci.*

„Tak jako vidíš, že proud krví hnaný
se mělčím stává tady na okraji,
tak věř,“ mně Kentaur řek’, „že s druhé strany
ta bahna opět větší hloubku mají,
až v kruhu zpět se zase s proudem spojí,
kde tyranové v mukách děsných lkají
a Božská spravedlnost tresty strojí
i pro Attilu, jenž byl bičem světa,
a pro Pyrrha a Sexta; dále stojí,
jichž trestu nepočítají se léta,
ti dva, již silnic postrachem kdys byli -
Rinier Pazzo, Rinier z Corneta.“
A pak zas brodem zpět se dal v tu chvíli.

129

132

135

138

ZPĚV TŘINÁCTÝ

*Kruh sedmý,
písma druhé.*

Na druhém břehu Nessus ještě nestál,
když zase octli jsme se v hustém lese,
kterým se nevinula žádná cesta.

3

Ne zelen listí - barvu temnou nese,
ne hladké větve - drsné, uzlovité,
ne sladké plody - trní s jedem třese.

6

Taková houšť by ani zvěři lité
nebyla vhod, jež v lesích od Ceciny
ke Cornetu se straní pudy zryté.

9

Zlé Harpyje tam hnízdí mezi stíny,
jež předpovědí budoucího zmaru
od Strophad zapudily trojské syny:

12

Siroká křídla, tváře lidských tvarů,
na nohou spáry, břicho opeřené
a k nárkům užívají zpěvu darů.

15

„Než zvidavost tě dále popožene,
věz, že jsi v druhém pásmu toho kruhu
a vyjdeš z této říše zatracené
do děsivého písčitého kruhu.

18

Nuž, dobře hled, a budeš věci zřítí,
jež víře v řeč mou půjdou jistě k duhu.“

21

Já se všech stran jsem vzdechy slyšel zníti,
však nikde neviděl, kdo tak se hlásí,
a zmaten tím, už dál jsem nechtěl jíti.

24

Myslím, že myslil, že já myslím asi,
že od lidí, nám v křoví skrytých, vyšly
ty přectné a prapodivné hlasy.

27

„Nuž,“ pravil mi můj Mistr, „ulomíš-li
větvičku tady s některého kmene,
spatříš, co duch tvůj teď si nedomyšlí!“

30

Natáhnout ruku zvědavost mne žene,
 utrhu snítka keře velikého.
 „Proč rveš mě?“ slyším kmen a z ulomené
 větvičky stéká krev po kůře jeho.
 Pak volá dále: „Proč mě drásáš tady?!
 Což nemáš v duchu hnutí soucitného?
 Mý lidé byli, teď jsme dřevin řady.
 Mít větší soucit měla by tvá ruka,
 i kdyby duše naše byly hady!“
 Tak jako zelená louč žárem puká,
 když spaluje se jedním koncem dolů,
 však druhým větru svěřuje svá muka,
 tak z oné rány vycházely spolu
 i krev i slova výčitek a hněvu.
 Já snítku pustil v úleku a bolu.
 „Kdyby byl dřív moh' věřit tomu zjevu,
 promluvil Vůdce můj, „ó duše v muce,
 jež já už vylíčil mu ve svém zpěvu,
 nebyl by na tebe tak vztáhl ruce.
 Ale že neuvěřitelné zdá se,
 já k činu, jež teď želím, byl mu svůdce.
 Nuž pověz mu, kdo jsi, by mohl zase
 náhradou obnovit tvé jméno stmělé
 nahoře na světě, kam vrátit má se.“
 A peň: „Tvůj hovor láká mě tak vřele,
 že mlčet nelze. Nezaslete slova,
 jestliže snad se rozhovořím déle.
 Jsem ten, jenž klíče srdce Bedřichova
 měl oba, jimi sám je otvíraje
 a s velkou slastí zavíraje znova,
 by nemož' nikdo seznat jeho taje,
 že tepny jsem si porouchal i žíly,
 tu slavnou službu věrně konávaje.
 Neb nevěstka, jež nikdy neodchýlí
 zrak chlípný od Césara, neřest dvorů,
 smrt společenství, v přenešťastné chvíli

„...Nevěstka“,
 „neřest dvorů“:
 žánr.

proti mně lidi popudila k vzdoru,
 až popuzeni popudili pána,
 že místo v počtách žil jsem v smutném sporu.
 Tu duše má, tak zvráceností štvána,
 uniknout smrti chtěla všemu tomu
 a bez křivd v křivdu k sobě byla hnána.
 Přisáhám při kořenech toho stromu,
 že věrnost já jsem neporušil pánu,
 jenž cti tak hoden, ani jeho domu.
 Však opustil-li kdo z vás pekel bránu,
 mou pověst osvěž, již tam hanba dává,
 jak závist kdys jí zasadila ránu.“
 Ustane v řeči. Básník můj mi praví:
 „Neztrácej času! Ptej se ho, když mlčí,
 a na to taž se, o čem chceš mít zprávy.“
 Já však: „Ty ptej se, ať mě ponaučí
 o všem, co myslíš, že já měl bych znáti -
 já nemohu, neb soucit tak mě mučí.“
 Tu začal zas: „Když tento člověk má ti
 v tom vyhovět, oč prosíš s touhou v hlase,
 zajatý duchu, měl bys ty mu dáti
 zvěst o tom, jak sem duše dostává se,
 do suků těch, a pověz také, smíš-li,
 zda která z nich se vysvobodí zase.“
 Tu mocné vzdechy z toho kmene vyšly,
 až v jejich závanu mi slova zněla:
 „Povím, co žádný z vás si nedomyšlí!
 Když rozvášněná duše vyjde z těla,
 od něhož samovolně odtrhla se,
 Minos jí v sedmém jicnu místo dělá.
 Do lesa někam padne v krátkém čase,
 kam slepá náhoda ji právě hodí,
 a k růstu tam jak zrnko špaldy má se,
 klíčí a keřem hustým pak se rodí.
 Harpyjí hejno v listí se jí pase
 a bol jí působí i bol z ní vodi.

*Trest sebezrahu
 v pekle před
 zkrášením
 a po něm.*

My s ostatními vrátíme se zase,
však ve svá těla neodějeme se;
čeho sám zbavil ses, brát nemáš na se.
Sem odvlčeme je a v chmurném lese
ať každý keř, jenž vězením je duše,
i její tělo oběšeno nese!“
Co na ten strom já díval jsem se tuše,
že něco jiného nám ještě poví,
hluk ozýval se, pozornost mou ruše,
až jako ten, kdo na číhané loví,
vidí, jak běží kanec smečkou štvaný,
a funět slyší jej a praskat křoví,
tak dva jsem uviděl, jak s levé strany
se štvou, zvěř trním zdrásaná a holá,
až kousky větvi všude nalámány.
„Přijď, smrti, přijď!“ vtom onen vpředu volá,
a druhý, jemuž se to dlouhé zdálo:
„Tvé nohy, Lano, nebyly tak zpola
obratné, když se v Toppu k tanci hrálo!“
Však ježto dech mu došel bezpochyby,
v skupinu splynul s křovím, jež tam stálo.
Za nimi les pln psů byl, jako kdyby
zlí černí chrti s řetězů se hnali,
na dobrou kořist přivábeni sliby.
Pak do toho, jenž ležel, zuby řali
a údy jeho trhající prudce
kus po kuse je lesem rozmetali.
Tu za ruku mě zase vzal můj Vůdce
a se mnou u keře se pozastavil,
jenž z krvavých ran marně plakal v muce.
„Giacomo ze Sant' Andrea,“ on pravil,
„co platna tobě byla pomoc moje?
Mám vinu já, že tak jsi život strávil?“
A pak můj Mistr řekl nad ním stojce:
„Ó, kým jsi býval ty, jenž z každé rány
vytrážíš s krví bolná slova svoje?“

*Lano da Siena
a Giacomo da
Sant' Andrea.*

On řekl nám: „Kdo přišli jste v ty strany
shlédnout mé pohanění v hrůze celé,
s jakou mé snítky byly rozmetány,
shrňte je pod můj keř, tak prosím vřele.
Pocházím z města, které patrona si
prvního vyměnilo za Křtitele,
a onen zlo mu proto strojí asi.
A kdyby na tom mostě přes proud Arna
nebyla zbyla stopa jeho krásy,
těch měšťanů všech práce blahodárná
z troskek, jež nechal Attila tam mstící,
obnovit město, bývala by marná.
Já z domu udělal si šibenici.“

*Dantova láska
k rodišti.*

Když láska k vlasti otrásla mnou celým,
shrnul jsem listí, aby z něho clona
zas byla tomu s hlasem ochraptělým,
a pak jsme dále šli až v místa ona,
jež pásmo druhé od třetího dělí,
kde spravedlnost hrozná dílo koná.
Abych vám popsal, co jsme uviděli,
povím, že přišli jsme až k širé pláni,
jež chová bez rostlin svůj obvod celý.
Les bolný věncem kolem ní se sklání,
tak jako jej zas příkop smutný svírá.
Tam zastavili jsme se zadumáni.
Poušť písčítá to byla, zprahlá, širá
jak ta, již Cato pod nohama svýma
kdys měl a jež se táhla žhavá, sírá.
O pomsto Boží, jaká hrůza jímá
as každého, kdo čte, co píši tady,
jak vyjevilo se mi před očima.

*Kruh sedmý,
čtyři pásmo.*

Já nahých duší viděl celé řady,
jež bédně všechny nařikaly bolem,
však každou jak by vládly jiné řády.
Ležely jedny na tom písku holém,
jiné zas krčily se v beznaději
a jiné stále obcházely kolem.
Nejvíc je těch, jež takto obcházejí,
a méně těch, jež na břiše tu leží,
však nárek jejich skučí nejbědněji.
A na tu poušť, již přehlédnout lze stěží,
dřtil oheň planoucími krupějemi,
jako když v horách za bezvětrí sněží.
Jako když Alexander s voji všemi
v Indii přitáh' pod oblaka žhavá,
plameny viděl padati až k zemi
a nařídil, ať vojsko udupává
ty jiskry, aby neslily se spolu
v ohniska žáru nezdolná a dravá,
tak věčný oheň zde se spouštěl dolů,
až písek hořel jím, jak pod ocelí
troud vznítí se, a rostla prudkost bolů.
Neustal nikdy tanec rozechvělý
ubohých rukou, které bez ustání
ty nové jiskry střást se pokoušely.
Já pravil: „Mistře, před nímž vše se sklání,
jen ne zlých duchů cháska zarputilá,
když v bráně vítalo nás jejich lání,
kdo je ten velký, ježž těch žarů síla
nezmohla dosud, jehož vzdory divé
ohnivost deště k zrání nezlomila?“
Tu on sám poznav z otázky mé chvilé,
že na něj Mistra ptám se, prudce pravil:
„Takový v smrti jsem, jak žil jsem dřívě!
Byť Jupiter i kováře si znalil,
od něhož ukován měl blesk ten dravý,
jímž v poslední den života mě zbavil,

*Připomínka
Alexandra
Makedonského
a jeho tažení do
Indie.*

a ostatní též šťval až do únavy
v kovárně černé svého Mongibella,
křiče: „Vulkáne, pomoz teď v čas pravý!
jako když bitva u Phlegry kdys vřela,
a blesky všemi zasypal mne prudce,
přec byla by to pomsta neveselá!“
Tu mocným hlasem promluvil můj Vůdce,
jaký se od něho jen zřídka slýchá:
„O Capanee, v nejvyšší jsi muce
jen tím, že stále trvá tvoje pýcha -
ta trestem budiž ti ve věčném čase,
vše ostatní by byla trýzeň lichá!“
Mně pravil pak rty mírnějšími zase:
„Toť jeden z králů sedmi, kteří Theby
kdys obléhali. Rouhal se a zdá se,
že dosud pohrdá tak Bohem v nebi.
Však jak jsem řek' mu, nejhorší všech trestů
jsou jeho vlastních prsou zlost a škleby.
Nuž za mnou pojd' a nohu svoji střez tu,
ať do žhavého písku nestoupne sem,
však podél lesa stále vol svou cestu!“
Tak mlčky šli jsme tam, kde pod tím lesem
vyvěrá proud, jenž, ač je jenom malý,
doposud pro svůj nach mne plní děsem.
Jako se z Bulicame říčka valí,
o kterou nevěstky se spolu dělí,
tak proud ten tekl pískem, který pálí.
Kudy se valil, vydlážděn byl celý,
dno koryta i strany břehů obě,
takže jsme přechod přes něj uviděli.
„Mezi vším tím, co ukázal jsem tobě
od chvíle, kdy jsme vešli onou branou,
jež volna každému je v každé době,
neviděls nikde věc tak neslýchanou,
jako je říčka tato, která hasí
nad sebou ohně, jež k ní dolů kanou.“

*Phlegeton, řeka
kryc.*

tak Vůdce můj mi těmi slovy hlásí.
I prosil jsem ho, by mi poskytl stravy,
jíž touha, kterou vzbudil, žádala si.
„V moři je země zpustošená,“ praví
mi na to, „jistě znáš ji - ostrov Krétu.
Pod jejím králem svět měl čisté mravy.
Tam hora čněla v kráse vod a květů
a v oněch dobách Ida zvána byla,
však jako stará věc teď zpustlá je tu.
Za kolébku ji Rhea vyvolila
pro synka, a jej strážíc před úklady,
tropiti hluk, když plakal, nařídila.
V té hoře stojí stařec, který zády
obrácen k Damiettě k Římu hledí
jak do zrcadla. Prosta každé vady
ze zlata hlava na šíji mu sedí,
z ryzího stříbra hruď a paže dvojí
a pak až po rozkrok je z rudé mědi.
Dál dolů pak je z železa jak v zbroji,
jen pravá noha pálená je hlína,
a na ní víc než na té druhé stojí.
S výjimkou zlata každá součást jiná
má v sobě trhlínu, z níž slzy tekou,
z nichž ve skalách se hloubí rozsedlina.
Sem do údolí vlévají se řekou:
Acheron, Styx a Phlegeton jsou jména
těch vod, jež touto struhou dál se vlekou,
až na místech, jež nejmíň položena,
jsou Kokytem, jenž na tě ještě čeká;
proto jen zmínka o něm učiněna.“
Já odpověděl mu: „Když tato řeka
už pramení v našeho světa středu,
proč dřív než tady zjevně nevytéká?“
A on: „Víš, že tě tudy kruhem vedu.
Ač už jsi pronik' hluboko tím kolem,
když vlevo šel jsi se mnou, jenž jdu vpředu,“

*Stařec s hory
Ida na Krétě.*

*Damietta
v Egyptě.*

*Acheron, Styx
a Phlegeton...*

... tvoří Kokyt.

přec ještě neprošel jsi celým dolem.

Údivem proto nekřiv obličje,
když nevidané věci uzříš kolem!“

Pak zase já: „Můj Mistře, Léthe kde je?

kde Phlegeton? Neb o jednom jsi němý,
o druhém říkáš, že se z těch slz léje.“

„Otázka tvoje každá milá je mi,

však na jednu z nich odpověď ti nese
ten rudý proud sám svými peřejemi.

I Léthe spatříš, ne však v tomto lese,

však tam, kam duše, která smířena je,
omýti z vin svých odpykaných jde se.“

Pak řek': „Však čas je vyjít z toho háje,
mé stopy drž se končinou tou zrádnou.

Nám cestou budou neplanoucí kraje,
nad nimiž všechny žhavé páry chladnou.“

*Léthe - řeka
zapomnění na
vrcholu hory
očistcové.*

134

134

135

136

137

Z PĚV PATNÁCTÝ

*Stále ještě
písma třetí
sedmiho kruhu.*

Pak jedním z tvrdých krajů jsme se brali,
kde nad říčkou se vznáší oblak tmavý,
jenž před ohněm i proud i hráze halí.

Jak z Witsandu až do Brugg násep staví
si Vlámové, jenž jejich města brány
má chránit od moře a od záplavy,

jak u Brenty jsem vídal Padovany

hrázemi chránit domy své a hrady,

dřív nežli horko cítí Korutany,

takové byly tyto hráze tady,

ač ne tak velké, ne tak silné valy,

ať vznikly už za nevím jaké vlády.

Už od lesa tak daleko jsme stáli,

že ztrácela se jeho hmota šerá,

když hlavu po něm obrátil jsem z dáli,

a tu jsem spatřil, dál se cestou bera,

houf duší, jež se podél hráze sběhly

a hleděly jak lidé za večera

při novoluní - jako by se střehly,

a brvy při tom svažily a stáhly,

jak starý krejčík mžourá k uchu jehly.

Když si nás prohlížel ten průvod táhlý,

jeden mě poznal. „Jaký zázrak!“ zvolal

a jeho ruce po mém rouchu sáhly.

Pak rozpřáh' náručí. Já neodolal

a pohlédl do zprahlé tváře této,

z níž nějak povědomý rys mne volal.

Ač bylo do ní mnoho bolů vseto,

přec poznal jsem ji, vztáhl jsem k ní paži

a řekl jsem: „Vy tady, Ser Brunetto?“

*Údie Dantua, že
nalézá Brunetta
v místech, kde se
trestá sodomie.*

21

27

30

On pravil: „Synku, kéž tě nezaráží,
 když Brunetto Latini v beznaději
 kus cesty s tebou zpět se opovíží!“
 Já řekl: „Toho právě též si přeji.
 Rád také s vámi usednu, jen dá-li
 ten, jehož kroky mě sem provázejí.“
 „Ó synku,“ pravil, „kdo se z houfu vzdálí
 či zastaví byť k vzdechu jedinému,
 sto let pak leží v ohni, jenž ho pálí.
 Jdi, přidržím se roucha tvého lemu
 a k průvodu pak dám se zas, jenž v bolu
 svém věčném lká, jak údělem zde je mu.“
 Já neourfal si sejít s cesty dolů
 a vedle něho jít, však ukláněti
 já nepřestával se, jak šli jsme spolu.
 On začal: „Jaký los tě do podsvětí
 před koncem života sem povolává?
 A kdo je ten, jenž průvodcem zde je ti?“

*Vida Brunetta
 z 6. cítě
 Dante's Inferno.*

„Když životem mě vedla cesta smavá,
 řek' jsem, „já zbloudil prostřed lesa zlého,
 než naplnila se má doba pravá.“

Když včera ráno vyjít chtěl jsem z něho,
 tento zde zjevil se mi nenadále,
 domů teď vracím v průvodu se jeho.“

A on: „Když za svou hvězdou půjdeš stále,
 v přístavu slávy dojdeš k svému cíli,
 život-li krásný chápu dokonale.“

Kdybych byl nezemřel v tak rané chvíli
 a nebeštany zřel ti nakloněny,
 já byl bych pomáhal ti s tvými díly.

Však ten lid nevděčný a zaslepený,
 jenž z Fiesole přišel v dávné době
 a v mravu cos má z hor a skalní stěny,
 za dobra tvá zle odvděčí se tobě,

a právem, neboť mezi trpké plody
 flk sladký nesluší se vmyslit sobě.

Zvěst stará slepými zve jejich rody,
 lakomství, pýcha, zášť jsou jejich mravy -
 jich zásad nedbej, sice dojdeš škody!

Sudba ti dopřeje tak velké slávy,
 že obě strany budou chtít být tvoje,
 však vzdálen zůstaň zobák od té trávy.

V drť fiesolská zvěř znič město svoje,
 však o květ rostlinku ať neobere,
 jestliže jaká vznikne z toho hnoje,
 jímž svatě sémě Římanů se dere

na světlo, sémě, jež se tehdy selo,
 když stažen pelech zloby tolikeré.“

„Kdyby se na světě vše bylo dělo,
 já odpovéděl, „podle mého přání,
 podnes jste neopustil lidské tělo,
 neboť zřím v duchu, jak se ke mně sklání

otcovský výraz váš, tak dobrý, drahý,
 s nímž nabádal jste kdysi bez ustání

„Tento zde“ -
Vergilius.

*Proroctví
 budoucí slávy
 Dantovy.*

mě k věcem věčným upírat své snahy.

Svou vděčnost za to musím zvěstovati,
než bude konec pozemské mé dráhy.

87

Co o mém žití pravíte, chci psátí,
abych to mohl, až přijdu k vzácné paní,
i s jinou zvěstí k výkladu jí dáti.

90

Učiním zjevným svoje odhodlání,
jen když jsem bez výčitek ve svědomí,
že sudbu svoji přijmu bez reptání.

93

Mým uším hlas té věštby povědomý:

Štěstěna kolem svým ať jak chce točí
a seclák motykou - mne sotva zlomí.“

96

Tu Mistr na mne upřel vážné oči
a vpravo obrácen se pozastavil:

„Kdo správně slyší, správný smysl zočí.“

99

Však já se dále v rozhovoru bavit

a ptal se Brunetta, kdo z druhů jeho
jsou nejvyšší a nejslavnější. Pravit:

102

„Je dobré sice znáti některého,

o jiných lépe pomlčet, můj milý,
neb není času dotknouti se všeho.

105

I věz, že většinou to kněží byli

a učenci, již došli cti a slávy,

však hříchem týmž se všichni potřísnili.

108

Priscian jde tu s vyhublými davy,

i Francesco d'Accorso: chceš-li druhá

111

jména, jež poskvrnily mrzké mravy,

viz onoho, jež poslal Sluhů sluha

od Arna na břehy Bacchiglionu,

kde v čivách mdlých mu hasla všecka vzpruha.

114

Mluvil bych ještě o jiných v tom shonu,

však řeč a cesta nemůže dál vésti,

neb z pisku vidím stoupat dýmu clonu:

117

Jde lid, jež potkat nesmím na svém scestí!

Svůj *Poklad* vřele doporučit chci ti -

jsem živ jen jím! Víc nechci, toť mé štěstí.“

120

*Sídle ještě třetí
pásmo sedmého
kruhu.*

*Tři další
Florentáné,
hřívající proti
přirodě.*

V místech, kam pak jsme přišli, vodstva hučí,
jež s výše dolů řítí se v kruh jiný,
až zní to, jak když včely v úlech bzučí.

Vtom náhle odloučily se tři stíny
od davu, který přecházel nás v chvatu
tím deštěm zlým, jenž kane na pustiny,
a přiběhly k nám s křikem: „Zůstaň stát tu
ty, který z vlasti naší znemravnělé
nám připadáš, tak soudíc podle šatu!“

Ach, kolik ran jsem shléd' na jejich těle,
nových i starých jizev po plamenech -
mám z toho podnes srdce zbolavělé!

Stát zůstal Mistr při křiku a stenech
a řekl: „Stůj, dokud nás nedohoní,
a na dvornost je marně čekat nenech!

Ba, nebýt ohně, jež tu v kapkách roní
povaha místa, řekl bych, že spíše
ty jim bys měl jít vstříc, než tobě oni!“

Začaly zase, co jsme stáli tiše,
svůj starý zpěv; a když k nám přišly k hrázi,
v kruh spjaly se tři stíny této říše.

Jak zápasníci, natření a nazí,
se měří, jak se chytnout nejvhodněji,
nežli se v krutém zápolení srazí,
tak oni za mnou svými obličejí
se točí, až jsou na opačnou stranu
obráceni, než kam jim nohy chtějí.

„Byť nám a našim prosbám na pohanu
jsou tyto písčiny,“ z nich jeden praví,
„i tvář, již máme ohněm oslehanu,

at sebou pohne odlesk naší slávy,
abys nám řekl, kdo jsi, že živ a hravě
procházíš peklem takto bez obavy.

Ten, jehož šlápějími kráčí právé,
ač nahý je a sežehnutý tady,

kdys ve větší, než tušíš, živ byl slávě.
To Guido Guerra, dobrý Gualdrady
byl vnuk a v žití věděl, jak se dává
buď rána mečem nebo moudré rady.

Tegghiaio Aldobrandi udupává

zas písek v stopách mých, jak sem se blíží;
jeho hlas na světě měl mít víc práva.

A já, jenž postaven jsem s nimi v kříži,
slul na světě Jacopo Rusticucci.

Nic, jak zlá žena kdys, mi neublíží!“

Jist být si před ohněm, jenž tolik mučí,
byl bych se vrhl k nim, a jistě schválil
by to byl Mistr, jenž mne ve všem učí.

Však ježto bych se tam byl sžeh' a spálil,
přemohla bázeň moje žhavé přání
je obejmout, než bych se zase vzdálil.

I promluvil jsem: „Bol, ne pohrdání,
nad vašim osudem mou duší strávil,
že se tak hned mu zase neubrání,
když tento pán a průvodce mi pravil

slova, z nichž hned se mysl dovrtípila,
kdo přichází, aby se pozastavil.

Jsem z vaší vlasti. Vždy se vaše díla,

když vyslovit jsem slyšchal vaše jména,
mně k úctě zbožné v duchu vybavila.

Zluč opustil jsem - jablka jsou cena,

již příslib Vůdce dobrého mi dává.

Však cesta k středu dřív mi přisouzena.“

„Je-li však nadlouho tvých údů správa
tvé duši určena,“ on řekl, „a má-li
i po tvé smrti zářiti tvá sláva,

rci, čest a vážnost dosud přebývá-li
v tom našem městě, či tam vládnou klamy
a všechny ony ctnosti vyprchaly?
Guglielmo Borsiere, jenž je s námi
tu nedlouho a tamhle s druhy pílí,
nás velmi trápí svými vzpomínkami.“

„Lid nový, rychlé zisky způsobily
tam lesk a rozmařilost, jež se dědí,
až Florencie sama z toho kvílí!“

Tak vykřikl jsem místo odpovědi,
tvář pozdvíženou, a ty oči trojí
tak hleděly, jak na pravdu se hledí.

„Jsi šťasten, jestli tě tak málo stojí,
mi pravili, „vždy odpovědi, jaké
na pravém místě jiné uspokojí!“

Až vyjdou z tmy tvé stezky křivolaké
a hvězdy uzříš nad lidskými sídly
a budeš říkat rád: *Já byl tam také,*
vyprávěj, jak nás oči tvé zde zhlídly!“
Kruh prolomivše, prchli nenadále,
až nohy jejich zdály se mi křídly.

Amen bys nevyřkl v té chvíli malé,
v jaké je odvedla zas cesta nová,
a rozhod' Mistr, že už půjdem dále.
Já s ním šel. Jen jsme vykročili znova,
už zazněl vody hukot rozpoutaný,
že nebylo tam rozuměti slova.

Jak při proudu, jenž vlastní cestou hnaný
dřív s hory Veso na Východ se nese,
stékaje s Apenninu levé strany,
a nahoře tam Acquacheta zve se,
než vírem vplyne níže do řečiště
a u Forli to první jméno střese,
pak u San Benedetto se skal tříště
se řítí dolů do rokle, kde mělo
by pro tisíce býti útočiště -

*Smutné příběhy
z rodné
Florencie.*

*Pokračování
v cestě.*

tak pod útesem ve strži to hřmělo
tou černou vodou, jež tam v proudu vřela,
jako by nás to ohlušiti chtělo.

Já opásán měl provaz kolem těla,
jímž v jedné chvíli za dřívějších časů
pestrého rysa ruka spoutat chtěla.
I odvázal jsem si jej hbitě s pasu
a svinutý jej podal Vůdci svému,
poslušen jeho velícího hlasu.

Obrácen vpravo k toho srázu lemu
od kraje dále pak jej dolů hodil
do hlubin jicnu tomu propastnému.
„Co nového ten důl zde zase zplodil
na znamení,“ mé myšlenky se ptají,
„jež Mistr očima tak doprovodil?“

Jak na pozoru lidé mít se mají
před těmi, kteří nevidí jen díla,
však do myšlenek duchem pronikají!
On řekl mi: „Kéž ta už by tu byla,
již čekám, že zde vyjde nad ty svahy,
jak mysl tvá už správně vytušila.“

Vždy před pravdou, jež v tváři lži má taHy,
střez ústa svoje, čtenáři můj stálý,
sic bez viny tě v hanbu svrhne záhy.
Zde promluvit však duch můj neotálí:
Nuž při své Komedii tobě pravím,
jako že chci, by docházela chvály,

že uzřel jsem, jak vzduchem hustým, tmavým
postava jakási tu vzhůru pluje,
i srdcím statečným jsouc děsem pravým;
pluje jak ten, jenž z moře vystupuje,
spustiv se kotvu zvednout, jejíž tíha
se škvír a skalín u dna zachycuje,
a vzpíná se a nohy k tělu zdvíhá.

*Ždola se bližší
obluda Geryon.*

69

72

75

78

81

84

87

90

93

96

99

102

105

108

111

114

117

120

123

126

129

132

135

„Hle netvor s hrotem na ohonu tu je,
přelétá hory, drtí zbroj a brány!
Hle ten, jenž zápachem svět naplňuje!“
Tak pravil mi můj Vůdce požeňnaný
a ukázal mi k místu břehu toho
směrem, kde končí mramor ušlapaný.
Ten obraz lsti a zrady hnusný mnoho
u břehu přistal poprsím a čelem,
však na břeh ani nevymrštil ohon.
Vzhled počtvice měl v obličejí celém,
tak jeho vnějšek mírný byl a sladký,
však štíru roven ostatním byl tělem.
Dvě pracky chlupaté měl po lopatky
a záda, hrud i boků plochy obě
měl plny čar a kroužků, že své látky

Gerion

Turek či Tatar takto přezdobně
z osnov a útku zhotovil by stěži;
takový šat Arachne netká sobě.

A jako často bárky u pobřeží
půl ve vodě, půl na pevnině stojí
a tam, kde země žravých Němců leží,
bobr své dílo zkázy rybám stvoří,
tak na hrázi, jež písek svírá, čněla
ta nejděsnější stvůra se svou zbrojí,
do prázdna ohonem se oháněla
a na něm rozdělený do vidlice
tak jako štír hrot jedovatý měla.

Můj Vůdce pravil: „Nyní trochu více
musíme stočit cestu po hradisku
k té nestvůře, která má lidská líce.“

I scházeli jsme vpravo po skalisku,
obrubou deset kroků jsme se brali,
vyhnuvše se tak plaménkům i písku,
a když jsme potom před obludou stáli,
spatřil jsem nové lidi usazený,
kde proláklinu v písku tvoří skály.

Řek' Mistřín: „Abys poznal, jaké ceny
je tento kruh, v čem jeho cíl a práce,
jdi k lidem těm a všechny poznej jmény,
však rozhovor veď s nimi jenom krátce:

Já zatím promluvíím s tou šelmou tady,
zda k cestě chce nám za plavidlo dát se.“

Tak z nejzazšího kraje, od ohrady
sedmého kruhu šel jsem osamělý,
kde seděly těch smutných lidí řady.

Z očí jim tekla bol, jež v sobě měli,
a rukama si vždycky pomáhají,
když zem je žhne či páry závan vřelý:
Nejinak v létě psi to činívají
čumákem nebo nohou, když je blechy,
ovádí nebo mouchy kousávají.

18

21

24

27

30

33

36

39

42

45

48

51

Lichváří.

Když spatřil jsem ty lidi bez útěchy,
na které oheň stékat nepřestane,
žádného neznal jsem, však malé měchy
jim s hrdel visely na přední straně
a každý na nich barvy měl a znaky
a v zalíbení stále shlížel na ně.
A když jsem potom stanul před chudáky,
nad žlutým měšcem oko moje žaslo,
kde modrý lev stál postavou i zraky.
Mé udivení ani nepohaslo
nad rudým měšcem na jímém zas klíně,
jenž znak nes' husy bělejší než máslo.
Jeden, jenž erbem modré sprasné svině
měl bílé plátno měšce znamenáno,
mi řek': „Co děláš v této prohlubíně?
Jen jdi! A ježto žít ti ještě dáno,
pak věz, že tady u mé levé strany
má sedět souseď můj Vitaliano.
Sám Padovan jsem mezi Florentány,
již do ucha tak pronikavě zde mi
řvou často: „Přijď už rytíř svrchovaný,
jenž nosit bude měšec s kozly třemi!“
Pak vypláz' jazyk, olíz' ústa svoje,
jak vůl si olizuje nozder lemy.
Tu Mistra svého pohlašvat se boje,
jenž dovolil mi zůstat tam jen chvíli,
vracím se od těch míst, kde samé zlo je,
a vidím, jak už průvodce můj milý
na netvora si sed' a s jeho hřbetu
volá: „Teď třeba odvahy a síly!
Po schodech srázných strojíme se k letu:
ty vylez vpřed, já uprostřed chci býti,
ať ohon jeho nepohmoždí tě tu.“
Jak tomu, který horečku už cítí,
hned bledne nehtů barva fialová,
že bojí se i na stín popatřiti,

*Pentěžnické
měšce, zdobené
znaky svých
nositelů - herul-
dika vydrážděná.*

54
57
60
63
66
69
73
75
78
81
84
87

tak bylo mně, když zaslechl' jsem ta slova,
však jako sluha styděl jsem se velmi,
jenž před pánem hned udatně se chová.
A usedl jsem na hřbet hnusné šelmy.
„Mne obejmí,“ tak chtěl jsem potom zvolat,
však hlas mi selhal, jak se prudce chvěl mi.
Jak mi už pomoh' mnohou těžkost zdolat,
tak objal mě, když vlez' jsem na hřbet tuhý,
a nadarmo mě nenechával volat.
„Teď, Geryonc, širokými kruhy
ať cesta tvá se zvolna dolů chýlí,
však pamětliv buď, že máš náklad druhý!“
A jako člunek při vyplutí chvilí
couvá a couvá, zdlouha ustupoval,
až ve vzduchu, kam jsme se obrátili,
kde hrudí dřív stál, ohonem teď plovat
a jako úhoř hýbal jím jen málo
a pazoury vzduch k sobě přitahoval.
Zděšení větší jistě nepojalo
Faënta, když s nebe v hloub se řítíl,
které, jak dodnes vidíme, se vznalo,
ni Ikara, když v bocích náhle cítil,
jak horkem taje vosk a peří padá,
a nářkem otcovým se strach v něm nítíl,
než mě, když poznal jsem, jak obeprádá
mě všude vzduch a vše se zastíňuje,
že nevidím než nestvůry té záda.
Ta zvolna, zvolna dál a níže pluje,
však já to postřehl jen podle vání,
jímž vítr zdola do tváře mi duje.
Vtom zprava zaslechnu už hrozně řvaní,
jímž dole pod námi ta propast ječí,
až za okem i hlava se tam sklání.
Z té propasti mám závat ještě větší,
neb vidím ohně, slyším nářky s kletím,
a krčím se v tom hrozném nebezpečí.

*Let dolů na
zádech
Geryonových.*

*Připomínka
neblahých letů
řeckých bájí:
Faëntova a
Ikaraova.*

90
93
96
99
102
105
108
111
114
117
120
123

Pak postřehl jsem, co mi ušlo předtím,
že níže sestupujem v kruzích bolů,
jež přibližují se, jak vzduchem letím.
A jak je dobře známo o sokolu,

126

když nevidí v nadílo ani ptáka,
až vzdychá sokolník: „Ach, klesáš dolů!“
že znaven, ač se vznes' až pod oblaka,
krouživě slétá, se záštím a zlobou
dál od pána si sedá, jenž jej láká,
tak na úpatí skály zryté dobou

129

Geryon přistal s tíhou svého těla,
a zbaviv se pak nákladu nás obou,
zas odletěl jak od tetivy střela.

132

135

Je v pekle místo, jež Zlé žleby sluje,
má barvu ocele a z kamene je,
tak jako kruh ten, jenž je obklopuje.
A v samém středu zlé té pláně zeje
jak propast jáma hluboká a širá,
o níž se dále ještě zmínka děje,
a pásmo toto, jemuž dána míra,
je jámou tou a paťou tvrdé skály,
příkopů deset na dně uzavírá.
A jako na ochranu hradeb valy
bývají kolem hradů vykopány,
takové právě se i ty tam zdály
a stejné byly základní jich plány.

3

6

9

12

Jak z hradů po vnější pás opevnění
jdou můstky od zápraží každé brány,
tak vedou skály od té horské stěny
a příkopy i násy přetínají,
až u jámy jsou srázem ukončeny.

15

18

Můj básník vlevo šel, když na okraji
my s Geryona dali jsme se strásti,
a já se za ním pustil těmi kraji.

Po pravé ruce byly nové strasti,
mrskači noví, krutí jako vrazi,
jichž pln byl žleb ten dolů do propasti.

Hříšníci dole na dně byli nazí;
někteří proti nám se ubírali,
s námi, však rychleji, šli jiní hrází,
jak Římané to nařízení dali,
že v Milostivém létě, v poutním čase,
kdy velké davy po mostě se valí,
proud jeden čelem k hradu ubírá se,
k svatému Petru namířeno má-li,
a druhý proti němu kráčí zase.

Rohaté běsy shléd' jsem s tmavé skály
vždy tu a tam se biči rozháněti,
jimiž je zle zezadu bičovali.

Ach, jak jim paty zdvihnou se a letí
při první ráně! Ani jeden zády
nevyčkal věru druhé ani třetí!

Když jsem tak šel a jednoho z té řady
mé oči potkaly, já zarazím se:
„Už dřív jsem někde viděl toho tady!“

Abych jej poznal, v chůzi zastavím se.
Stát zůstal sladký Mistr svoluje mi,
abych šel trochu zpět po strmé římse.

Mýlil ten šlehaný, že skryje se mi,
když skloní tvář, však platno mu to málo.
Já řek' mu: „Ty, jenž oči klopiš k zemi,
jestli vše v zjevu tvém mě neklamalo,

Venedico Caccianimico ty jsi.
Co trpkost takovou ti trpět dalo?“

„Má řeč se nerada v řeč cizí mísí,
teď nutká mě však výslovnost tvá jasná,
jež připomíná svět, jak býval kdysi.

*Ze trestání
kuplířů a svůdci
žen.*

*K hoře Monte
Giordano.*

Já způsobil kdys, že Ghisola krásná
splnila přece vůli Marchesovu,
jak mnohý o tom pověst šíří žasna.

Sám Boloňan tu netrpím v tom rovu:
zde jámu námi zříš tak naplněnu,
že tolik živých jazyků teď znovu
neříká *sípa* od Saveny k Renu -
a má-li ti to dosvědčeno býti,
lakotnost naši tobě připomenu.“

Než domluvil, už běs ho začal bít,
na něho soče: „Kuplíři, běž dále!
Zde nelze ženy za peníze mít!“

Já dohonil jsem Vůdce v chvíli malé
a několika kroky tam jsme byli,
kde útes nový vzniká v mocné skále.

Dost snadno jsme naň ihned vystoupili
a po hřebenu jeho v pravou stranu
od věčných kruhů jsme se oddělili.

Když stáli jsme, kde dole tvoří bránu,
by cesta šlehaných dál mohla vésti,
řek' Vůdce: „Shlédni, co tu s tebou stanu,
ostatní narozené do neštěstí,

jichž tváře nemoh' s dosud rozeznati,
že šli týměž směrem s námi od rozcestí.“

Pak s mostu starého jsme zřeli bráti
se proti sobě průvod druhý kolem,
jejž běsi neustali bičovati.

Tu, aniž ptám se, Mistr v zástup dolem
mi ukáže: „Hle, velikán, jenž stále
je pevný, slzy neprolévá bolem!

Jak dosud tvářmost pána má a krále!
Toť Jason, jenž kdys, úskočný i smělý,
Kolchidské rouna zbavil nenadále.

S družinou ostrov Lemnos procházeli,
právě když zlobné ženy rozlíceny
své muže všechny krutě zabíjely.

21 24 27 30 33 36 39 42 45 48 51 54

Tam posunky a slovy vratké ceny
jím obelstěna mladá Hypsipyla,
jež dříve obelhala druhé ženy;
pak s outěžkem jím opuštěna byla.
Ta vina k trestu zde ho odsuzuje,
msta za Médeu k ní se připojila.
S ním tudy štván, kdo šalbu takto snuje.
Teď příkop prvý znáš, i ty, jež nese
a které trestat přísouzeno mu je.“
Už naší stezkou přišli jsme tam, kde se
křížuje s dalším valem nad zlou strání
a tvoří sloup, jímž nový oblouk pne se.
Tam z druhé sluje slyšeli jsme lkání
lidu, jenž supí a jenž šílený je
a tělo trýzní si svou vlastní dlaní.
Úbočí skály plíseň slizká kryje
z výparu, který usazuje se tu
a očím jako nosu odporný je.
Dno je tak hluboko, že jenom s hřbetu
útesu, jenž se zdvíhá do neschůdna,
až k němu dohlédnouti možno je tu.
Když jsme tam přišli, uviděl jsem u dna
lid vězet v blátě, které hnusně čpělo
jak ze záchodů plnicí se studna.
Na první pohled oko uvidělo
hlavu tak zkalenou, že nevím ani,
zda je to laika či kněze čelo.
Vtom zvolal on: „Proč mne si bez ustání
víc prohlížíš než moje druhy v blátě?“
„Jestliže neklame mě vzpomínání,
řek' jsem, „už s čistým vlasem viděl já té:
jsi Alessio Interminci z Lukky,
než na jiné víc hledím proto na tě!“
Tu lebky dotkl se plácnutím ruky:
„Lichotky, jazyk sytící mi stále,
mě uvrhly sem do té hrozně muky!“

*Zde trestání
pochlebováči.*

93

96

99

102

105

108

111

114

117

120

123

126

Však Vůdce pravil mi: „Hleď, abys dále
dopředu pohledem svým dosáh' zase,
až spatříš tvář tu sprostou neskonale
nevěstky ohavné a prostovlasé,
jež nehty drásá špínu svého těla
a stojí hned a hned se krčí v pase.
Toť děvka Thais, posměšná a smělá,
jež milenci, když tázal se: „Dík jaký
mám čekat od tebe?“ - „O, skvělý!‘ děla.
Těch míst ať syty už jsou naše zraky.“

Trest nevěstčin.

129

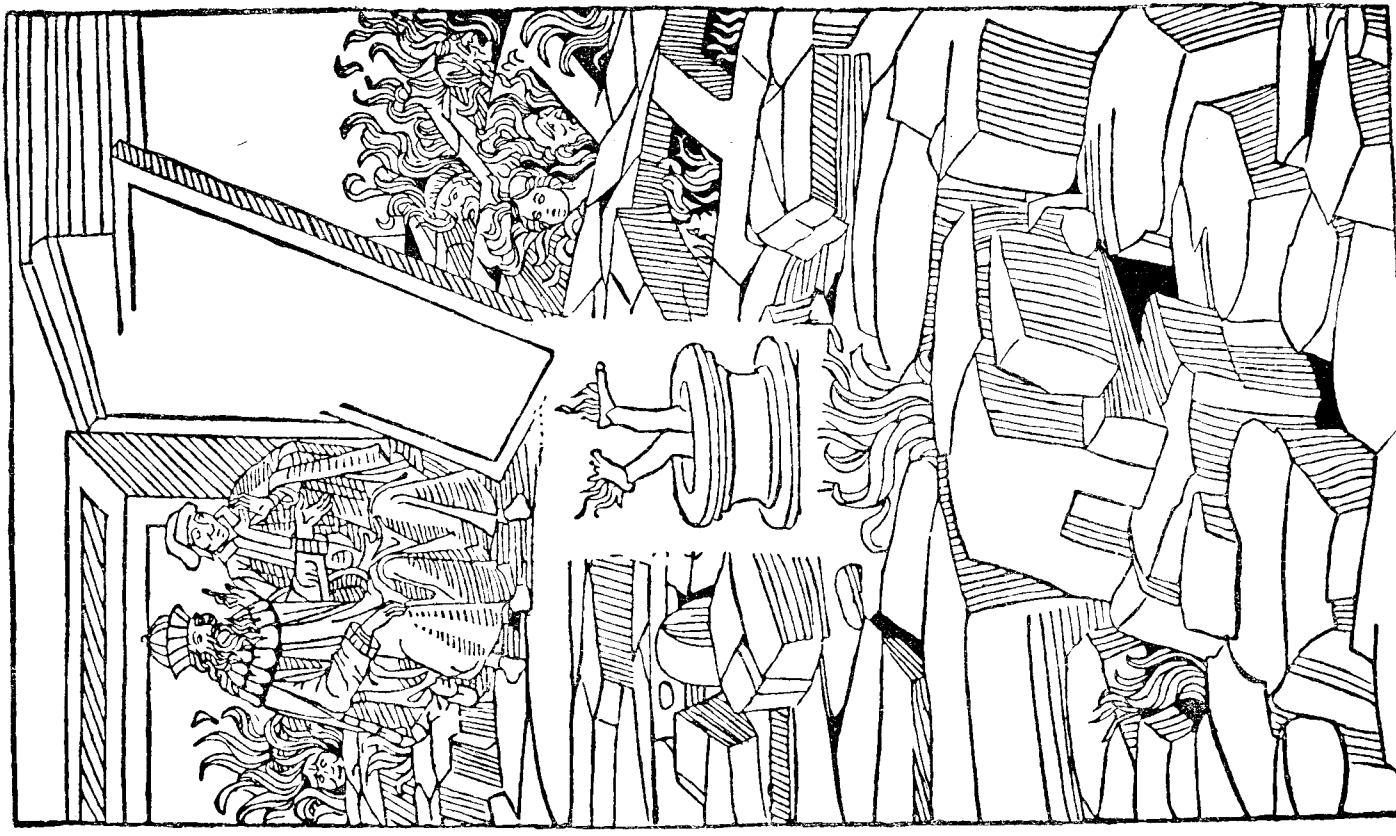
132

135

ZPĚV DEVATENÁCTÝ

Simone mágu, žáci jeho sprostí,
kterížto Boha Otce věci svaté,
jež chotěmi by měly být jen ctností,
zde za zlato a stříbro oddáváte,
3
teď čas je, aby o vás trouba zněla,
6
neb v třetím žlebu tady přebýváte! -
Tamodtud už, kde příští jáma zela,
9
jsme na onu část skály vystoupili,
jež středem nad příkop se nadnášela.
Moudrosti svrchovaná, k svému cíli
12
jak vedeš nebe, zem i říši strastí!
Jak spravedlivě působí tvé síly!
15
Na svahy hleděl jsem i do propasti
a viděl samé díry v šedi skály,
široké stejně, okrouhlé jak pasti.
18
A ty tak velké se mi právě zdály,
jak hluboké v mém krásném svatém Janě
jsou jámy, by v nich křtící kněží stáli.
Před lety jednu z nich jsem odhodlaně
21
sám rozbil, když v ní dítě skonávalo:
to svědectvím buď proti cizí haně.
Z každého ústí čněly jenom málo
24
hříšnicka nohy. Nejvyšš po kolena,
však ostatní vše uvnitř zůstávalo.
Chodidla obě měly rozpálena
27
a šhubaly tak křečovitě svaly,
že pouta by tím byla přetržena.
Jak na věcech, jež olejem se vznály,
kmit ohničků se po povrchu nesé,
30
tak od pat k prstům plaménky jim vlály.

*Tresty za hřích
svatokupectví.*

„Kdo ten je, Mistře, jenž se tolik třese
a zuří víc než ti, již jsou s ním spolu,
a rudší plamen vydává, když hne se?“
Tu Mistr řekl: „Chceš, abych tě snes' dolů,
kde plochá skála bokem níž se sklání?
Tam více dovíš se o jeho bolu.“

A já: „Má vůle před tvou vždy se sklání.

Jsi pán a víš, že co je ve tvé radě,
mně vhod je, znáš má zamlčená přání.“
Když přišli jsme zas k hrázi, čtvrté v řadě,
do dolu těsného a děravého

jíme levou stranou sešli po ohradě.

A dřív mne dobrý Mistr s boku svého
nesložil, než jsme k díře toho přišli,
jenž nohou dával projev nářku zlého.

„Ty bédný, potvrď, co můj duch si smýšlí,
kůle, ježž obráceně zarazili,

pověz mi, kdo jsi, můžješ-li a smíš-li?“

Já stál jak mnich, jenž k vrahovi se chýlí,
an v jámě zpovídá se naposledy,
doufaje oddálit tím smrti chvíli.

Tu rozkřikl se on: „Už přišels tedy,
už přišels, Bonifáci? Čas tvůj není:

O roků pár mě podved' spis mé vědy!

Tak rychle nasytil ses toho jmění,

pro které neváhal jsi krásnou paní
šálit a uvrhnout pak v pohanění?“

Já tvářil se jak ten, kdo nemá stání,
že nerozuměl slovu řečenému,
a zmaten je, jak když ho někdo haní.

I řekl Vergil: „Rychle pověz jemu:

„Já nejsem ten, ne ten, jak zdá se tobě!“

Jak nařizeno, odpověděl jsem mu.

Tu duch jak v křeči zkroutil nohy obě
a na odpověď uplakaným hlasem
mi řekl: „Nuž, čeho tedy žádáš sobě?“

„Plášť velký“ -
hodnost
papežská.

Praheň-li tolik zvěděti, kdo já jsem,
že nezalek' tě ani žleb ten tmavý,
věz, že plášť velký halil mě svým jasem.
A ježto medvědice syn jsem pravý,
já cpal jsem chtivě pro svá medvědčata
tam statky v měch, zde sebe v pytel žhavý.

Zpod hlavy mé už mnohá duše vzata,
jež svatokupectvím mě předcházela,
teď v štěrbíně ji vězní skalní pata.

Tam také já kdys propadnu se zcela,
až přijde, o němž myslil jsem, že tys to,
než otázka má pravdu vyzvěděla.

Však déle tomu, co já na to místo
tak hlavou dolů vsazen v rozsedlinu,
než on zde bude hořet, jak je jisto.

Neb pastýř bez zákona, horších činů
zde po něm od západu vyskytne se,
jenž jej i mne kryt' bude ve svém stínu.

Toť nový Jason, o němž v Písmě čte se;
a jako k němu jeho král byl měkký,
tak k němu ten, jenž žezlo Franků nese.“

Já nevím, nebyl-li jsem prostoreký,
když takto jsem mu směle odpověděl:

„Nuž, pověz mi, zda před dávnými věky
snad poklad od Petra Pán dostat hleděl
za klíčů moc, jež nebude s něj snáta?“

Vždyť víc, než *Ža mnou pojď* mu nepověděl.

Nežádal Petr ani druží zlata

a stříbra od Matěje zvoleného
k hodnosti, která Jidášovi vzata.

Nuž buď si zde, neb došels trestu svého,
a hlídej groše hříšně vyzískané,
jež proti Karlu švaly ducha tvého.

A nebyti mé úcty svrchované,
která těm klíčům drahým zadost činí,
jež v žití veselém tys třímals, pane,

33

36

39

42

45

48

51

54

57

60

63

66

„Krásná paní“
- Církev.

slov důtklivějších snad bych užil nyní,
 neb vaše lakotnost svět hnusem halí,
 když vyvyšuje zlé a dobré špiní.
 Vás pastýře as poznal Jan, když z dále
 tu, která nad mořem je usazena,
 smilně si počínati viděl s králi.
 S hlavami sedmi byla narozena
 a od deseti rohů sílu měla,
 dokud ctnost v jejím choťi byla ctěna.
 Z vás každý ze zlata si boha dělá,
 a od modláře nelší vás jiné:
 On jednoho, vy ctíte jich sta celá!
 Ach, co zla způsobilo, Konstantine,
 ne obrácení tvé, však věno tvoje
 prvnímu Otci, bohatstvím jenž slyne!“
 Co zpíval jsem mu, takto nad ním stoje,
 on zmítal chodidly a tloukl znova,
 buď citě hněv, či svědomí zlé svoje.
 Snad Vůdci líbila se ta má slova,
 neb se zálibou slyšel řeči, které
 mi vnukla rozhorlenost opravdová.
 Pak objímá mě, do náručí bere,
 a na prsa si přitisknuv mě blaze,
 zas cestou, po níž sešel, výš se dere.
 Tak jde a neumdlévá v té své snaze,
 dokud tam na oblouku neoctne se,
 jenž k páté tvoří přechod s čtvrté hráze.
 Zde potom zlehka břímě, jež si nese,
 lehounké po zlé cestě složí na zem,
 po cestě, kde i koza stěží hne se.
 Tu jiný úval zjeví se mi rázem.

*Zjevení svatého
 Jana, kap. 17.*

105

106

111

114

117

120

123

126

129

132

O nových mukách musím verše skládat
 a k dvacátému zpěvu první písně,
 jenž o potopených je, látku sprádat.
 Už pohlédnouti rozhod' jsem se přísně
 ke dnu, jež nyní odhaleno mi je
 a zalito je nářky velké tísně.

*Trestání zde
 řešící a hadači:
 mají hlavy obrá-
 ceny vzad a chodí
 pozpátku.*

Tím údolím, jež vine se jak zmije,
 jsem duše mlčky v slzách jít zřel krokem,
 při jakém lidé pějí litanie.
 A když pak po nich níž jsem přešel okem,
 všichni tak prapodivně otočeni
 od brady k trupu zdáli se mi bokem:
 Vzad obličejem byli obráceni
 a proto pozpátku jen mohli jíti,
 neb zpřima dívat se jim přáno není.

3

6

9

12

15

Snad ochrnutím někdo může býti
tak pokriven, jak tito tady byli,
však neviděl jsem, bych moh' uvěřiti.
O čtenáři můj, dá-li ti Bůh milý,
že prospěch z této četby duch tvůj získá,
jak moh' jsem zdržet slzy, jež se líly,
když tvářnost naši uviděl jsem zblízka
tak znetvořenou, že pláč jejích očí
prohlubní hyždí stékal v místa nízká?
Já vskutku plakal, opřen o úbočí
skal drsných, až mne Vúdce z toho plaší:
„I ty jsi z bláznů, co se větrem točí?
Zde cit je živ, když umřel v mysli naší.
Kdo rouhá se jak ten, jenž okázale
sám do rozsudků Božích soustrast vnáší?
Hleď, hleď! Jde král, ježž strhla nenadále
před zraky Thébských země v luno svoje,
až křičeli: „Kam klesáš dál a dále,
Amphiarae? Proč jsi nechal boje?“
On padá však a stále níže padá
Minovi do drápů, jak určeno je.
Hle, jak mu za poprsí slouží záda:
Že příliš napřed vidět chtěl, teď tudy
zpět dívá se jen pozpátku se krada.
Viz Teiresia! Podobně své pudy
těž proměnil, když z muže stal se ženou,
že změnil se všechny jeho údy.
A uderit pak zase před proměnou
musil dva v sebe zapletené hady,
než kůži měl zas mužsky ochmyřenou.
Ten, jenž mu břicha dotýká se zády,
je Aruns, který u Luni v té hoře,
kde Carrařané pěstují své sady,
v mramoru bílém příbytek si tvoře
se usadil, kde volný rozhled bývá
na hvězdy nebeské a širé moře.

Králi Amphiarao.

Věštkyně Manto.
A ta, jež rozpuštěným vlasem skrývá
své prsy, jichž teď nevidíš, a tají
i všechno, na čem tělo chloupky mívá,
toť Manto, která prošla mnoha kraji,
než tam, kde zrozen já, se usadila.
Však chci, bys o tom vyslech' celou báji:
Když otce jejího smrt uchvátila
a město Bakchovo je ztročeno,
tu mnoho času světem probloudila.
Jezero v zemi vlášské rozloženo
u paty Alp, jež Německa jsou hrázi
tam u Tyrol, a Benaco má jméno.
Pramenů tisíc, myslím, se v něm schází
a od Gardy až po Val Camonicu
svou vodou smáčí Apenninu srázy.
Tam místo je, kde poblíž těch vod vzniku
by z Brescie, z Verony a od Trentina
stát zůstal pastýř k žehnutí a díku.
Tvrz mocná Peschiera kde se vzpíná,
jíž Bergamští i Bresciané se koří,
tam snižovati břeh se započíná,
až s ním se dolů všechna voda noří,
jež v Benacu už déle neobstojí,
a na zelených luzích řeku tvoří.
Proud, který takto vede vodu svoji,
ne Benaco už, Mincio nazývá se
až do Governa, kde se s Pádem spojí.
Po běhu nížinou ta voda zase
vytváří močál v cestě zdržována,
že kraj ten ubohý je v letním čase.
Když tamtudy se brala plachá panna,
uprostřed bažin zemi uviděla,
jež byla liduprázdná, nevzdělaná.
I zůstala, že lidem ujít chtěla,
tam se sluhy a kula kouzla nízká;
a nechala tam schránu svého těla.

Pak lidé, kteří pocházeli z blízka,
 se na pevné to místo stěhovali,
 jež nedobytné bylo pro bahnska.
 Nad kostmi těmi město zbudovali
 a pro tu, kterou prvně obydleno,
 bez jiné věštby Mantovou je zvali.
 Už hustě bylo lidmi osídleno,
 když nemešlo, jímž Casalodi býval,
 od Pinamonta bylo ošáleno.
 Tak původ vlasti své jsem tobě zpíval,
 abys, až někdo přijde s jinou bájí,
 ty pravdu pro lež nikdy neodbýval!“
 A já: „Tvá slova pravdy tolik mají
 i jistoty a tak mou víru blaží,
 že jiná se mi zhaslým uhlím zdají.
 Zas další jdou sem. Dovol, ať se táži,
 zda mezi nimi někdo slavný není,
 neboť jen po takových duch můj baží!“
 Tu promluvil: „Ten, jemuž s tvářmi pění
 se vous až po zádech, ten v ono ráno,
 když z Řecka táhlo mužské pokolení,
 že sotva v kolébkách co ponecháno,
 co věstec s Kalchantem dal náhle zcela
 v Aulidě rozkaz přetnout první lano.
 Slul Eurypyl, a o něm také pěla
 má velká tragédie ve své kráse,
 jak dobře víš, neb známa je ti celá.
 Ten druhý, jenž tak vyhublý je v pase,
 to Michal Scottus byl, jenž využití
 znal šaleb kouzelných a klamů zase.
 Tam Guida Bonattiho můžeš zřítí
 i Asdenta, jenž nyní asi želí,
 že nezůstal spíš u kůže a nití.
 Viz nešťastné, jež jehlu opouštěly,
 cívky a stav, a vědmami pak byly
 a zlobu obrazy i býlim sely.“

„Má velká
 tragédie“ -
 Aeneis.

Však pojď, neb Kain už tam se s trním chýlí,
 kde jedna s druhou splývá hemisféra,
 a vln už dotýká se u Sevilly.
 V úplňku luna stála právě včera,
 jak vzpomínáš, neb chvílemi k tvé spáse
 zasvitla jasně do lesního šera.“
 Tak říkal mi, co dále šli jsme zase.

90

126

93

129

96

99

102

105

108

111

114

117

120

123

Tak s mostu na most šli jsme s řečí mnohou,
o níž má Komedie nevypráví,
až na vrcholu stanuli jsme nohou,
chtějíc vidět jiný jícen dravý
Zlých slují, slyšet z něho nářky plané:
i spatřil jsem jej ku podivu tmavý.
A jako v Arsenále Benátčané
lepkavou smolu vaří v zimní době,
by vysmolili lodstvo porouchané,
jež vyplout nemůže, a jeden sobě
loď novou staví, druhý opravuje
té, jež už mnoho plula, strany obě,
ten na přidě, ten na zádi cos kuje,
ten vesla robí, onen krouťí lana,
ten tu, ten onu plachtu záplatuje -

*Kruh osmý,
žleb pátý.*

tak dole tam, ne ohněm svařována,
však Boží mocí, vřela hustá smola,
jíž polepena břehů každá strana.

Já viděl ji, však neviděl z ní zhola
nic než jen bubliny, jež překypěly
a praskaly a znova rostly zdola.
A zatím, co tam hledím oněmělý,
můj Vůdce „Pohled, pohled jen!“ mi praví
a táhne mě, až k němu přílnu celý.

Ohlžím se jak člověk nechápavý,
jenž neví, před čím na útěk se dáti,
a jež strach náhlý rozvahy vši zbaví,
že hledě zpět už pryč se začne hnáti,
a za námi tam vidím bokem skály
černého dábla vzhůru přibíhati.

Jak divokých se rysů zdál už zdáli!

Jak urputně si ved' nohama svýma,
jak mocné křidel údery se zdály!
Ramena jeho vyzáblá a přímá

oběma stehny tíží hříšník starý,
a on mu pevně šlachy nohou třímá.

S našeho mostu zvolal: „O Zlé Spáry,
od svaté Zity radní zde je nyní!

Dospod ho strčte - pro další ty dary
jdu k městu, kde jsou ještě mnozí jiní:

Tam každý kupčák je, až na Bonturu,
a za peníze z *Ne* se *Ano* činí.“

Pak dolů mrštil jím a skalou vzhůru
se obrátil: pes nikdy na zloděje

tak neštvál se, když pustili mu šňuru.
Ten kles', pak skrčen vyplul nad peřeje.

Tu zpod mostu je slyšet běsy dravé:

„Zde není přesvatého Obličeje!

Zde jinak se to nežli v Serchihu plave!

A nechčeš-li znát vidle, darebáku,
už nevynoř se z této smoly žhavé!“

Pak tlačili ho víc než stovkou háků
a volali: „Zde křepčit musíš skrytý
a lovit, můžěš-li, v tom tmavém mraku!“
Tak pomocníkům velí kuchař hbitý
potápět háčky, aby v kotli vřely
a vrchem neplavaly, kousky kýty.
Řek' dobrý Mistr: „Aby neviděli,
že tady jsi, a nic tě nepotkalo,
za balvanem zde zůstaň předřepělý,
a byť se cokoli mi zlého stalo,
nic neboj se, mně známa věc ta celá,
už byl jsem tu a strachu mám z nich málo!“
Po mostě šel až k místu, kde hráz čněla,
a když se zastavil na šestém břehu,
bylo mu třeba statečného čela.
S takovou zuřivostí, jako v běhu
psi na zebračka vyřítí se prudce,
když u vrat prose mluví o noclehu,
zpod mostu ti se přihnali a v ruce
svírali všichni háky rozsochaté.
On zvolal však: „Ať nestrojí se k muce
teď žádný z vás, však než se do mne dáte,
mne vyslechnout ať někdo práci dá si,
a pak se radte, zda mě nabrat máte!“
„Ať Zlochvost jde!“ hned ozvaly se hlasy.
Tu jeden blížě šel, co druzí stáli,
a říkal si: „Co získat tím chce asi?“
„Ty myslíš, Zlochvoste, že z dále
bez losů příznivých a vůle vyšší
v ta místa přicházím, strach maje malý
z všech vašich háků?“ Mistr dábala tiší.
„Jít nechej nás - tak chtějí s nebes výše,
abych ved' kohosi tou divou říší.“
Tu on tak poražen byl ve své pýše,
že vidlici hned k nohám spustil na zem.
„Ten bodán nebude!“ řekl jen to slyše.

*Vergilius jde
vyjednávat
s ďáblý.*

Tu Mistr k sobě zavolal mě rázem:

„Ty, jenž jsi skryt za sloupy, jež most drží,
bezpečně ke mně vrať se nyní srázem!“
Já vystoupil a sešel skalní strží.

Tu dábli všichni blížě přicházeli,
až bál jsem se, že slovo nedodrží.
Strach takový jsem viděl kdys, že měli
vojini z Caprony, když pod přísahou
pryč táhli, obklopeni nepřáteli.

Já přikřčiv se za postavu drahou
přuvodce svého, neodvracel oči

od tváří těch, v nichž nečeť jsem zvěst blahou. 99

Bručí si vztekle, háky v rukou točí:

„Což nemáme mu jednu do zad vsadit?“
A zas: „Jen mu ji dej, až povyskočí!“

Však onen běs, jenž dřív se přišel radit
s mým Vůdcem, ohlédl se za svou spřeží. 102

„Skubale, pokoj dej!“ se začal vadit.

A nám řek': „Vpřed se dostanete stěží
tím skaliskem, neb o kus cesty dále
roztržštěn na dně šestý oblouk leží. 105

Však líbo-li vám přece jít k té skále,

zde blízko jiný násep povede vás k cíli -
nuž, po útesu tomto běžte stále! 111

Včera, pět hodin dál než v tuto chvíli,
dvanáct set šedesát šest bylo roků,
co tady cesty pobořeny byly. 114

Některé ze svých pobídnu teď k skoku
dohlédnout, zda-li někdo nevznes' hlavu.

Kráčejte s nimi, jdou k vám bez úskoku! 117

Ty, Sněhoťape, s Křídloklopem zpravu
mi podáte,“ řek', „i ty, Čenichale!

Ty, Ježatče, všech deseti veď zpravu!

Dračínče, Osmahloni, jděte dále

s Psodravcem, Rypáku, ty s chrupem svině,
a Ohniváku, Zrzku hovnivále, 120 123

*Doba: je 56.
březec 1300, asi
10 hodin zrána.*

54

57

60

63

66

69

72

75

78

81

84

87

hlídejte vroucí smolu v úžlabině!

Ti dva ať dostanou se s tělem zdravým
až nad doupatá cestou po skalině!“

„O Mistře, co to vidím? Běda!“ pravím,
„spíš bez průvodu bychom dál jít měli -
ty povedeš i bez nich směrem pravým!

Jsi-li i teď jak vždycky obezřelý,
pohled, jak zuby vycenují kati
a mrkají, jak zlo by strojit chtěli!“

A on: „Ne, nepotřebuješ se báti,
ať, jak jim líbo, dravé zuby cení,
neboť jen smolou mučeným to platí.“
Pak vlevo hrází stáli obráceni.

Každému mezi zuby jazyk svítí,
šilhají k vůdci svému o znamení -
a on pak trubku udělal si z řiti.

*Vyrcholeni
pekelné grotesky!*

126

129

132

135

138

ZPĚV DVACÁTÝ DRUHÝ

*Dantovy vzpo-
mínky na vlastní
zážitky válečné.*

Už jezdce viděl jsem, jak polem hnali,
podnikli útok, řadili se v šíky
a někdy zase na útěk se dali;

i v kraji vašem zřel jsem kořistníky,
ó Aretinští, nájezdy a klání,
rytíře na turnajích konat cviky

za zvuku trub či zvonů zaznívání,

s bubny a znameními s hradních věží,
jak velí naši nebo cizí páni,

však nikdy, na tak hnusný zvuk že běží
jezdci či pěší, ani na znak taký
země či hvězd plout lodi od pobřeží.

My tedy s deseti šli vlkodlaky

- O divá společnost! - však se svatými
buď v kostele, a v krčmě s darebáky.

3

6

9

12

15

Jen smolu hlídám zraky pozornými,
abych zhléd' obsah veškerý té sluje
i s hříšníky v ní takto vařenými.
A jako delfin, který v moři pluje,
že čas je zachránit se do přístavu,
obloukem hřbetu plavcům naznačuje,
tak občas pro úlevu svého stavu
některý hříšník vymrsk' záda celá
a potom bleskem skryl i plec i hlavu;
jak v příkopech to žabí havěť dělá
jen huby vystrkujíc tak, že není
z nich vidět stehna ani zbytek těla,
tak hříšníci tam stáli vymořeni,
však jen co Ježatec blíž uhlídal,
hned krčili se v klototavé vření.
Já viděl - a i teď to v srdci pálí -
jednoho zdržet se, jak někdy zmešká
z žab některá, co druhé odskály.
Vtom Psodracec, jenž blíž byl, neomešká
a za spleené vlasy podávkami
ho jako vřdru z vody vytáh' ztěžka.
Mně podle jmen už všichni byli známi,
já pozor dával, když je vybírali,
a všiml si, jak říkali si sami.
„Hled, Zrzku, aby se mu drápy vřaly
do kůže tak, že stáhneš tělo celé!“
proklatci jeden přes druhého řvali.
A já: „Můj Mistře, vyzvěď, prosím vřele,
vše o původu toho nebohého,
jenž do spárů pad' svého nepřítel!“
Tu zastavil se Vůdce poblíž něho,
pak tázal se, a odpověď mu dána:
„Já rodák byl z království navarrského.
Má matka dala do služeb mě pána,
neb z ničemy, jenž utratil své jmění
i sebe sám, mnou byla obtěžkána.“

*Hříšníci
ve smolném Ježetě.*

Však kupčil jsem a bral jsem podplácení,
když dobrý Tebald král mě přijal k sobě,
za což teď pykám v tomto smolném vření.“
Vtom Rypák, který měl na strany obě
kly tlamu vyzbrojenou jako prase,
jak trhat zná, dal pocítit mu v zlobě.
Do spárů koček zlých myš dostala se!
Však Ježatec ho sevřel do náručí
a řek': „Vy stůjte, než ho bodnu zase!“
Pak obrátil se k Mistru, jenž mě učí:
„Nu, ptej se na vše, co se tebe týká,
než ostatní ho zdrásají a zmučí!“
Mistr: „Znáš některého Latiníka
z těch lotrů, kteří tu v té smole sídlí?“
„Znám jednoho,“ on v odpověď mu vzlyká,
„byl dole souseď můj, s nímž jsme se zhlídli.
Ach, kéž jsem zůstal s ním tam dole vskrytě,
tam bát se není drápů ani vidlí!“
Tu Osmahloň: „Už dost jsme strpěli tě!“
Tak zvolav bodl ho do paže holé
a trh', až masa kus mu vyškub' lítě.
Těž Dračinec ho popadnout chtěl dole
za lýtka, desátník však jejich čilý
zlověstným okem blýskl po svém kole.
A když se zase trochu uklidnili,
toho, jenž stále na svou ránu hleděl,
dále se otázel můj Mistr milý:
„Kdo onen byl, s nímž prý jsi dole seděl
a od něhož jsi šel sem za svou mukou?“
„To bratr Gomita byl,“ odpověděl,
„z Gallury, pytel zla, jenž míval v rukou
odpůrce pánů svých, však s těmi vrahy
tak jednal, že mu bubny chvály tlukou:
bral peníze a vypouštěl je záhy,
jak říká sám; i v jiných službách dvoru
byl kupčik malé ne, však velké snahy.“

*Latiník: oby-
vatel Itálie,
která je vlastí
řeči latinské.*

S ním pyká Michel Zanche z Logodoru,
a neumdlévají, když zaplétají
svou Sardinii stále do hovoru.
Ach, druhému zas zuby po mně hrají!
Víc řekl bych, však bojím se těch draků,
že v úmyslu svrab poškrábat mi mají!“
Tu desátník zle pohléd’ k Ohniváku,
jenž krouťe očima už chystal rány,
a štkl: „Klid se stranou, zlobný ptáku!“
„Chcete-li podívat se na krajany,“
začal zas chudák s myslí ulekanou,
„přivedu Toskánce či Lombardány.
Však ať Zlé Spáry zajdou trochu stranou,
by nebáli se, až tu s místa svého
je přivolám a před námi zde stanou.
Sedm jich přijde za mne jediného,
až zahvzdám, jak máme v dávném zvyku,
když vynoří se někdo z bahna zlého.“
Svůj čumák Čenichal zdvih’ jako k ryku
a hlavou krouťe řek’: „Té záludnosti,
již smyslil si, by dolů vrh’ se v mžiku!“
A on, v němž bylo tolik úskočnosti,
odvětil: „Chci-li mít v horším žale
své druhy, věru záludný jsem dosti!“
Tu Křídloklop už neodolal, ale
na odpor druhým řek’: „Když sletíš dolů,
já nerozběhnu se po tvrdé skále,
však na křídlech se vrhnu nad tu smolu.
Teď s kopce sejďeme, a břeh buď šitém.
Vizme, zda zmůžeš více než my spolu!“
Šprým nový, čtenáři, teď uslyšíte!
Na druhý břeh zrak všichni obrátili,
zvlášť ten, jenž dříve vzpíral se všim citem.
Navařan dobře vystihl svou chvíli:
Uskočil, přitisknuv dřív paty k zemi,
a jejích záměrům tak unik’ čilý.

Tu chybu cíté každý zůstal němý,
však nějhů’ bylo tomu větroplachu,
jenž vínem byl, ten vykřik’: „Vymkneš se mi?“
Však nadarmo: už křídly svými strachu
předstihnout nemoh’. Ten pad’ ke dnu plesa,
a dábel křídla rozpjal v mocném vzmachu.
Nejinak kachna před sokolem klesá
pod vodu dolů, činic pohyb prudký,
a on pak s hněvem vzlétne pryč se nesa.
Sněhořap, podrážděný těmi skutky,
za ním se rozlét’ chtěje druhy zmásti,
by kupčík prch’ a on měl s nimi půtky.
Jakmile ten tak unikl jim z pasti,
on proti druhu obrátil své spáry
a do křížku s ním chyt’ se nad propastí.
Ten druhý však též krahujec byl starý:
drápem jej řal a oba v okamžení
doprostřed padli mezi smolné vary.
Hned hrozným žárem byli roztrženi,
však darmo vzlétnout snažili se zase,
když na křídlech tak byli polepeni.
Vtom Ježatec rozkázal s hněvem v hlase,
aby tam na břeh čtyři zaletěli
i s háky svými, a tak v krátkém čase
už na určených místech všichni bděli
a háky smolařům těm nastrčili,
jež zatím málem upek’ lep ten vřelý.
My pak v té práci jsme je opustili.

*Douršení infer-
nální frašky
půtkou rozhašte-
řených dáblů.*

*Oba básníci
pokrácují v cestě.*

I šli jsme sami, bez průvodu, němi,
šli jeden za druhým, jak kráčívají
za sebou Menší bratří ulicemi.

Já při pohledu na tu rvavou láji
na bajku Ezopovu vzpomněl zase,
jež o žábě a myši příběh bájí.
Neb *ted* a *nyní* více nerovná se
než toto s oním, správně-li se spojí
počátek s koncem, jak vše vskutku má se.

A jako z myšlenky se druhá rojí,
tak ona potom zrodila zas jinou,
jež bázeň prvotní mi v duši dvojí.
Já myslil si: „Ti dábli naší vinou
jsou posměchem a škodou zahanbeni,
až bojím se, že nám to neprominou.“

A jestli zlovůle se ve vzteku změní,
za námi hned se přičenou ti dšasi
jak za zajícem ohař rozlíceni!“

*Dantův strach
z ďáblů.*

Už cítil jsem, jak strach mi ježí vlasy,
a dozadu jsem hleděl v dšsu stálém,
když řek' jsem: „Mistře, nebude nám spásy,
neskryješ-li nás za některým valem -
tak živě zřím, jak se nám v patách žene
Zlých Spárů voj, že už jej slyším málem.“
„Kdybych byl sklo olovem podložené,
on řek', „nezachyt' bych svůj obraz vnější
tak hned, jak vnímám nitro poděšené.
Tvé myšlenky teď mým jsou podobnější,
s touž tvárností a stejným hnutím hlavy,
že oboje táž rada ukonejší.

Pravda-li to, že leží tak břeh pravý,
že k druhé jámě sejít můžem tady,
domnělé honbě ujdem bez obavy.“

Však nedokončil ještě ty své rady,
když nad námi už vztekem pomsty skučí
a na křídlech se blíží ďáblů řady.

Zlé Spéry.

Hned Vůdce můj mě chytil do náručí,
jak matka, blízkým hlukem probuzena
plamenů, které šlehají a hučí,
popadne dítě, prchá uděšena
a nežli na sebe víc myslí na ně,
třebaže sama sotva oblečena,
a ihned s vrcholu té drsné stráně
nauznak se spustil srážem svislé skály,
jenž zavíral žleb druhý, vstupu bráně.
Náhonem sotva kdy se vody hnaly
s tou rychlostí roztáčet kola mlynů,
ani když k lopatkám se nejbliž valí,
jako můj Mistr uhaněl v tom klínu,
ke mně se chovaje, jež takto nesl,
ne jako k druhu, ale jako k synu.

A sotva nohou na dno žlebu klesl,
 už stáli tam, kde vrcholila skála,
 však strach z nich neměl, zraků nepovznesl,
 neb Prozřetelnost vznešená, jež dala
 jim za úkol být správci páte jámy,
 tamodtud vyjítí všem možnost vzala.
 54
 57
 Našli jsme dole lidí pod maskami,
 co v kruhu volným krokem obcházeli,
 lkající, znavení a v hrůze sami.
 60
 Na sobě kutny s kapucemi měli
 až přes oči, jak mívají tu samou
 v Kolíně mniši nad skleslými čely.
 63
 Vně pozlacený jsou, až oči klamou,
 však zevnitř olovo tak krutě tlačí,
 že Bedřichovy byly pouhou slamou.
 66
 Plášť únavný, jenž věchnou muku značí!
 Pak vlevo pustivše se s nimi spolu
 jsme šli a naslouchali jejich pláči.
 69
 Ti lidé znaveni tou tíží v bolu
 tak zvolna šli, že v nových řadách s nimi
 jsme každým hnutím kyčle šli tam dolů.
 72
 Já Mistru řek': „V tom kruhu vynajdi mi
 ty, co jsou známi jmény nebo činy -
 jen po takových pátrej mezi nimi!“
 75
 Tu jeden zaslech' slova toskáňstiny
 a zvolal za námi: „Vy pozdržte se,
 již běžíte tak šerem mezi stíny!
 78
 Nalezněš u mne, čeho tobě chce se.“
 Vůdce se ohlédl: „Nuž, počkej chvíli,
 ať stejně s jeho krokem tvůj se nese!“
 81
 Tak postál jsem a spatřil dva, co síly
 své napínali a mne doháněli,
 však plášť i stezka překážkou jim byly.
 84
 Když přišli blíž, tu si mě prohlíželi
 úkoscm, beze slova, v kutny skrytí,
 pak k sobě obrácení rozprávěli:

*Kruh osmý, Žleb
 šestý: trestání tu
 pokrytci.*

„Jak hrdlem hýbá, zdá se dosud žítí.

Však jsou-li mrtví, co to řád tak mění,
že jdou tu těžkým rouchem nepřikrytí?“

Pak mně: „O Toskánce, jenž k shromáždění
pokrytců smutných přišels, kdes dřív dlíval,
nám povědět ať odporno ti není!“

Já řek' jim: „Zrozen jsem a v mládí býval

jsem v městě velkém na pobřeží Arna;
teď zde i s tělem dlím, jež jsem vždy míval.

Však vy kdo jste, jimž kape bolest marná
přes obličej, jež v smutku schováváte,
a jaká na vás jiskří muka žárná?“

Mně jeden odpověděl: „Kutny zlaté

jsou z olova a tak nás k zemi chýlí,
že skrípou smutně misky vrchovaté.

Veselí bratři z Bologne jsme byli,

on Loderingo a já Catalano,

a v městě tvém tak velice nás ctíli,

že jsme, jak jedinci to svěřováno,

mír chránit měli; my si počínali,

jak u Gardinga dosud znamenáno.“

Já začal jsem: „Ó bratři, vaše žaly...“

Nic víc, neb kohosi, jenž přibit k zemi
kúly třemi, mé oči uhlídaly.

Když uviděl mne, celý zkroutil se mi

a vzdechy funěl do vousů své brady!

Řek' Catalano, spatřiv ten vztek němý:

„Farizeům ten probodený tady

pravil, že jeden člověk měl by k blahu

všech lidí trpět podle jeho rady.

Teď natažen zde leží přes podlahu,

jak vidíš, aby všech, kdo projdou tudy,

na vlastním těle cítil napřed váhu.

Tchán jeho též tak rozpjaty má údy

zde v přikopě, i ostatní ti zrádci,

již mezi Židy rozsívali bludy.“

Sám Vergilius podivil se zrádci,

jenž tady bédně přibit v obraz kříže
ve věčném vyhnanství svou vinu splácí.

Pak promluvil zas k bratrovi se blíže:

„Ať zatěžko vám říci není, zdali

můžeme projít my dva bez obtíže

tam vpravo někde průrvou v boku skály,

aniž nám třeba, aby z této sluje

nám černí andělé zas průvod dali.“

Tu odpověděl: „Útes blíže tu je,

než myslíš si, jenž od velkého zdíva

přikopy všechny kruté přestupuje,

však tady pobořen žleb nepřikrývá.

Snad bude vám lze přelézt trosek vřavu,

jichž na svazích i na dně dosti zbývá.“

Tu Mistr chvíli stál a sklopiv hlavu

řek': „Ten, jenž na hříšníky zuby cení,

nám tedy špatně o tom podal zprávu!“

A bratr: „V Bologni už znal jsem rčení,

že ďábel, který zlý je neskonale,

jsa otcem lži má v šalbě zalíbení.“

Tu Vůdce dlouhým krokem bral se dále,

zneklidněn trochu, s hněvem v obličejí,

a od těch, již svůj náklad nesli stále,

já spěchal drahých nohou ve šlápějí.

*Černí andělé:
ďáblí.*

*Mezi st. lehem
a st. úbočím.*

V té části roku mladického, kdy se vlas slunce pod Vodnářem drží zkrátka a na půl dne už noci zkracují se, kdy na zem celou kreslí jinovatka bílého bratra svého jasné líce, však ostrost pera jejího je krátká, sedláček, jenž má nedostatek píce, si vstane, vyjde, uzří kraj tak bílý, že do kyčle se bije víc a více a domů vrátí se a tam zas kvílí jak ubožáček, jenž si neví rady, však doufá znova, vyjde-li a zří-li, jak svět už tvářnost svou zas mění všady, hůl vezme hned a na pastvisko žene své ovečky, jež pasou se tak rády: tak Mistrovo mě čelo zachmuřené nejdříve poděsilo, potom ráně zas náplast dalo, znova rozjasněné.

*Výstup na břeh
nad sedmým
žlebem.*

Když přišli jsme k zřícené mostní bráně,
můj Vůdce na mne upřel oko sladké,
jak první spatřil jsem je u pat straně,
rozevřel náruč po úvaze krátké
a k sobě přitisk' mě, když dolem
si prohlédl ty mostu trosky vratké.
A jak ten, kdo dřív nejedná, než kolem
se rozhlédne a změří další dráhu,
tak k útesu mě zdvihl nad vrcholem
a potom ukázal zas dále k svahu
a řek': „Zachyť se tady s této strany,
však dříve zkus, zda vydrží tvou váhu!“
Těm v kutnách nebyly tu cesty přány;
neb lehký on, já vznášený jen stěží
jsme stoupat mohli hranu vedle hrany.
A nebyt' toho, že zde na pobřeží
stráž jedna před druhou je značně kratší,
nevím jak on - já bych to nebyl přelil.
Že však Zlý Žleb, ta děsná jáma dračí,
se k bráně nejnižšího dolu sklání,
údolí každé tak se bokem stáčí,
že jednou výš a níž je druhou strání,
tak přece jenom přišli jsme až na lem,
kde kámen poslední ční na rozhraní.
Dech z plic už všechen vyprchal mi málem,
že dále už jsem nemoh' pro únavu
a bez vlády jsem used' nad úvalem.
„Jen vzpruž se,“ Mistr řek', „a vztyč zas hlavu,
neb pod peřinou v netečnosti líné
nemůžeš přece očekávat slávu,
bez které člověku tak život mině,
na zemi nezanecháváje stopy,
jak vzduchem dým a vodou pěna plyne.
Nuž povstaň, ať už se tvá duše vzhopí,
jež zvítěziti může v každém boji,
pokud ji tíha těla neutopí.“

Před námi schody delší ještě stojí,
 ty nestačí, jež jsme už překročili.
 Vstaň, chápeš-li, a osvěď vůli svoji!“
 I vstal jsem, při čemž projevil jsem plí
 větší, než dech mi přál, jenž vázl stále,
 a řek': „Hle, jsem pln odvahy a síly!“
 My vystupovali zas po té skále,
 jež úzká, neschůdná, hran plná byla
 a strmější se stala nenadále.
 Já mluvil, aby nemyslel, že síla
 mně mizí. Jiný hlas vtom zazněl z dolu,
 aniž se z něho slova utvořila.
 Co říkal, nevím, ač už na vrchol
 oblouku byl jsem, který se tam klene,
 však ten, kdo mluvil, v hněvu byl a v bolu.
 Nakláním se, však ve tmě zamlžené
 se živé oko ke dnu marně dívá.
 I pravím: „Mistře, přístup k této stěně
 a sestupme tu srázem toho zdíva:
 jak slyší sluch, však nechápe, tak hledí
 nadarmo také zrak v ta místa dívá.“
 „Já nedám tobě jiné odpovědi
 než skutek,“ řek', „by žádost ctná a vřelá
 se s činem setkala, ne záповědí.“
 A tam jsme sestoupili s mostu čela,
 jenž v osmém břehu dojde svého cíle,
 až se mi ukázala jáma celá.
 Hemžení spatřil jsem tam potměšilé
 zmijí, a to tak nevidaných tvarů,
 že dosud krev mi tuhne v každé žíle.
 Nechlub se, Libye, svým pískem v žáru,
 že se v něm phareje a hydry tvoří
 a chelydry a jiné stvůry zmaru.
 Tak zlou a zrůdnou havěť sotva moří
 kde v zemi ethiopské veder plamen,
 či výheň krajů kolem Rudomoří.

*Hráz mezi
 sedlákem a
 ovčím žlebem.*

V té přesmutné a hrůzné vřavě zmámen
 lid nahý bez úniku běhal v muce
 a bez naděje v slunovratný kámen.
Heliotropium.
 Hadi jim vzadu svazovali ruce,
 hlavou i ocasem se bokem drali
 a vpředu se jim v uzlu vili prudce.
 Jednoho z těch, již blíže u nás stáli,
 napadl had a probodl ho sviště
 tam, kde se s plecí váží krční svaly.
 O ani I se nenapíše jistě
 tak rychle, jak se vžňal uštknutý plazem,
 v hrst popela se zhroutiv na tom místě.
 Však jen co takto zmařen klesl na zem,
 sám od sebe prach seskupil se zase
 a ve tvar tyž zas navrátil se rázem.
 Tak podle velkých vědců za to má se,
 že Fénix mře a pak se znova rodí,
 když pětistý rok blíží se mu v čase;
 nejdá rostlin, které země plodí,
 slz kadidla jen s balzámem si žádá
 a nard a myrrha v smrt ho doprovodí.
 A jako ten, jenž neví jak, však padá,
 snad mocí běsa, jenž ho strhne k zemi,
 či jiným záchvatem, jenž tak ho zvládá,
 a když pak vstane, rozhlíží se němý,
 prožitou úzkostí tak ulekáný,
 a potom vzdychne nad bolestmi těmi:
 tak hříšník povstal jako hrůzou hnaný.
 Přísné jsou, moci Boží, soudy tvoje,
 že za hřích rozdááš tak hrozný rány!
 Když Vůdce potom tázal se ho, kdo je,
 on odpověděl: „Z Toskány jsem rodné
 sprch' nedávno v ten jícen nepokoje.
 Já žití lidí ne, však zvířat hodné
Vanni Fucci.
 co mezek ved': Jsem Vanni Fucci, zvíře,
 a Pistoja mi byla doupě vhodná.“

Já Vůdci řek': „Ať neprchá, však šíře
 at' poví, jaký hřích ho strh' v ten jícen.
 Jej znám: Muž krve byl, vždy ve zlé míře.“
 Tu hříšník, jenž to slyšel, nerozlícen
 obrátil ke mně obličej i duši,
 a zapýřiv se, smutnou hanbou vznícen,
 mně řekl: „Větším bolem mě to kruší,
 že svědkem jsi, jak žalostně tu vyji,
 než že mi vzato druhé žití užší.
 Zapřítí nemohu: v tu jámu zmíjí
 jsem svržen k odpykání těžké viny,
 že krad' jsem krásné skvosty v sakristii,
 a viněn z toho omylem byl jiný.
 A bys však neměl z toho potěšení,
 vyjdeš-li kdy z té temné prohlubiny,
 otevři uši k hroznému věstby znění:
 Až Pistoja se nejdřív Černých zbaví,
 pak Florencie lid i řády změní.
 Z nížiny Magry roztáhne Mars dravý
 výparů chmurná mračna po údolí
 a v prudkém rozhořčení s těmi davy
 pak bitvu svede na picenském poli,
 závoje mlžné přerve v náhlé zlobě,
 a tato rána všechny Bílé skolí.
 To řekl jsem, neb ublížit chci tobě!“

*Sakristie -
 chrámový poklad
 kostela sv.
 Jakuba.*

129

132

135

138

141

144

147

150

ZPĚV DVACÁTÝ PÁTÝ

Rouhání...

Na konci řeči zloděj pěsti obě,
 prostrčiv palce, zdvihl. „Vezmi si je,
 vykřikl, „Bože, podávám je tobě!“

V té chvíli za přátele měl jsem zmaje,
 z nichž jedna, jak by řekla: „Nemluv dále!“,
 lotru se ovinula kolem šije,

pak paže zas mu stáhla nenadále
 a vpředu v uzel svinula se jiná,
 až hnout se nemoh' v tísní neskonale. -

Pistojo, Pistojo, už nebud' líná

v popel se proměnit i se svou spřezí,
 když ze semene tvého roste vina!

Ve všech těch kruzích temných pekel stěží
 jsem ducha zhléd', jenž takto Bohu laje,
 ani snad ten, jenž spadl s thébských věží.

*Zloračeni
 Pistoja.*

12

15

On utíkal už slova neříkaje;
vtom spatřím Kentaura, jenž v rozběsnění
sem pospíchá: „Kde tvář ta nestoudná je?“
Ani snad v Maremmě víc hadů není,
co jemu na hřbetě se hemží zmíjí
až tam, kde v lidskou podobu se mění;
na plecích leží mu a tlačí šjí
drak s křídly rozpjatými, plný síly,
že vše, co potká, v plamenech se svíjí.
„To Cacus je,“ mi praví Vúdce milý,
„jenž často pod skalinou Aventina
jezera krve rozlil pro násilí.
On s bratry nejde, jeho cesta jiná,
neb to, že lživě ukrad’ u souseda
veliké stádo, je zlá jeho vina.
Trest našel teprv, taktó sobě veda,
pod kyjem Herakla, jenž sto ran v pítce
mu dal, však on jich cítil deset leda!“
Co mluvil taktó, netvor proběh’ prudce,
a pod námi tři duchové se brali,
jíchž teprv jsme si všimli, já a Vúdce,
když oni na nás „Kdo jste?“ zavolali.
Tu ustali jsme v rozmluvě a na ně
jsme pak už oba oči upírali.
Já neznal je, však stalo se to maně,
jak někdy v řeči náhodou se děje,
že někdo jmenován je nečekaně,
když jeden ptal se: „Co je s Cianfou? Kde je?“

Cianfou.

Aby si Vúdce všiml toho dění,
prst přiložil jsem k spodku obličjeje.
Čtenáři, nemáš-li se k uvěření
toho, co povím, mne to neudiví:
ač sám jsem viděl, k víře mi to není.
Co k nim tak zdvímám pohled žádostivý,
had šestinohý na jednoho zticha
se vymrští a k němu přilne divý.

Nohama středníma se chytne břicha,
předníma hravě na paže mu sáhne
a hroty zubů do tváří ho píchá.
Zadními spáry stehna poroztáhne,
prostrčí ocas dlouze rozvinutý
a vzadu po zádech jej vzhůru táhne.
Tak těsně břečtan nebyl přivínutý
ke stromu, jako k jeho údům chtivé
své údy připoutával plaz ten krutý.
Jak žhavý vosk se slehly trupy živé,
až barva každého se s druhou slíla
a žádný z nich se nezdál, čím byl dříve,
jako když přiblíží se ohně síla,

papírem postupuje barva hnědá,
jež není ještě černá, mře však bílá.

*Agnello
Brunelleschi.*

Druzí dva hleděli. „Agnello, běda!“
volali oba, „měniš vzhled svůj pravý -
jste dva či jeden, rozlišit se nedá!“
Už v jednu proměnil se obě hlavy,
v mátohu jedné tváře zbědované
dvou tváří splývá obraz komíhavý.
Tak se ze čtyř lišt dvě paží stane,
se stehny lýtka, břich a prsa s bokem
se mění v údy potud nevídané.
Zrušen tvar prvý, zřený lidským okem,
teď dvou, teď ničí podoba se mihá,
a pryč tak ubíral se volným krokem.
Jak ještěřka, když tlačí veder tíha
v psích dnech a ona z plotu běží k díře,
bleskem se zdá, když přes cestu tam vbíhá,
tak zdál se malý had, jenž k břichu mře
těch druhých dvou se kmit’ co černé, siné,
jak zrnko pepře zabarvené zvíře.
Jednoho v místo, kterým prvň plyne
nám pokrm, zmije uštkne jako maní,
pak sklouzne k zemi, k nohám se mu šine.

Ušknutý beze slova hleděl na ni,
naopak, stojí nepohnutě zíval,
jak šla by na něj zimnice či spaní.
On na hada a had se na něj díval,
z úst jednomu a z rány zase páry
šly druhému, a kouř ten dvojitý splýval.
Ať Lukán nechá si už příběh starý
o Sabellu a Nassidiu v hrůze
a slyší, jaké tady přijdou čáry!
Ať mlčí Ovid o své Arethuse
a Kadmovi! Když v studánku ji mění,
jej v hada, nezávidím jeho Muse,
něb nezměnil tak povah dvou v tom dění,
aby svou látku těla jako tady
si vyměnila ve svém proměnění.
Tak odpověděli si svými řády,
že had svůj ocas rozštíp' do vidlice
a ušknutý stáh' nohy dohromady,
až holeň s lýtkem, spolu splývajíce,
tak slily se, že srůstu na ocase
ani zrak ostrý nerozeznal více.
Bral ocas rozštěpený tvar ten na se,
jenž onde ztrácel se, a jeho kůže
měkla a s oné strany tvrdla zase.
V podloktí ztrácel se zřím paže muže,
a krátké nohy šelmy rostou, sílí,
jak ony scvrkají se už a úže.
Pak zadní nohy hada, jež se slily,
v úd změnilly se, ježž muž s hanbou tají,
však dvě se z bídníkova oddělily.
Co mráčky dýmu oba zastírají
zas novou barvou, přidávají vlasů
s té strany, s oné zas jich ubírají,
jeden z nich vsal, skles' druhý v témže času,
však nesklopili kruté oči ani,
pod nimiž měnili své huby d'asú:

*Slavné proměny
ze starověkých bájí.*

Ten, který stál, ji vytáh' k výši skrání
a z příliš nahromaděné tam látky
do tvaru uší přebytek se vhánil.

To zbylé však, co neustouplo zpátky,
zas na nos tváře jeho bylo vzato
a zaoblilo pořádně ret hladký.

Však ležící vpřed hubu strkal nato
a uši zatahoval dovnitř hlavy,
jak hlemýžď s růžky svými činívá to.

A jazyk, dříve jednotný a hravý,
se rozštěpuje, v druhém v jedno splývá
však vidličnatý, a dým mizí tmavý.

Tu duše, z níž se stala saň ta dívá,
údolím syčíc prchla od té vády,
co onen vzadu mluvě po ní plívá.

Pak novými k ní obrátil se zády

a druhému řekl: „Chci, ať Buoso běží
po čtyřech jak dřív já tou cestou tady!“

Tak viděl jsem, kde sedmá jáma leží,
dost změn i proměn. Proto ať ty změny
mě omluví, že pero zvládnou stěží.

A třebaže mé oči zakaleny

a veliký byl zmátek ducha mého,
nemohly stíny prchnout nezjištěny,
já poznal dobře Puccia Kulhavého:

Z těch tři ten jediný byl, jenž té chvíle
tam neutrpěl změnu těla svého.

Pro něhož pláčeš, druhý byl, Gaville.

90

93

96

99

102

105

108

111

114

117

120

123

126

129

132

135

138

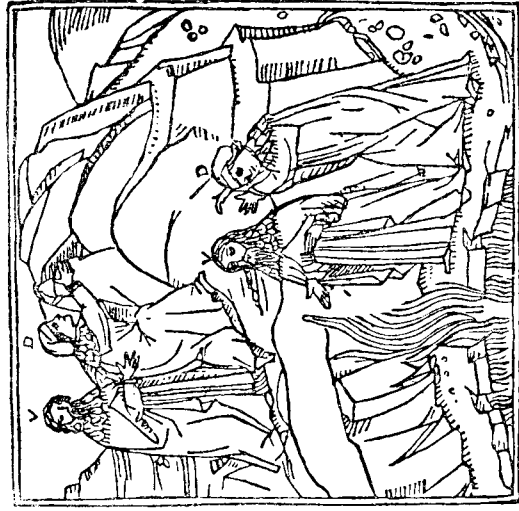
141

144

147

150

Buoso Abati.

*Ironická chvála
básníkářova
rodiště.*

Raduj se, Florencie, neb tvé jméno
na křídlech slávy širým světem letí
a také v pekle už je proslaveno!
Zde mezi lotry občanů tvých pěti
jsem tváře spatřil, až se hanbím za to,
že mnoho úcty z toho nevzejde ti.
Však smí-li, co se k ránu zdá, být vzato
za čirou pravdu, zviš to teď už záhy,
co kromě jiných přeje ti i Prato.
Už teď by pozdě přišel plod té snahy.
Raději hned se staň, co státi má se.
Tím větší bol, čím blíž jsem sklonku dráhy.
Dále jsme šli a do těch schodů zase,
po nichž dřív cesta dolů přecházela,
Vůdce mě vytáh' po nějakém čase.
Byla to cesta pustá, osamělá
a vedla tříští skal a hrubou ssutí,
kde noha bez ruky jít neuměla.

Jak tehdy, podnes cítím bolné hnutí,
když na to vzpomenu, co jsem tam viděl,
a ducha krotím, jenž mě dál jít nutí,
abych se bez ctnosti sám spěchat styděl
a blaho to, jež v přízni hvězd mi zbývá,
sám sobě nekazil a nezávídel.
Jak na kopci když rolník odpočívá,
kdy planeta, jež na svět shora září,
svou jasnou tvář co nejméně nám skrývá
a muší havěť tichne před komáří,
světlušky vidí po údolí lítat,
kde pole orá, hrozny sbírá v září:
tak uviděl jsem plameny se kmitat
v té osmé rokli, když jsem přišel v stranu,
kde její temné dno mi začlo svítat.

Prorok Eliseu.

Jak ten, jenž dvěma medvědy mstil hanu
a zřel vůz Eliášův, jak s ním koně
tak strmou cestou vjeli v nebes bránu,
že sotva zavadit moh' zrakem o ně
a víc už nespatrił než záblesk malý,
jenž zmizel mu jak dráha povětroneč:
tak plamen každý mihá se a šálí
a neukáže plen, jež vede v zkázu,
neb hříšníka z nich každý v sobě halí.
Hleděl jsem s mostu do stirmého srázu,
a nedržel se skály za trhliny,
býval bych dolů spad' i bez nárazu.
Když oči upíral jsem do hlubiny,
řek' Vůdce: „Každý plamen ducha chová,
ten oheň roznítily jeho viny.“
„Můj Mistře,“ pravím, „vyslechnuv tvá slova,
jsem jistější. Já také nebyl vzdálen
té myšlenky, však ptát bych se chtěl znova:
Čí je ten oheň rozdělený málem
v plameny dva, jak z hranice by plály,
v níž Eteokles s bratrem svým byl spálen.“

Odvětil: „Ulyssa ten plamen pálí
a s Diomedem je v něm spřezčen k trestu,
jak se i v hněvu sobě podobali.
V tom ohni oplakává s koněm lest tu,
jež Troju otevřela nezákonná,
čímž sítě Římanů si našlo cestu.
Pak se tam oplakává šalba ona,
jíž Deidamie truchlí pro Achilla,
i za Palladium tam trest se koná.“
„Zbyla-li v žáru tom jim k řeči síla,
pravil jsem, „prosím, Mistře, s naléháním,
jak prosba má by tisíc proseb byla:
Dovol, ať počkám, jak mým vroucím přáním,
až plamen s rohy přiblíží se z dále,
neb vidíš, jak se touhou k němu skláním.“
A ke mně on: „Tvá prosba hodna chvály.
Já vyhovím rád tvému naléhání,
dbej jenom, ať tě jazyk neošálí!
Nech mluvit mne: znám všechna tvoje přání.
Sám kdybys mluvil, s prázdnou snad bys vyšel -
Řekové by tě nevyslechli ani!“
Když tedy plamen blíž k místu přišel
a Vědci vhodnou zdála se už doba,
takto jsem plamen oslovit ho slyšel:
„Ó vy, již v jednom plameni jste oba,
mých zásluh o vás, ať už je jich dosti
či málo jen, mi nepopře ni zloba.
Já v básních opěvoval vaše ctnosti:
Nuž neodlette, dokud vás dvou větší
mi nepoví, kam v smrti skryl své kosti!“
Tu roh, jenž druhý velikostí předčí,
na starém plameni se zachvěl jasem,
jak když se oheň víchrem zmítá v křeči,
a hýbal hrotem svým, jak kdyby hlasem
chtěl živý jazyk pronést slova celá,
a vydav zvuk, tak promluvil: „Tím časem,

„Símě Římanů“
- Aeneas,
Zakladatel
Říma.

Ulysses vypráví
o své poslední
výpravě na
Atlantický oceán.

když Kirké prchl jsem, jež pozdržela
mě přes rok u sebe, tam u Gaëty,
než od Aenea zem ta jméno měla,
k synovi láska, ani mnohaletý
cít úcty k otci, ani žár, jenž blažit
měl jenom Penelopu, zdržen lety,
mě nepřiměly, abych přestal bažít
po cestách, na nichž neřest, ctnost i hoře
bych ve světě moh' uvidět a zažít.
Tak pustil jsem se v široširé moře
s lodicí jednou, s několika druhy,
z nichž každý věrný byl, jen mně se koře.
Břeh Španělska jsem spatřil, i ten druhý,
Maroko, Sardinii, kol nichž pěni
se Okeán a omývá jim luhy.
Stár byl jsem už a druzi unaveni,
když k oné úžině jsme dojížděli,
kam Herakles dal sloupy na znamení,
aby se lidé dále nepouštěli:
Sevilla zůstala nám po pravici
a Ceutu vlevo za sebou jsme měli.
„Ó bratři,“ řek' jsem, „již jste statistíci
trampot už prošli, stále zahleděni
k západu, vzbudte smysly zbývající
a užijte chvíl večerního bdění,
abyste došli novou zkušeností
za sluncem do končin, kde lidí není.
Jste sémě přec - a jaké! - minulosti:
žít nemáte, jak žije tupé zvíře,
však především dbát poznání a ctnosti!“
Tou řečí krátkou zase k nové víře
a k novým činům druzi povstávali,
že bych byl těžko udržel je v míře.
Záď obrátivše k východu, my dali
se v let, jak křídla vesla se nám zdvihla,
a stále nalevo jsme zahýbali.

Kol druhé točny světla hvězd se mihla,
ale tak nízko točna naše byla,
že se už z moře ani nepozdvihla.

129

Své spodní světlo luna zapálila
i zhasla pětkrát, co jsme se dali
společně do velkého toho díla,
když hora tmavá zjevila se v dáli,
tak vysoká, až vrch se v nebi ztrácel -
sotva kde takovou jsme uhlídali.

132

My jásali, však jáсот v pláč se zvracel,
neb prudký vír se přihnál od pevniny
a narázem svým lodí zakymácel.

135

Třikrát jí zatočil kol prohlubiny,
po čtvrté zdvihl zád' a jícen tvoře
vtahoval přídu v důl, jak chtěl to Jiny.
Pak nad námi se uzavřelo moře.“

138

141

*Plamen
s Ulysem
odcházi.*

Už plamen vzhůru vzpřímen byl a klidný
šel od nás bez řeči a s odevzdáním,
jak dovolení dal mu Básník vlídný,
když jiný plamen, který přišel za ním,
obrátil naše oči k vrchu svému
zmateně z něho stoupajícím lkáním.
Jak prvně bylo býku sicilskému
řvát nářkem toho (a to podle práva),
jenž pilníkem svým podobu dal jemu,
řvát hlasem mučeného slova lkavá,
takže se zdálo, ač byl z mědi celý,
jako by sám on trpěl muka žhavá,
tak, ježto z ohně najít neuměly
si cestu ani otvor, zvuky bolu
jen byly to, jež z oné řeči zněly.

3

6

9

12

15

Však jen co uvnitř vzhůru do vrchołu
nalezly cestu, způsobivše chvění,
jaké si tvoří jazyk při plápolu,
my zaslechli: „Ty, k němuž v roztoužení
hlas zdvímám, neboť v řeci Lombardanů
jsi pravil: ‚Jdi, už třeba mi tě není,‘
před tebou sice trochu pozdě stanu,
však ať tě nemrzí tu mluvit se mnou,
neb ani mne to nemrzí, ač planu!
Jestli až teď jsi spadol v říši temnou
z latinské země, rci, v tom sladkém kraji,
jenž kolébkou mé viny býval jemnou,
v Romagni zdali mír či válku mají?
Má vlast má mezi Urbino a horu,
z níž vody Tiberu se rozlévají.“
Já skloněn byl a měl se na pozoru,
když loktem Vůdce boku dotkl se mí:
„Toť Latiník, dej se s ním do hovoru!“
Tu já, jenž ani nechtěl zůstat němý,
začal jsem hovořiti bez meškání:
„Duše, jež skryta plameny jsi těmi,
Romagna nebyla a není ani
bez války v srdcích strůjců tyranie,
však právě teď je bez zjevného klání.
Ravenna jak už mnohá léta žije,
z Polenty orel hnízdo si z ní činí
a Cervii až perutí svou kryje.
Zem, které mnoho dali zkusit jím,
než Franky kladla v rudých stobů řady,
pod spárem zeleným se octla nyní.
Z Verucchia starý vlkodav i mladý,
skrze něž na Montagnu přišla bída,
ze zubů nebozez dělají všady.
Lamonské a santernské město hlídá
lviče, jež v bílém hnízdečku se svíjí
a z léta do zimy své strany střídá,

Guido da Polenta.

Cesena.

a to, jimž proudy Savia se líjí,
jak mezi rovinou a horou sedí,
dlí mezi svobodou a tyranii.
Nuž rci, kdo jsi, a pospěš s odpovědí,
však tvrdší nebuď, než byl k tobě jiný,
ať lidé na světě tvé jméno zvědí.“
Zahučev trochu, oheň z prohlubiny
šlehl svým ostrým hrotem jako zmámen
a potom promluvil, jak mluví stíny:
„Kdybych moh' věřit, že mé řeči pramen
přijímá člověk, jenž se na svět vrátí,
už netrásl by sebou tento plamen.
Však ježto se přec nikdo nesmí bráti
zpět odtud, pravda-li, co se tu slýchá,
bez obav z hanby odpověď chci dát:
Já byl muž zbraní, potom provaz mnicha
jsem přijal myslé, že mi zbloudit nedá,
a to by víra nebyla tak lichá,
nebyti Velekněze, jemuž běda,
že svrh' mě zase do vln nepravostí,
jak vylíčit ti řeč má slova hledá.
Dokud jsem tvarem svalů byl a kostí,
který mi matka dala, moje díla
nebyla lví, však liščí lští a zlostí.
Klam každý, každá tajná cesta byla
mi známa, podváděl jsem, až se hana
a hanba má kraj světa rozšířila.
Loď mého žití když však byla hnána
až tam, kde každý ví, že přišla chvíle,
aby už plachty spouštěl, stácel lana,
mě mrzelo, co dřív mi bylo milé,
až jsem se zpovídal já zatracený
a byl bych pokáním svým došel cíle.
Král nových Farizeů rozlícený
však vedl válku poblíž Lateránu,
a to ne se Židy či Saracény:

*Guido
da Montefeltro.*

Bonifac VIII.

18

21

24

27

30

33

36

39

42

45

48

51

54

57

60

63

66

69

72

75

78

81

84

87

Jak do nepřátele dal se do křesťanů,
ač žádný z nich při Akry dobývání
nebyl a nekupčil tam u sultánů. 90
Úřadu nedbal, ani pomazání
své nectil, ani provaz můj, jenž dával
hubnouti těm, kdo jím jsou opásáni. 93
Jak Silvestra Konstantin vyhledával
na Soracte, by nabyl zdraví svého,
tak učedníkem mým se tento stával,
že vypudím horečku pýchy z něho. 96
O radu ptá se, já to mlčky minu,
neb opile mi znějí slova jeho. 99
Praví mi: ‚Srdce tvé se neboj, synu,
už teď tě rozhřešuji, povíš-li mi,
kterak bych k zemi srazil Palestinu!
Odemknout mohu nebe klíči svými,
jak víš, i zamknout; ty dva klíče ale
můj předchůdce neshledal závažnými.‘ 102
Důvody vážné uváděl mi stále,
až mlčet se mi ještě horším zdálo
a řek’ jsem: ‚Otče, chceš-li dokonale
smýt hřích, do něhož přání tvé mě vhnalo,
zvítězíš na svém stolci proti zlobě -
jen mnoho slib, byť splnit měš jen málo!‘ 108
Když jsem byl mrtev, František mě k sobě
vzit přišel, avšak jeden cherub tmavý
mu pravil: ‚Nech ho, nenáleží tobě!
K mým lidem patří dolů v jícen dravý,
vždyť dopustil se špatné rady dáni,
proto já v patách byl mu bez únavy. 114
Nedojde nikdo spásy bez pokání,
neb nelze litovat i chtíti spolu
pro protirečnost, která tomu brání.‘ 117
Jak jsem se zatřásl já bédný v bolu,
když popad’ mě a řek’: ‚To tebe mate,
neb nemyslíš, že v logice mám školu!‘ 120 123

Pak k Minosu mě nes’, jenž osmkráté
ocasem obtočil si tvrdá záda;
kousnuv se v zutřivosti jedovaté 126
řek’: ‚Ten si ohně zlodějského žádá!‘
Tak zde, kde zříš mě, trpím v zatracení
a oheň pačivý mě obepřádá.‘ 129
Když takto dokončil své vyprávění,
ten plamen od nás odvrátil se prudce
zmítaje ostrým hrotem v rozechvění. 132
My dále kráčeli, já a můj Vůdce,
vpřed skaliskem až k oblouku té hory,
jež kryje důl, kde tresty nesou v muce,
kdo břímě sbírají, když sejí spory. 135

*Devátý žleb
osmého kruhu:
trestání zde roz-
seváčí rázně a
přivodí ročník.*

Kdo moh' by, byť jen nevázanou řečí,
vylíčit všechnu krev, jež z ran se dere,
a muku, již jsem viděl stále větší?
Náš jazyk, jenž svou schopnost z ducha bere,
nemůže tolik moci mít a síly,
by vyjadřoval hrůzy tolikेरé.
Byť všichni lidé shromáždění byli,
co v proslavené apulské kdys liše
želeli, že svou krev tak marně lili
pro Trojské nebo dlouhou válku spíše,
za kořist prstenů kdy padlo dosti,
jak Livius, jenž nemýlí se, píše,
či ti, co poznali ran ukrutnosti,
když proti Guiscardovi vstali páni,
i ti, z nichž dosud sbírají se kosti
u Ceperana, kde lze vinit z lhaní
Apulské, nebo v tagliacozzském kraji,
kde starý Alard vyhrál beze zbraní,
a ukázali, jaké rány mají,
ten profatý úd, ten zas usečený -
nic proti těm, jež devátý žleb tají.
Jak sud, když ztratí dno či dýhu stěny,
tak jednoho jsem zhléd, jenž zespod hlavy
až dolů, kde se bzdí, byl rozpolcený.
Střev mezi lýtky chuchvalec měl pravý,
zřít bylo vnitřnosti až k ohavnému
měchu, jenž lejno dělá ze vsí stravy.
Co zrakem všecken upínám se k němu,
on praví, roztrhnuv hrud' ještě více:
„Hle, kterak bolest dělám srdci svému!

Mohamed.

3

6

9

12

15

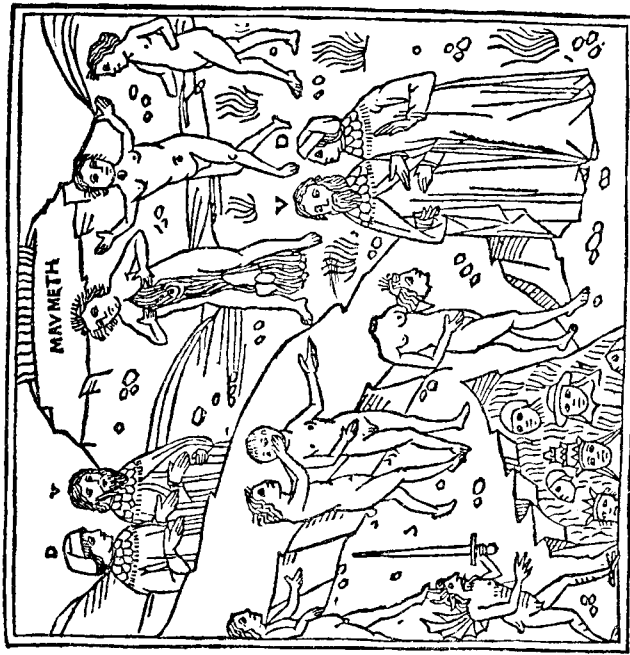
18

21

24

27

30

*Ali - zel
Mohamed.*

Hle, kterak s Mohamedem musí dít se!
Tam přede mnou se Ali šourá v pláči,
rozštípen od brady až po vrch kšticé.
A všichni, jež tu zříš, to rozsevačí
bývali rozkolů a pohoršení,
a rozpolcen tak proto každý kračí.
Tam vzadu dábel v krutém rozlícení
protíná břitkým ostrím meče svého
každého znova v tomto shromáždění,
když v kruhu cestou zlou jdem kolem něho,
neboť vždy srostou rozštípené klíny,
dřív než kdo zase přijde k místu jeho.
Leč kdo jsi ty, jenž civíš se skaliny,
snad otáleje k mukám začít cestu,
jež přísouzena je ti pro tvé viny?“
„Smrt ještě nestihla ho, hříchky k trestu
ho nevedou,“ můj Mistr odpověděl,
„já mrtvý věst však mám ho k tvému městu,

33

36

39

42

45

48

aby svou vlastní zkušeností zvěděl,
jaký kruh od kruhu je Pekla jícen.
A pravdou nebýt to, já bych to neděl.“
Když zaslechli to, duchů sto a více
stanulo zvědavě v té jámě stínů,
v úžasu na bol zapomínající.
„Ať opatří se, pověz Fra Dolcinu,
ty, jenž snad záhy slunce spatříš v běhu,
nechce-li brzy pykat za svou vinu,
potravou, aby ani hojnost sněhu
zdar neposkytla Nováranu v boji,
jenž jinak nebude tak snadno jeho.“
Když Mohamed pozdvihl nohu svoji,
řek' mi ta slova, a pak odhodlaný
k odchodu se zemí ji zase spojí.
Vtom jiný, jenž měl hrtan provrtaný
a nos až po obočí usečený
a ucho neměl než jen s jedné strany,
zůstal tam stát a hleděl udivený
jak ostatní, pak promluvil v té chvíli
roztáhnuv jícen celý zkrvavený:
„Ty, jehož viny ještě nesoudili,
jež v zemi latinské mé oči zřely,
ledaže velká podobnost mě mýlí,
vzděj Pieru z Mediciny povzdech vřelý,
navrátíš-li se kdy k té sladké pláni,
jež k Marcarbó se táhne od Vercelli!
Ať zvědí z Fana nejlepší dva páni
(mám Guida na mysl i Angiolella),
ačli mě nešálí mé předvídání,
že z lodi budou vržena jich těla
s kamenem v pytli poblíž Cattoiiky,
jak zrada zlého tyrana to chtěla.
Od Cypru k Mallorce tak převeliký
zlý čin kdy Neptun sotva páchat vídal
argolské lidi nebo loupežníky.

„Lid argolský“
- Řekové.

Zrádce, jenž jenom jedním okem zvidá
a město má, jež kdosi zdejší ani
by raději byl nikdy neuhlídal,
je pozve, aby přišli na jednání,
a způsobí, že vichr, jenž se řítí
od Focary, už strach jim nenahání.“
Já jemu: „Teď mi ukaž, možno-li ti
a mám-li šířit nahoře tvou slávu,
kdo ten, jenž zřel, nač trpko pomysliti!“
Na čelist jednoho tam z toho davu
položiv ruku, otevřel mu ústa
řka: „Ten je to, však nepodá nám zprávu.
On pochybnost, jež v Caesarovi vzrůstá,
zdušil, když řek', že člověk připravený
z průtahů nevýhodu mívá zhusta.“
Ó, kterak se mi jevil poděšený
Curio, v řeči drzý dřív, teď v muce,
jenž jazyk v hrtanu měl usečený!
A jiný uřaty měl obě ruce,
pahýly pozdvíhoval v mraky šeré,
až na tváře krev stříkala mu prudce,
a volal: „Zde se Mosca ztrýzněn bere,
jenž řek' jsem, ach: „Kdo otálí, má škodu!“
což zplodilo v Toskáne zmatky steré...“
Já dodal pak: „...i konec tvého rodu!“
Bol na bol pad' mu, když to musil zvědět,
a mdle a smutně zíral při odchodu.
Já však tam zůstal na ten zástup hledět
a věc jsem spatřil, o níž váhám věru
bez dalších důkazů co vypovědět,
však povzbuzení ze svědomí беру,
jež čisto je a bezpečným mě činí,
že nevyvolám řečí nedůvěru.
Já zřel, a je mi, že jej zřím i nyní,
trup bez hlavy, an klidně tudy jde si,
jak v smutné tlupě té jdou také jiní.

Curio.

Mosca
dei Lambertii.

Utátou hlavu držel za pačesy,
ta na nás hleděla a řekla „Běda!“,
když jako svítlnu tak v ruce nes' ji.
Jak lucernu sám sebe sobě zvedá;
tak jeden ve dvou, v jednom dva se chvějí,
jak, to ví Ten, jenž chce to, vše tak veda.
Když u pat mostu stál pak nejtěsněji,
do výše rámě vyzdvihl i s hlavou,
aby k nám přiblížil tak slova její,
jež byla: „Viz můj trest, mou muku dravou,
jenž dýchaje jdeš mrtvé zhlédnout tady,
a posud, znáš-li jakou stejně žhavou.
Bys moh' však o mně zprávu roznést všady,
věz, že já Bertram z Bornu jsem, jenž králi
mladému dával jsem tak špatné rady,
že syna s otcem proti sobě štvaly:
sám Achitofel na Davida ani
v Absolonu zlost větší nepodpálí.
Ze lidi blízké rozvedlo mé štvání,
oddělen mozek od trupu, ó běda,
který je zdrojem jeho, nosím v dlani.
Tak pomsta na mně utajit se nedá.“

Bertram del Bo. n.

123

126

129

132

135

138

141

ZPĚV DVACÁTÝ DEVÁTÝ

Lid mnohý, mnohé rány, mnohé žaly
tak zpily oči mé tam v krátkém čase,
že málem by se byly rozplakaly.
Však Vergil řek' mi: „Kam to hledíš zase?
Proč zrak tvůj stále mezi stíny dolů
k těm zmrzačencům smutným upírá se?
Tak nečinils to v jiných jamách bolů.
Však pomni, miniš-li je spočítati,
že míle dvacet dvě má kruh ten v dolu.
Už pod nohama měsíc máme, krátí
se čas a zbývá ještě, abys zvěděl
tak mnohé, co ti hodlám ukázati.“
„Kdybys byl poznal,“ já mu odpověděl,
„proč tam tak hledím, býval bys mi věru
dovolił ještě, abych stál a hleděl.“
Dál Vůdce jde a já se za ním beru
a odpovídám na to, co mi říká:
„Mně zdálo se, že v příkopě tom, v šeru,
kam hleděl jsem, ač zrak tam stěží vniká,
duch z pokrevenství mého v pláči stojí
pro vinu, za niž se tak draze pyká.“
Tu Mistr praví mi: „Už mysl tvoji
by vzpomínání na něj přejít mělo -
jiných si hled' a jej nech na pokoji,
neb viděl jsem, co pod mústkem se dělo:
prstem ti ukazoval, hroze stále,
a slyšel jsem jej zvat Geri del Bello.
Tím zabrán jsi byl právě na té skále,
jehož moc Altaforte uchvátíla,
že ses tam nedíval, a on šel dále.“
„Smrt násilná, ó Vůdce můj, to byla,
já řek', „jež dosud nepomstěna těmi,
kdo v hanbě byli s ním, ho popudila

*Napomenutí
Vergiliovo.*

Bylo po poledni.

Geri del Bello.

k tomuto hněvu. Proto šel tak němý,
nevěda, myslím, promluvíti má-li,
a způsobil, že víc ho líto je mi.“
Tak k místu na skále jsme rozmlouvali,
odkud dol druhý bychom uviděli,
být světla více tam, až do dna v dále.
Poslední klášter Zlebů Zlých jsme měli
pod sebou tak, že se nám objevili
konvrši jeho všichni, jak tam dleli,
a do sluchu mi nářky dostřelily,
jež měly šipy bolem zostřovány,
až jsem si uši zacpával v té chvíli.
Jako by z nemocnic všech Valdichiany
nemocní všichni byli spolu tady
a z Maremmy a Sardinie rány
v jediný příkop snesli dohromady,
tak bylo tam, a puch tak štipal v oči,
jako když z útů shnilých táhnou smrady.
Sestoupili jsme potom po úbočí
té dlouhé skály zase vlevo více,
a živě se můj pohled na dno točil,
kde Pána vzněšeného služebnice,
nemylná spravedlnost, trestá vinu
těch, kdo šli světem, věci falšující.
Nemyslím, že žal větší na Aeginu
dopadl pro soužení převeliká,
když vzduchem plulo plno zhoubných stínů,
že všichni tvorové až po červíka
hroznou smrt morem náhle podstupují
a lidé dávní se, jak básník říká,
semenem mravenčím jen obnovují,
než byl ten bol, jímž duchy bez vší vlády
viděl jsem v kupách hynout temnou slují.
Ten ležel břichem, onen zase zády
na druhém, po čtyřech zas jiný hnouti
stranou se snažil z jejích smutné řady.

*Desátý (a po-
slední) žleb
trestání zle
padělatelů.*

Krok za krokem jsme mlčky šli svou poutí
hledíce na ty zmalátnělé trupy,
jež nemohly se ani pozdvihnouti.

O sebe opřené zřím dva z té kupy,
jak puklice se na puklici dává,
a od hlav k patám měli samé strupy.

Tak prudece ani koně nečešává
hřebelcem štolba, jenž si hnuší bděním,
anebo když jej pán už očekává,
jak nehty svými ti se v rozlícení

po celém těle drásali a rvali
pro svrbění, v němž pomoci jim není,
a tak si nehty strupy strhávali,

jak pražmu nebo rybu, která ještě
víc šupin má, nůž oškrabává malý.

„O ty, jenž prsty rveš se takto třestě,“
pospíšil Vůdce jednomo z nich říci,
„a jenž si chvílemi z nich děláš kleště,

řekni mi, jsou zde jací Latiníci
v té hromadě, a nechť ti nehty stačí
na věky na tu práci drásající!“

„Jsme Latiníci,“ řek' mu jeden v pláči,
„my oba, jež tu zříš tak zošklivéle.
Leč kdo jsi ty, jenž k nám sem takto kráčí?“

Řek' Mistr: „S tímto zde, jenž dosud v těle
je živ, já procházím od stráně k stráni
a ukázat mu hodlám peklo celé.“

Tu přetřhlo se jejich opírání
a s třesením se ke mně obrátili
i s druhými, již zaslechli to maní.

Vtom ke mně přistoupil můj Mistr milý
a řek': „Co chceš, teď můžeš se jich ptáti!“
Když tedy přál si, začal jsem v tu chvíli:

„Ať vaše vzpomínka se nevytratí,
však v prvním světě v lidech trvalá je
a slunce mnohokrát smí na ni pláti,

36

39

42

45

48

51

54

57

60

63

66

69

72

75

78

81

84

87

90

93

96

99

102

105

Trsty padělatelů.

povězte, kdo jste, z kterého jste kraje!

Ani zjev bédný, trestem potupený,
vám nezabraňuj svěřit mi své taje.“

„Jsem z Arezza. Albero ze Sieny
dal upálit mě, tak má tělo vzplálo.
Však to, proč zemřel jsem, zde nemá ceny.

Kdys řekl jsem - a žertem se tak stalo -
že v letu bych se uměl vzduchem nésti;
leč on, jenž zvědav byl, však moudrý málo,
hned v umění v tom zkusit chtěl své štěstí;

že nezvolil jsem si ho za Daedala,
dal mě svým otcem na hranici věsti.
Že alchymie kdys mě bavovala,

v poslední z desatera jam teď hniji -
spravedlnost tak moudře udělala.“

Řekl jsem Básníku: „Rci, zda kde žijí
lidé tak bláhoví jak Sieňané?

Takoví nejsou ani ve Francii.“

Vtom jiný zchradlý v řeči navázané
zas pokračoval: „Vyjímaje Striccu,

jenž mírně vřadáje znal činit, pane,
a Nicolu, jenž hověl tomu zvyku,

že sázel hojně hřebíčků v to bláto,
kde símě takové se ujme v mžiku,

a kromě družby, v které zmrhal na to
Caccia d'Asciano les i vinohrady

a důmysl svůj zjevil Abbagliato.

Abys věděl, kdo na Sienské tady

tě navádí, zrak zbystří, než se minem,
a tvář má odpoví ti bez výhrady:

I uvidíš, že jsem Capocchia stínem,

jenž alchymii kovy padělával,
a vzpomeneš si snad, jak v světě jiném
jsem na opici přírody si hrával.“

108

111

114

117

120

123

126

129

132

135

138

Z PĚV TRĚCÁTÝ

Za časů těch, kdy Juno hněvem plála
na krev všech Thébských pro Semelu prudce,
jak několikrát najevo to dala,

Athamas pozbyl rozumu v té muce,
že vida s dvěma synky ženu svoji,
jak si je vede po každé své ruce,
vykřikl: „Hned síť pevná at se strojí,
jež lvíci s lvícaty by polapila!“

Pak napřáh' nelitostné spáry k boji,
Learcha jeho ruka vymrštila,

až roztráštil se o skalisko v dolu,
a ona pak se s druhým utopila.

A Štěněna když obracela dolů

vyšokost Trojských, vše si troufající,
že s královstvím i král byl zničen spolu,
Hekuba, zajatkyně zoufající,

když spatřila, že mrtva Polyxena,
a Polydora shlédla rukou mstící

na břehu umučena, jako fena
zbavená smyslů zaštěkala v zlosti,

zármutkem na duchu jsouc pomatena.
Však v thébské ani v trojské zuřivosti,
když na zvíře šla nebo na člověka,
nebylo tolik prudké divokosti,

v jaké dva stíny zhléd' jsem zpozvdaleka,
jež hnaly se a kousaly, jak prase,

když z chlívka pustí je, se rve a vzteká.
Z nich jeden, za Capocchíem přizena se,

za hrdlo popad' jej a táhl v prachu,
až tvrdé dno břich drásalo mu v pase.

A Aretinský, jenž tam zůstal v strachu, mi řekl: „Ten zlosyn, to je Gianni Schicchi, a druhé trýzní tak.“ Já řekl: „Než, brachu, zmizí i druhý, aniž hrozná vzlyky

z útrobu ti vyrvou jako zuby sviní, pověz, kdo byl to mezi smrtelníky?“ „Toť Myrrha hříšná, duše, kterou viní,“

on odpověděl, „že se otci stala mimo mez řádné lásky přítelkyní: aby s ním hřešit mohla, na se brala podobu jinou, v níž se k němu vkrádá, jako ten druhý, jenž teď odtud cválá:

aby tím získal paní všeho stáda, předstíral, že je Buoso Donati, děláje závět, jak jí zákon žádá.“

Ti vzteklí dva nám ukázali paty, a tu mé oči dál se rozhlížely

po žlebu, jenž byl mukou vrchovatý. Zřím jednoho, jenž je jak loutna celý,

jen kdyby slabiny měl useknuty tam, kde se člověk do vidlice dělí.

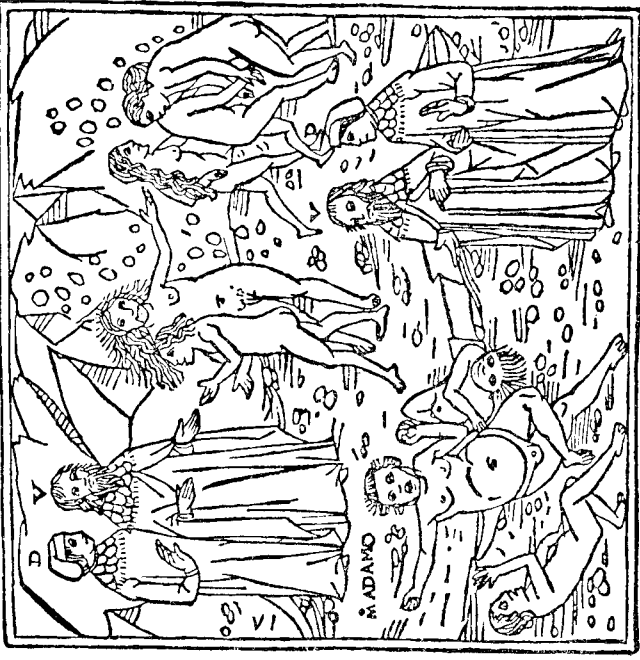
Jej vodnatelnost, při níž údy vzduty a nestrávený mok působí změny, že s tváří v rozporu břich nafouknutý, tak mučila, že rty měl rozevřeny,

jak člověk v horéce ret jeden žízni má spuštěn k bradě, druhý pozdvižený.

„O vy, již bez trestu jste jakous přízni zde v říši žalu (proč, to neprobádám),“ nám pravil, „pohleďte jen, v jaké trýzni a v jaké bídě je tu mistr Adam!“

Dříve nic nechybělo mému blahu, zde doušku vody, ach, si marně žádám.

Potůčky, které se zelených svahů casentinských se dolů k Arnu lejí a břehům svěžest dávají i vláhu,

ne darmo se mi před očima skvějí,
neb jejich obraz víc mě vysušuje
než nemoc, pro niž chřadnu v obličejí,
a spravedlnost, jež mě pokutuje,
z míst, kde jsem hřešil, příležitost shání,
kterou mé vzdechy ještě rozmnožuje.

Tam Romena je, kde jsem k padělání
penězů s Křitelovou hlavou sedal,
proto mě upálili bez váhání.

Kdybych tu v mukách duši Guida shledal,
či Alexandra, či jich bratra s nimi,
za pramen Brandy pohled ten bych nedal.
Z nich jedna je zde, jestli to, co dí mi
ty vzteklé stíny, není pusté lhaní.

Však co mi platno s údy spoutanými?
Kdybych byl ještě lehký tak, že v pláni
bych za věk o píd změnil postavení,
byl bych se vydal na to putování

*Pramen Branda
- u zámku
Romeny.*

33

36

39

42

45

48

51

54

57

60

63

66

69

72

75

78

81

84

a hledal je v tom hnusném lidském věnění,
ač jedenáct mil obvod kruhu čítá
a míň než míle půl tu napříč není.
Teď společností mou ta cháska lítá,
že pro ně měl jsem zlatou minci v práci,
v níž za tři karáty je příměs vlita.“
Já řek' mu: „Kdo jsou ti dva ubožáci,
co dýmají jak mokrá dlaň v čas zimy,
jež po tvé pravici zřím přiléháť si?“
„Byli zde, nepohnuli údy svými,
odvětil, „když jsem sprch' v ta sídla bědná,
a myslím, že už nikdy nehnou jimi.
Falešně našla Josefa z nich jedna,
druhý je falešný Řek Sinon z Troje,
a horečkou tak páchnou tady ze dna.“
Z těch jeden, když zaslechl jméno svoje
vyřknuto tak, že potupně to znělo,
do břicha udeřil ho před ním stoje.
To břicho jako buben zazvučelo.
Tu mistr Adam pěstí, která sráží
neméně tvrdě, udeřil ho v čelo
a pravil jemu: „Tíha údů snaží
se zabránit mi v každém hnutí sice,
leč k práci takové mám pevnou paží!“
Ten odvětl: „Když stál jsi u hranice,
tak obratné tvé ruce nebývaly,
když padělals však, byly tak i více!“
„V tom pravdu říkáš,“ vodnatelný chválí,
„však svědek nebyl jsi tak spolehlivý,
když u Troje se na pravdu tě ptali.“
„Já v slovech jen, ty v penězích byls lživý,“
řek' Sinon, „já jsem pro hřích jeden tady,
ty pro víc však než všichni ďábli diví.“
„Na koně vzpomeň, lháři plný zrady,“
řek' onen, jenž měl bachor nabubřelý,
„tvůj trest, že na světě to vědí všady!“

Řek' a
Putjatawa.

„A tvůj, že žízniš tak, až jazyk smělý
ti puká,“ pravil Řek, „a shnilá voda
že břichem zastírá ti pohled celý!“
Tu penězokaz: „Jak se ráda oddá
tvá huba obvyklé své zlolejnosti!
Mok vzdouvá mě sic, žízeň ve mně hlodá,
však tobě horkem v hlavě třeští kosti
a stačí kývnout, abys Narcisovo
zrcadlo lízal s hroznou dychtivostí!“
Já chvilě lapal každé jejich slovo.
„Cože to vidím, mám se hněvat zase?“
vtom slyším pokárání průvodcovo,
a když hněv při tom poznám v jeho hlase,
k němu se obrátím tak studem hoře,
že cítím to i po tak dlouhém čase.
A jako ten, jenž ve snu cítí hoře,
a aby to byl sen, si ve snu přeje,
předmětem touhy skutečnost si tvoře,
tak já nic nemoh' říci, mluvit chtěje,
chtěje se omlouvati z toho činu,
a netušil, že tak se to už děje.
„I menší stud by omyl větší vinu,
než byla tvá,“ řek' Mistr nenadále,
„a proto všeho smutku zanech, synu,
však jednej tak, jak s tebou byl bych stále,
až přijdeš někam právě v okamžení,
kdy lidé škorpí se tak neurvale,
neb to chtít vyslechnout, je nízké chtění.“

*Pokárání a
odvězení
Fergilitova.*

Tyž jazyk uštkl dříve mysl moji,
až barvou studu obličej se zkropí,
a pak mi léky poskytl, jež hojí.

O Achilla a jeho otce kopí
podobnou báji též mi povídali,
že činí zlo a pak se k dobru vzchopí.

Bědnému údolí my sbohem dali
a skalou, jež je obklopuje, dále
bez hovoru se mlčky ubírali.

Miň nežli noc i den tam bylo stále,
že zrak jen málo pronikal v tom lomu;
však jasný roh jsem zaslech' nenadále,

jenž by byl přidusil i rachot hromu,
a když jsem pohlédl v tom směru strání,
zvuk očí přitahoval k místu tomu.

Po hrozně porážce, v níž znenadání

Veliký Karel ztratil svaté voje,
tak strašně Roland nezatroubil ani.

Na první pohled vidí oko moje
tam mnoho vysokých a strmých věží.

I pravím: „Mistře, co zde za město je?“

On odpovídá: „Že tvé oči běží

tak rychle před tebou, co v skutečnosti
tam skrývá se, ty můžeš poznat stěží.

Uvidíš, jen co budeš blízko dosti,

jak smysl z dálky se ti snadno klame,
a proto nuť se trochu ke hbitosti!“

Pak vlídně položil svou ruku na mé
rameno říka: „Než budem blíže toho,
aby ses nelekal, věz, že tu máme

*Sestup do
dědičého kruhu.*

ne věže před sebou, však obrů mnoho,
a v studních na břehu jsou po okraji
od pupků dolů všichni do jednoho.“

Jako když mlha rozptýlí se v kraji
a pohled všechno rozeznává zase,

co pára, jež vzduch zhušťuje, nám tají,
tak tmou, jež ležela tu v hustém páse,

když blíž jsme přišli k lemu hráze oné,
míjel můj blud, však bázeň rozmáhala se.

Neb jako hradby na Montereccione

v kruhu se věncí řadou hradních věží,
tak na břehu, kde ona studně tone,

kraj celé strže strašně obři strží

do půli těl, jimž z mračen ve vysoku

Jupiter hrozívá, když bouře běží.

Tvář jednoho už utkvěla mi v oku,

většina břicha níže od hrudníku

a obě paže dolů podle boků.

Obr. Nemrod.

Příroda věru zaslouží si díků,
že nerodíc už hrozná tvory ony,
zbavila Marta strašných služebníků;
však nelituje-li, že tvoří slony
a velryby, kdo spravedlivé cení,
správnými uzná i ty její sklony,
neb kde se přidá schopnost přemýšlení
a nevládne jen síla s pouhou zlostí,
záchrany žádne pro člověka není.
Tvář jeho zdála se té velikosti
jak šiška od svatého Petra z Říma,
a podle ní byl rozměr druhých kostí.
Břeh jako zástěra jej neobjímá
víc nežli po pás, hořejší část čněla
tak vysoko, že dostat k vlasům zpřima
délka tří Frisů dělat by co měla,
neb třicet pídí od těch míst se zdál mi,
kde člověk plášt si spíná kolem těla.
„Rafel mai amech izabi almi!“
začala řvátí jeho divá ústa,
jímž neslušely lahodnější žalmy.
Můj Vůdce řek' mu: „Duše bohapustá,
rohu svého se drž, at' čas ti můj,
když hněv či jiná vášeň v tobě vzrůstá!
Jen sáhni: řemen najdeš na své šíji,
jímž máš ji spoutánu, ó duše bédná,
a viz, jak kolem hrudi se ti svíjí.“
Pak řekl mně: „Sám proti sobě jedná,
to Nemrod je a jeho provinění,
že na světě zní řečí víc než jedna.
Jej opustíme, tot' marné rozprávění:
Jak jiným jeho, jemu jiných řečí,
když jeho jazyk nikomu znám není.“
Dále jsme šli a v nové nebezpečí
doleva směrem, až na dostřel luku
čněl zase jiný, divější a větší.

*Nerozlučitelná
slova
nezvaného
jakožto.*

Obr. Ephialtes.

Není mi známo, kdo to byl, kdo v muku
jej takto spoutal, ale pravou vzadu
měl přivázanu, vpředu levou ruku
řetězem těžkým, který ve svém spádu
od šíje část zad, již měl odhalenou,
paterým kruhem svíral v těsném skladu.
„Ten pyšný zde chtěl vyzkoušeti cenu
své moci proti nejvyššímu Jovu,“
řek' Vůdce můj, „a to má za odměnu.
Tot' Ephialt. On činy přidal k slovu,
kdy obři bohům strachu naháněli:
pažemi, jimiž máchal, nehne znovu!“
Já jemu: „Nejsem-li tím příliš smělý,
chci, aby Briarea nesmírného
mé oči na chvíli zde zakoušely.“
On odvětil: „Antea dřív než jeho
uzříš - ten mluví, nespoután je v pase
a složí nás pak na dno všeho zlého.
Onen, ježž spatřit chceš, tam dál je zase,
je jako tento, svázány má ruce,
však divočejší v obličejí zdá se.“
Nebylo zemětřesení, jež prudce
tak někdy otráslu by hradní věží,
jak Ephialt se náhle zatřás' v muce.
Víc smrti bál jsem se kdy dříve stěží
a strachem byl bych zeměřel nenadále,
nevidět okovů, které ho střeží.
Tak jsme se potom ubírali dále
a přišli k Anteu, jenž kromě hlavy
pět loktů nejméně čněl z díry v skále.
„Ó ty, jenž v údolí, kde odkaz slávy
se jménem Scipionovým se pojí,
že zahnal Hannibala s jeho davy,
na tisíc lvů jsi měl za kořist svoji,
a o němž dosud věří se, že kdyby
tvá síla držela tvé bratry v boji,

Obr. Anteus.

byli by zvítězili bez pochyby,
 nás dolů slož (kež služba ta ti hoví),
 kde Kokyt zamrzá. Což se ti líbí,
 abychom k Tityu či k Týphaeovi
 šli pro pomoc? Nuž nenech nás tu státi:
 zde tento na světě tvůj věhlas nový,
 po němž tak dychtíš, může vyvolati:
 Je živ a naději v let mnoho chová,
 jestliže Milost věk mu neukráťí.“
 Tak Mistr můj. A onen na ta slova
 roztáhnuv náruč do rukou vzal Vůdce,
 jichž sílu znala šije Herkulova.
 Pak Vergilius, cítě se v té ruce,
 řek' mně: „Pojď, at tě mohu podepřítí!“
 A v uzel jeden se mnou splynul prudce.
 Jako se Garisenda objeví ti,
 když stojíš pod sklonem a mraky plynou,
 takže se zdá, jak když se věž ta řítí,
 tak se mi zdál, když takto nad hlubinou
 se skláněl Anteus, a byla chvíle,
 kdy jsem si přál jít radši cestou jinou.
 Pak zlehka nás, kam svržen v plné síle
 byl Jidaš k Luciferu, složil na zem.
 A nezdržel se, tak se dolů chýle,
 však jako lodní stěžeň zdvih' se rázem.

*Cesta do hlubin
 pekla.*

*Žpěv o nejlub-
 ším kruhu pekla,
 kde se trestají
 zrádci. Má býti
 okruží: Kainu,
 Antenoru,
 Ptolomeu a
 Giudeccu.*

Kdybch měl chraptivé a drsné rýmy
 tak vhodné pro důl truchlivý a tmavý,
 jenž zatížen je srázy ostatními,
 já vytlačil bych myšlenek svých šťávy
 zde plněji; však že jich nemám zhola,
 mluvit se odhodlám ne bez obavy.
 To není úkol, jenž se špřýmem zdolá,
 dno popsat, jež se pod vším světem tají,
 ani pro řeč, jež „máma, táta,“ volá.
 Kež paní ty mým veršům pomáhají
 jak Amphionovi, když Théby stavěl,
 ať slova má se skutkům vyrovnají.
 Ó lide, stvořený k tak špatné slávě
 na místo, o němž hovor je tak trudný,
 kež bylš tu stádem koz či žil jen v bravě.

Jen co jsme byli dole ve tmě studny,
 pod nohou obra, níže u pat skály,
 na jejíž hráz jsem vyslal pohled bludný,
 já slyšel Mistrův hlas: „Buď toho dbalý,
 aby tvé noby, jak se málem stalo,
 po hlavách bédných bratří nešlapaly!“
 A když tak rozhlédnu se jenom málo,
 jezero kolem spatřím při tom sklonu,
 jež sklem se v mrazu spíš než vodou zdálo.
 Proud nevytváří si tak tlustou clonu
 v rakouské zemi v zimě na Dunaji,
 ani pod nebem chladným v řece Donu.
 Byť hora Pietrapana v našem kraji
 či skála Javorníku spadla na ni,
 ten led by nekřup' ani na okraji.
 A jako žába zdvíhá k skřehotání
 čumáček z vody v čas, kdy selce malé
 tak často zdává se o klasobraní,
 tak stíny po ohanbí zesinalé,
 jež vězely v tom zledovělém dolu,
 čáповou notou zuby klapou stále.
 Tvář obrácenou držel každý dolů,
 chlad z úst a z očí smutek velké síly
 svědectví vydávaly jejich bolů.
 Když jsem se kolem rozhlížel tak chvíli,
 já u nohou dva zhléd' přítisklé k sobě,
 že vlasy jejích hlav se pomísily.
 „Povězte mi, vy splhlí k nepodobě,
 kdo jste,“ já řek', a oni hrdla zvedli;
 když pak se pozdvihly ty tváře obě
 a oči, dřív jen zevnitř vlhké, vzhledly,
 tu víčka zalita hned měli oba,
 však mrazem slzy v řasách se jim ssedly:
 Tak pevně nikdy nespojila skoba
 trám s trámem. Oba do sebe tak buší
 jak kozlové - tak přemohla je zloba.

*Zvídají jsou za-
 mizli v jezeru
 utvářením
 Kobytem.*

18

21

24

27

30

33

36

39

42

45

48

51

A jeden, který mrazem pozbyl uší
 a jehož k zemi tiskne mrazu síla,
 mi řek': „Proč civíš tak, až nás to kruší?
 Chceš znát, kdo dvojice ta zarputilá?
 Dolina, kterou Bisenzio splyvá,
 jich otce Alberta a jejích byla.

Jsou z těla jednoho: a Kaina divá

stín, který zaslouží tak pronikavou
 muku jak tyto, ledem nezakrývá -
 ani snad ten, ježž Artuš ranou hravou
 tak proklál, že i stín mu děrou zival,
 ani Foccaccia, ani ten, jenž hlavou
 mi tady zaclání, abych se díval;
 slul Sassol Mascheroni v lidské řeči,
 a jsi-li Toskánec, víš, kdo to býval.

Než bys však o mně sháněl zprávy něčí,
 věz, že já byl jsem Camicion de Pazzi
 a na Carlina čekám, jenž mě předčí.“

Tvář tisícerou zřel jsem, samí zrádci

zmodralí mrazem, pro něž z ledných brodů
 děs do duše vždy znovu se mi vrací.

Zatím co šli jsme k ústřednímu bodu,
 do něhož všechna tíže světa spěje,

a já se třás' v tom věčně chladném spodu,
 jak náhodou či zvůli se to děje,

když procházeli jsme tak v hlav těch středu,
 kopl jsem do jednoho obličjeje.

„Proč do mne vrážíš?“ zanařikal z ledu.

„Nejdeš-li přidat trestu mému síly

za Montaperti, proč mi množíš bědu?“

A já: „Můj Mistře, tady postůj chvíli,

než by mne ten zde pochybností zbavil,

a pak, jak chceš, mne pohnat můžeš k cíli.“

Stát zůstal Vúdce, a já tomu pravil,

jenž stále ještě láteřil pln vzdoru:

„Kdo jsi, jenž jsi nás slušně nepozdravil?“

54

57

60

63

66

69

72

75

78

81

84

87

„Kdo ty, jenž procházejí Antenorů
ve tvář nás kopeš tak, že by to bylo
přesplíš také živoucímu tvorů?“ 90
„Jsem živ, a tobě mohlo by být milo,“
já odpověděl, „žádáš-li si slávy,
aby tvé jméno znovu zazářilo.“ 93
Bocca degli Abati. „To, po čem toužím zde, je opak pravý!
Jdi dál a pokoj dej mi od té chvíle,
neboť zde špatně na nás lákáš zprávy!“ 96
Tu popad' jsem ho za čupřinu v týle
a řek': „Teď musíš mi své jméno říci,
sic vyšukbám ti všechny vlasy zbylé.“ 99
A on: „Byť vyrval bys mi celou kštici,
já nepovím je ani neukáži -
a ran mi dávej třeba po tisíci.“ 102
Já si kol ruky jeho vlasy váži
a trhám mu jich hrsti kolikrát,
co štekaje on oči k zemi sráží. 105
Vtom „Co je, Bocco?“ z jiného se dere,
„čelistmi klapat nestačí ti smělé?
I štekát musíš? Který đas tě bere?“ 108
„Teď nemusíš,“ já řek', „už mluvit déle,
hanebný zrádce, pro tvůj posměch nový
přinesu odtud světu zprávy skvělé.“ 111
„Jdi,“ odvětil, „a pověz, co ti hová,
však nesmlč, vyjdeš-li z té tůně tady,
o tom, jenž jazyk měl tak pohotový.
Francouzské stříbro želí cenu zrady.“ 114
Já viděl Duerského, který žije
tam, řekneš, kde hříšníci trpí chladý.“ 117
Po boku zde máš toho z Beccherie,
(kdyby se, kdo tu ještě byl, tě ptali)
jemužto přetala krk Florencie.
I Gianni de' Soldaniera v dáli
vidím a Ganellona, Tebaldella,
jenž odemk' Faenzu, když lidé spali.“ 123

Buovo da Dovara.

Zas dál jsme šli, kde v jedné díře tkvěla
dvojice hlav tak v ledu zamrzajíc,
že jedna nad druhou jak čapka čněla.
A jako z hladu pojídá se krajíc,
hořejší tam, kde mozek splývá s vazem,
tu spodní hryzla zuby zatínajíc. 129
Nejinak Tydeus se zatal rázem
do skrání Menalippa, než zde v zlosti
ten horní lebku hlodal, již tisk' na zem. 132
„Ó ty, jenž jevíš tolik zvířeckosti
a zášti k tomu, jemuž hlodáš hlavu,
pověz mi, proč,“ já řek', „a zvím-li dosti,
že poznám, jsi-li proti němu v právu,
a též, kdo jste a jaká jeho vina,
o tobě světu nahore dám zprávu, 138
nezmkně-li mi jazyk, schnutím zhyna.“

Herabé Ugolino.

Od děsných hodů hříšník zdvihl hlavu

a ústa otřel o té lebky vlasy,

jíž z týla maso rval si pro potravu,
a řek': „Chceš, abych připomněl si časy

zoufalých bolů, na něž vzpomínání
mě mučí dřív, než odějí je v hlasy?

Však jestliže jak setba hanby zraní

mé řeči zrádce, ježž tu hryží v bolu,
pak tedy slyš má slova i mé lkání!

Já nevím, kdo jsi, jak sem přišels dolů,
však Florencie asi je tvá domovina,
jak svědčí řeč, jíž hovoříme spolu.

Máš před sebou hraběte Ugolina

a toto arcibiskup je Ruggieri -
zvíš, proč jsme spolu, jaká naše vina.

*Historie smrti
Ugolina.*

Ze záludně mi strojil úklad sterý,
ač jsem mu věřil, dal mne uvrhnouti
v žalář a smrt, ví člověk ledakterý.

Však nemohl jsi zvědět na své pouti,
jak krutá muka smrti předcházela.

Nuž slyš, ať i mé trýzně známy jsou ti.
Ta těsná škvíra, která ve zdi zela

věže, ježž po mně hladomornou sluje
a pojme ještě mnohá živá těla,

lunu mi otvorem, jak nebem pluje,

zjevila vícekrát, kdyžž se mi v snění
strh' závoj, jenž budoucnost zahaluje.

Sen toho zde mi náhle v pána mění:

on vlka s vlčaty až přes chlum žene,
pro který Luccu z Pisy vidět není.

Vyzábblé fený, dravé, vycvičené,

s Gualandy, Sismondy, Lafranchy hnaly
se před ním v smečce rozzuřené.

Po krátkém běhu uštvání se zdáli

otec i děti; zuby ostrou bělí,

viděl jsem, v boky se jim zatínaly.

Když zjitra vstal jsem, myšlenkou zlou bdělý,
zaslechl jsem, jak ze sna lkají syni:

byli tam se mnou a teď chleba chtějí.

Jsi ukrutníkem, netruchliš-li nyní,

kdy víš, že o své sudbě tušil jsem už dosti.

Když já ne, vzbudí v tobě soucit jiní?

Ve chvíli procití ti hoši prostí,

kdy potravu jsme dostávali k ránu,

však sny nám vnukly bolné pochybnosti.

Když slyšel jsem té hrozné věže bránu
zatloukat dole, do očí svých dětí

jsem pohlédl, jak snášejí tu ránu.

Já neplakal, jak měl bych zkameněti,

však oni štkali. Anselmuccio milý

mi řek': „Proč, otče, hledíš tak? Co je ti?“

A přec jsem nebědoval ani chvíli celý ten den a noc, až ranní záře dne druhého zas vyšla plna síly. Když trochu světla vniklo do žaláře, já rozhlédl jsem se a v děsné muce jak vlastní svou jsem zřel ty čtyři tváře. Tu bolem jsem si začal hryzat ruce. A nevědouce, že to z hladu není, hned oni všichni pozdvihli se prudce zvolavše: „Otče, menší utrpení by bylo, kdybys jedl nás - vždyť těla sám dal jsi nám: vem si je k nasycení!“ Tak ztich' jsem, abych nesklíčil je zcela. V ten den a v druhý už jsme nemluvíli. Ze nepuklas, ach, zemi zatvrzelá!... A když jsme pak už čtvrtý den tak byli, k mým nobám pokleknuv můj Gaddo mladý zvolal: „Proč nepomůžes, otče milý?“ a zemřel. Jako ty mne vidíš tady, tak zřel jsem, jak tři ostatní hlad zdolal v den pátý a v den šestý. Sám pak hlady jsem slep už byl a dva dny jsem je volal a ohmatával jsem je vrávoravě, až bol můj postu pak už neodolal.“ Když dovyprávěl, sáh' zas po té hlavě, ostrými zuby zas ji počal rváti a jako pes ji ohlodával dravě. - Ach Piso, musím tebe hanbou zváti měst krásné země, kde zní „sí“! Když lení se sousedům tvým tebe potrestati, Capraia ať s Gorgonou bez prodlení utvoří v ústí řeky Arna hráze, za nimiž utone tvé pokolení! Ač Ugolino v hanebné své snaze zradil a vydal tvrze tvé a hrady, přec děti vydat nemélas té zkáze!

„Krásné země“ -
*Italia, kde je
 stále slyšet „sí“,
 přiseřďovací
 částici italskou.*

Ó nové Théby! Stvrzoval věk mladý nevinnost Brigatty a Ugocciona i druhých dvou, jež jmenoval jsem tady. - I šli jsme dál, kde ledová tříšť ona zas jiné lidi svírá bez ustání a na těch zvrácených své dílo koná. Jim v nařikání vlastní nářek brání, a bolesti když v oku narazily na odpor, vrátí se a znovu zraní, neb slzy, jež se prvně vyronily, jak v hledí krystalové zmrzly spolu a důlky pod obočím vyplnily. Třebas, jak tomu bývá u mozolů, cit mrazem vymizel mi z obličje, že nevnímals jsem chladu ani bolu, přec zdálo se mi, že tu vítr vře. Rekl jsem: „Mistře, jaké je to vání, když se tu ani výpar nezachvřeje?“ A ke mně on: „Jen vykroč bez meškání a oko ukáže ti dozajista samotný původ toho zachvívání. Z těch jeden, jež led sevřel v pouta jistá, zavolal na nás: „Duše, jež sem jdete, určeny k trestu na poslední místa, s tváře mi tvrdou clonu pozdvihněte, ať bol se vyleje z mých prsou středu, než mráz mi zase slzy v krunyř zhněte!“ Já jemu: „Mám-li zmírniti tvou bědu, pověz, kdo jsi, a nepomohu-li ti, ať zavržen jsem na dně toho ledu!“ „Jsem bratr Alberigo. Tady dlíti za plody musím zlověstného sadu a místo fíků datle mne tu sytí.“ „Což mrtev jsi?“ hned otázku mu kladu, a na to on: „Já nevím, co se děje na světě s tělem mým teď po mém pádu,

III. Ptolemaea
 (podle Ptolemaea, který pozval svého tebe - na velekněze Simeona do pevnosti a dal jej při hostině i s jeho syny zavraždit: I. Kniha makka-béjská, XII, 11-16); trestají se tu zrádci přítelů a přátel.

*Atropos, ona ze
tří Parů, jež
přetíná nit živo-
ta, kterou dráhé
dušě upřádají.*

neb výsadou je této Ptolemeje,
že častokrát se duše octne tady,
ač Atropos jí ještě žítí přejí.
Však abych netrpěl dál pro odklady,
než sloupněš mi, co v očích zledovělo,
věz, že když duše dopustí se zrady,
jak já jsem učinil, hned její tělo
uchvátí zloduch a jím potom vládne,
dokud k své vlastní lhuť nedospělo.
Ta duše do prohlubně této padne.
Snad nahore se dosud v plném zdraví
zdá tělo stínu, jenž tu za mnou chladne,
jak asi víš, když shora máš své zprávy.
Ser Branca d'Oria je to. Kolkátý
už rok zde dole sevřen v ledu tráví.“
„Mne šálíš,“ pravím, „duše prokletá ty!
Ser Branca živ je přec a dalek zmaru
a pije, spí a jí a nosí šaty.“
„Nahore do prohlubně těch Zlých Spárů
nesletěl ještě Michel Zanche v pádu,
kde smola táhlá kypí v děsném varu,
a v těle svém už dáblu nechal vládu
i v těle příbuzného, s kterým v zlosti
společně vykonali onu zradu.
Však vztáhni ruku, zrak mi ledu zprosti!“
Ale já nevyhověl jeho chťení:
být hrubý k němu bylo šlechetností.
O Janované, mrzké pokolení,
zbavené mravů, schopné každé viny,
proč se světa už nejste vyhlazeni?
S nejhorším duchem z Romagne stál jiný,
a poznal jsem, že z vás to jeden zase
v Kokytu duši pyká za své činy,
ač nahore živ ještě v těle zdá se.

„*Vexilla Regis prodeunt inferni*

naproti nám. Nuž napni obě oči,

zda rozeznáš jej,“ řek' můj Mistr věrný.

Jako když mlha stoupá po úbočí,

či na náš obzor tma se snaší tiše,

mlyn z dálky vystává, jímž vítr točí:

takovou stavbu, zdá se, zřím tam výše.

Pro vítr potom ukryl jsem se vzadu

za Vúdce - nebylo tam jiné skrýše.

Už byl jsem (s bázní do veršů to kladu)

tam, kde jak třísky ve skle prosvítaly

zamrzlé duše bez ladu a skladu.

Leželi jedni, druzí zpříma stáli,

ten hlavou vzhůru, nohama ten zase,

jiní jak luk tvář k nohám ohýbali.

Když dopředu jsme došli v krátkém čase,

kde Mistr zamýšlel mi ukázati

tvora, jenž kdysi zářil ve vší kráse,

on ustoupil a prikázal mi státi.

„Zde Dis je,“ pravil, „zde jsou místa zrádná,

kde hrdinstvím se musíš opásati!“

Jak jsem tu ztrnul, ve svém děsu chladna,

netáž se, čtenáři, neb nevyptáš,

co vylíčit by nemohla řeč žádná:

Já nevěděl, zda mrtev jsem či dýši,

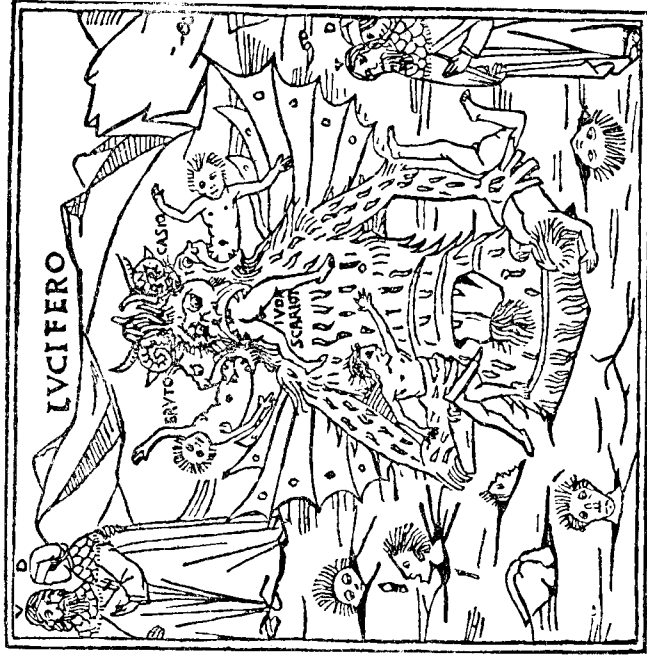
a sám si rozvaž vtipu dosti máje,

čím byl jsem, nejša v žádné z těch dvou říši.

Panovník toho bolestného kraje

od půli prsou z ledu trčel v díře,

a obru podobna spíš výška má je,

než obři rovni jeho paží míře:

Sám tedy uvaž, jaký as je celý,
když jeho část tak nepodobna víře.
Byli dřív krásný, jak teď zohavnělý
a zdvihl oči proti Tvůrci svému,

v něm právem všechny sváry původ měly.
Tu k svému udivení velikému

tři obličejé zhléd' jsem na té hlavě.

Z těch přední krví rudý svítil se mu,
dva druhé spojeny s ním mihotavě
nahore nad prostředkem ramen byly
a splývaly, kde pták má hřeben právě.

Pravý byl zpola žlutý, zpola bílý,
levý jak lidé od nilského zřídla
bývají temní pro žár velké síly.

Pod každým šíří se dvě velká křídla,
jak sluší se na ptáka takového.

Pláň mořská plachet větších nezahlídla.

*Tři obličejé -
rudý, žlutý a
černý - parodie
svaté Trojice.*

Nemají peří, neboť způsob jeho
je netopýří; těmi tedy mává,
až trojí vítr prudce táhne z něho,
jímž právě Kokyt celý zamrzává.

Sesterem očí pláče, trojí bradou
slzám i slinám s krví stékat dává.
I lámou každá ústa zubů řadou

hříšníka jako trdlíce, že v čase
témž celkem tři se do těch muk tam kladou.

Kousání přednímu jen žertem zdá se
v srovnání s tím, když začíná ho dřítí
a bez kůže hřbet zůstává jen v mase.

„Duše, již nahoře zříš v trestu mřítí,
je Jidáš Iskariot,“ Mistr praví,
„má vevnitř hlavu, lýtky venku svítí.

Z těch druhých dvou, jimž vidět možno hlavy,
ční Brutus z černé tlamy dolů čelem.

Hle, jak se svíjí, aniž slovo praví!

Ten druhý Cassius je s hřmotným tělem.

Však vstává noc. Už pojďme, neb čas mjíj
a vše už viděli jsme v pekle celém!“

Tu, jak si přál, já objal jeho šíji.

On místa využil i vhodné chvíle,
když křídla nejvýše ve vzduchu bijí,
a boků huňatých se chopil čile,
pak dolů sestupuje namáhavě

chytal se za chlupy a za střechýle.

Když octli jsme se tam, kde stehno právě
na tlusté části kyčle přehýbá se,

s námahou Vůdce nový směr dal hlavě
a obrátil ji tam, kde zračila se

dvojice tlap, a šplhal výš se dera,
až myslil jsem, že do pekla jdu zase.

„Dobře se drž, neb schodštěm tím z šera,“
můj Mistr řek' jak člověk unavený,
„je třeba opustit zla tolikera!“

*Zrádci Božího a
lidského
majestátu:*

*Jidáš Iskariot,
zrádce Krista...*

... Brutus...

*... a' Cassius,
oba zrádci
Caesara.*

*Cesta k východu
z pekla.*

*Poutníci jsou ve
středu
zeměkoule.*

Tu vyšel ven otvorem skalní stěny
a složil mě na samém jejím rohu,
pak ke mně udělal krok odměřený.
Já oči zdvih' a myslil jsem, že mohu
zřít Lucifera, jak jsem zřel jej právě,
však zhléd' jsem do výše mu třet nohu.
A jestliže jsem zmatek měl tak v hlavě,
jen hlupáci snad mohou neviděti,
jaký to bod jsem minul ke své slávě.
„Vstaň na nohy,“ můj Mistř řek', „čas letí,
na cestu obtížnou tě ještě беру
a slunce už se vrací do půl třetí!“
Síň palácová nebyla tam věru,
však sluje přírodní, kde mnoho trudu
působí chůze drsnou půdou v šeru.
„Než z propasti té venku zase budu,“
já řek' zas, napřimiv se, „Mistře milý,
prosím tě, abys vyvedl mě z bludu:
Kde led je? Ten zde k jakému to cíli
tak zvrácen ční? Tam navečer, zde zrána,
jak slunce přeneslo se v malé chvíli?“
„Myslíš si,“ pravil, „že zde ještě strana
od středu je, kde jsem se jako mříže
chyt' srstí červa, jímž zem provrtána?
Tam byl jsi, když jsem sestupoval níže;
když jsem se obrátil, tys prošel bodem,
do něhož se všech stran se táhnou tíže.
Teď přišels pod tu polokouli spodem,
co leží proti té, jež nad pevniny
se zdvíhá, pod níž uprostřed Muž rodem
i žitím čist byl zmařen bez své viny.
Tvé nohy stojí na té malé pláni,
jež tvoří zde Giudekky obzor jiný.
Zde ráno je, když tam se večer sklání,
ten, jenž nás vedl, srstí schody tvoře,
tu dosud trčí, vězeň těchto strání.

*Je asi 8 hodin
zvěčera druhého
dne (na jižní
polokouli, k níž
směřuji, 8 hodin
zrána).*

On tudy padal, s nebe v zem se boře,
a země, která dříve tady čněla,
se bázní před ním skryla rouškou moře
a přešla k vaší polokouli; chtěla
snad před ním prchnout prázdno nechávajíc
i tato zde a v horu překypěla.“
Je místo dole, daleko tak majíc
k Belzebubu, jak peklo hluboké je;
to místo zvukem, ne však zrakem znajíc
říčka sem dolů stéká přes peřeje
otvorem, který vyryla si v skále,
a klikatě a pozvolna se leje.
Vůdce a já jsme touto dírou dále
zpět na svět jasný šli a nepopřáli
si k odpočinku ani chvílky malé.
On prvý, druhý já jsme výš se brali,
dokud jsem věci krásné nad podjezdy
nebeské báně neshléd' dírou skály,
a tudy vyšli jsme zas vidět hvězdy.

*Výstup na
pavuč jížní
polokoule.*

*Poiůček: Léhlé,
v němž duše
smýjeví
vzpomínku hří-
chů.*

Hvězdy!